

Riigikohtu 1934. a. otsused

TARTUS, 1936
„ÕIGUSE“ VÄLJAANNE

Riigikohtu 1934. a. otsused

TARTUS, 1936
„ÕIGUSE“ VÄLJAANNE

Riigi trükikoda Tallinn, Niine t. 11

Riigikohtu üldkogu 1934. a. otsustes käsiteldud seaduste ja määruste nimestik.

Sead. ja määr. §§	Riigikohtu ots. nr.nr.	Sead. ja määr. §§	Riigikohtu ots. nr.nr.	Sead. ja määr. §§	Riigikohtu ots. nr.nr.
<p>Ajutise Valitsuse määrus riigikassa-tähtede väljandmise kohta. (RT 7 — 1918)</p> <p style="text-align: center;">— 1</p>		<p>Maanõukogu otsus 23. nov. 1918 siselaenu asjas. (RT 4 — 1918)</p> <p style="text-align: center;">— 1</p>		<p>Riikliku maatagavara loomiseks võõrandatud maade eest tasumaksmise seadus. (RT 26 — 1926)</p> <p style="text-align: center;">— 1</p>	
<p>Ajutise Valitsuse poolt 16. jaan. 1919 vastu võetud seadus E.V. 5% lühiajaliste võlakohustuste rahadena käimap. kohta. (RT 3 — 1919)</p> <p style="text-align: center;">— 1</p>		<p>Pärandusmaksu seadus. 32 1</p>		<p>Riikliku maatagavara loomiseks võõrandatud maade eest tasumaksmise seaduse (RT 26 — 1926) elluviimise määrus. (RT 56 — 1928)</p> <p style="text-align: center;">— 1</p>	
<p>Krediit-seadus. (VSK XI k. II j.)</p> <p>II osa 152 } 153 } 158 } 1 164 } 168 }</p> <p>III osa — 1</p>		<p>Rahaministri juhtn. 23. jaan. 1919 E.V. 5% lühiaj. võlakohustuste rahadena käimap. kohta. (RT 6 — 1919)</p> <p style="text-align: center;">— 1</p>		<p>Vabariigi Valitsuse poolt 19. jaan. 1920 aj. val. korra § 12a põhjal vastu võetud seadus Vabariigi kassavекs-lite väljaandmise kohta. (RT 12/13 — 1920)</p> <p style="text-align: center;">— 1</p>	
<p>Lõivude seadus. (VSK V käide)</p> <p>233 1</p>		<p>Rahaministri määrus 9. septembril 1921 rahana liikvel olevate E.V. 5% lühiajaliste võlakohustuste kõrvaldamise ja ümbervahtamise kohta. (RT 78 — 1921)</p> <p style="text-align: center;">— 1</p>		<p>Vabariigi Valitsuse poolt 12. aug. 1921 a. aj. val. korra § 12a põhjal vastu võetud seadus riigi rahamärkide liikumisest kõrvaldamise ja ümbervahtamise kohta. (RT 71 — 1921)</p> <p style="text-align: center;">— 1</p>	

Riigikohtu administratiivosakonna 1934. a. otsustes käsitletud seaduste ja määruste nimestik.

Sead. ja määr. §§	Riigikohtu ots. nr.nr.	Sead. ja määr. §§	Riigikohtu ots. nr.nr.	Sead. ja määr. §§	Riigikohtu ots. nr.nr.
A. Eesti Vabariigi seadused ja määrused.		Pärandusmaksuseadus.		Tempelmaksutariif.	
Administratiiv-sissenõudmise seadus.		(RT 67/68 — 1920, 89 — 1922, (1/2 — 1923)		(RT 45 — 1928)	
(RT 2 — 1932)		1 3		nr. 1 erand $\left. \begin{matrix} 24 \\ 25 \end{matrix} \right\} 4$	
1 12				nr. 10 4	
				nr. 16 p. D 18	
				nr. 50 p. A 18	
Krediitasutise seadus.		Rahva tervishoiu korraldamise seadus.		Tervishoiu personali kutsetegevuse seadus.	
(RT 31 — 1932)		(RT 2 — 1928)		(RT 24 — 1932)	
88—94 18		19 11		1 } 11	
				2 }	
Linnavolikogude valimise seadus.		Raudtee üldine kaubaveotariif.		Tolliseadustik.	
(RT 84 — 1926, 86 — 1932, 92 — 1933)		(RT 100 — 1928)		(RT 45/46 — 1923, 35 — 1926)	
Lisa § 16		46 4		281 } 12	
juurde . 8				282 }	
19 8				282 märk. }	
25 7				283 }	
27 }					
28 }					
29 }					
31 }					
Maal asuvate kinnisvarade maksuseadus.		Riigi- ja omavalitsusteenijate ja nende perekondade pensioni seadus.		Vabatahtliku tuletõrje ühingu tuletõrjekomandode liikmete pensioni ja toetuse seadus.	
(RT 57 — 1930, 53 — 1933)		(RT 123/124 — 1924, 149 — 1929).		(RT 197/198 — 1925)	
2 p. 2 15		8 } 2		1 14	
11 }		23 }			
12 }		98 }			
13 }					
14—18 5					
20 }					
Maaseaduse täendamise ja muutmise seadus.		Riigi- ja omavalitsusteenijate ja nende perekondade pensionide vähendamise seadus.		B. Venē Seaduste Kogu.	
(RT 95/96 — 1925)		(RT 38 — 1931)		Linnamaksu seadus.	
3 p. 2 9		7 16		(VSKK nr. 274 — 1917, art. 2010)	
				104 } 6	
				106 }	
				107 }	
Maksustamiskorralduse seadus.		Riigimõisade valitsuse põhimäärus.		XVI k. Tsiviilkohtupidamise seadus.	
(RT 1 — 1932)		(RT 100 — 1931)		1282 märk. 1 } 13	
61 10		4 5		1285 }	
101 17				1286 }	
		Tempelmaksuseadus.			
		(RT 45 — 1928)			
		6 p. 1—8 18			

Riigikohtu tsiviilosakonna 1934. a. otsustes käsitletud seaduste ja määruste nimestik.

Sead. ja määr. §§	Riigikohtu ots. nr.nr.	Sead. ja määr. §§	Riigikohtu ots. nr.nr.	Sead. ja määr. §§	Riigikohtu ots. nr.nr.
Balti Eraseadus.				Notariaalseadus.	
Sissej. ptk. XII	20	3474	} 34	190	22
11	} 29	3475		340	} 29
12		3476		352 p. 4	
27 p. 3		3480			
29		3767		21	
31	} 29	3968	32		
53		4434—4448	27		
79	} 28	Tsiviil-kohtupidamise seadus.		Tööstusliku töö seadus.	
80		4		48	} 19
355	25	14	95		
573	26	17—26	98		
810	25	1156	23		
812	25, 33	1215	31	Äride registr. seadus.	
813	33	1292	} 35	4	} 26
1335	} 21	1293		9	
1336		1802	27	12	
1357	1813	27	16		
1386	25	1861—1974	28	Lõivude seadus.	
1396	21	1874	} 32	VSK V köide.	
1405	31	1882		277	} 22
1465	} 34	Eestimaa Talurahva seadus.		278	
1466		21	1064	281	
1469	34	1161	282		
1470	25	1165	20	Kohtuteseadus.	
1480	28	Liivimaa Talurahva seadus.		387	23
1490	20	114	} 24	VSKK.	
1598	33	223		1916 a. nr. 194 art. 1645.	
1708	25	Veksliseadus.		2	} 26
1819	32	3	3		
2022	34	14	5		
2951	28	15	11		
2952	20		13		
3004 märk 2	33				
3016	25				
3114	24				
3381	31				
3441	32				
3473	25, 34				

Nr. 1.

ÜLDKOGU.

21. dets. 1933. a. / 20. jaan. 1934.

Riigikohtu esimehe poolt tsiviilosakonna algatusel üldkogule lahendamiseks esitatud küsimus, kas võõrandatud maade eest tasu maksmiseks riigikassa poolt Tasumaksmise seaduse ja selle elluviimise määruste (RT 1926 — 26, art. 23, ja RT 1928 — 56, art. 343) alusel liikevele lastud pantkirjad on riigikassa võlakohustused Pärandusmaksu seaduse § 32 esimese osa mõttes või tuleb neid arvata sama paragrahvi teises osas mainitud protsentpaberite hulka.

Eesistuja esimees K. Parts, ettekandja riigikohtunik R. Gabriel, prokurör R. Rägo.

Riigikohtu tsiviilosakonnas on tekkinud lahkarvamused selle kohta, kuidas mõista Pärandusmaksu seaduse § 32, mis on sõnastatud järgmiselt: „Riigikassa vekslite ja võlakohustuste seaduslikuks hinnaks loetakse nende nimeline väärtus; igasuguste väljamaa paberrahade ja metallrahade seaduslikuks hinnaks loetakse nende kursihinda Eesti rahadega võrreldes. Muude protsent- ehk dividendpaberite seaduslikuks hinnaks loetakse hindasid, mis rahaministeeriumi poolt kindlaks on määratud ja „Riigi Teatajas“ välja kuulutatud; mis selles nimekirjas puudub, hinnatakse kursiväärtuse ehk, viimase puudusel, nimelise väärtuse järele“. Sellest sõnastusest saavad ühed nii aru, et „riigikassa võlakohustuste“ all on siin mõeldud kõiki väärtpabereid, mis riigi poolt riigikassa kaudu on välja antud, ja et „muude protsentpaberite“ all tuleb mõista ainult mitteriiklikke väärtpabereid, s.o. niisuguseid, mis on välja antud omavalitsus- või eraasutiste poolt. Teised aga on arvamisel, et „riigikassa vekslite ja võlakohustuste“ all on selles paragrahvis mõeldud erilist liiki lühiajalisi riiklikke väärtpabereid, mis omal ajal olid käigus raha aseainena, ja et „muude protsentpaberite“ all tuleb mõista kõiki teisi, sellesse liiki mittekuuluvaid väärtpabereid, nii riiklikke kui ka mitteriiklikke.

Esimese arvamuse pooldajad, lähtudes puhtgrammatilise tõlgenduse seisukohast, argumenteerivad, et võlakohustus on iga dokument, mis võla tõenduseks on välja antud, ja et järelikult tuleb riigikassa võlakohustusteks lugeda kõik paberid, mis riik oma võlgade tõendustena riigikassa kaudu välja annab ükskõik missugustel tingimustel, nende hulgas siis ka riigikassa pant-

kirjad, mis võõrandatud maade eest tasu maksmiseks on välja antud. Nii-
suguse tõlgendamisviisi puhul osutub aga ülearuseks ülalmainitud seadus-
paragrahvis leiduv sõna „vekslite“, sest vekslid on ju ka võlakohustused
üldises mõttes, ja kui seadusandja siin oleks tarvitanud sõna „võlakohustused“
niisuguses üldistavas tähenduses, nagu esimese arvamuse pooldajad sellele
sõnale tahavad anda, siis jääks arusaamatuks, misjaoks seaduse tekstis vekslid
eraldi mainitakse. Juba sellest ilmneb, et puhtgrammatilise tõlgendamisega
käsoleval korral seaduse õiget mõtet kätte ei saa ja tuleb abiks võtta loogiline
tõlgendamine.

Asudes seaduse loogilisele tõlgendamisele on kõigepealt vaja tutvuda
tõlgendatava seaduse allikatega. Ei ole kahtlust, et meil praegu kehtiva Pärans-
susmaksu seaduse koostamisel on aluseks ja eeskujuks olnud Vene Lõivude
seadustik (Ustavõ o Pošlinah, Sv. Zak. t. V), sest see ilmneb juba nende
mõlema seaduse sõnastuse sarnasusest. Meie Pärandusmaksu seaduse § 32-le
vastab Vene Lõivude seadustiku § 233, mis kõlab järgmiselt: „Zakonnoju
otsenkoju gosudarstvennõh protsentnõh bumag (krome gosudarstvennõh
kreditnõh biletov i biletov gosudarstvennago kaznatšeistva), ravno vsjakogo
roda pajev, aktsii, obligatsii i zakladnõh listov, perekhodjaštših bezmezd-
nõmi sposobami, priznajutsa tsenõ, kotorõja opredelajutsja osobõmi na sei
predmet tabeljami, utverždennõmi Ministrom Finansov na každoje polu-
godije i publikujemõmi zatem vo vseobštšeje svedenije v Sobranii Uzak.
i Rasp. pravitelstva.“ — Nagu sellest tekstist nähtub, on siin riiklikud väärt-
paberid seadusliku hindamise suhtes seatud ühesugusele alusele kõigi teiste
väärtpaberitega ja nende hulgast on eraldatud „riiklikud krediitpiletid“ ning
„riigirentei piletid“. Selle eraldamise põhjuseks on olnud nähtavasti see
asjaolu, et „riiklikud krediitpiletid“ olid paberraha, mis seaduse järgi oli
sisemaal käibel ühesugustel alustel kuldrahaga (Ustav Kreditnõi, razdel III,
st. 4) ja et „riigirentei piletid“ olid lühiajalised võlakohustused (4- ja 8-aas-
tase väljalunastamise tähtajaga), mis nende nimiväärtuses (50 ja 100 rbl.)
vastu võeti kõikideks maksudeks riigirenteiile ja riigipangale, samuti kautsjoni-
teks riigi töövõtetele ja hangetele ning kõikide kohustuste puhul riigi vastu
nagu sularaha (Ustav Kreditnõi, razdel II, st. 152, 153, 158, 164 ja 168).

Kui 1919. või 1920. a. meie Pärandusmaksu seaduse koostamisele asuti
(see seadus on vastu võetud 1920. a. aprillis), siis tuli muidugi arvestada
tolleaegset olukorda ja eeskujuks olevat Vene seadust oludekohaselt muuta.
Vene „riiklikkude krediitpiletite“ sarnast paberraha, mille tegelik väärtus
olenes kullakattest ja tema vahetatavusest kulla vastu (vt. Ustav Kreditnõi,
razdel III, st. 1—3) ja võis kullakatte ja vahetamise võimaluse suurenemisega
või vähenemisega muutuda ka siseturul, meil tol ajal ei olnud, sest meie
riigikassatähed, mis olid liikvele lastud Ajutise Valitsuse määruse põhjal
9. detsembrist 1918. a. (RT 1918—7) ei olnud sõltuvad ühestki kattest
ega kindlast väärtusalusest, vaid nende väärtus põhines ainuüksi seadusandja

käsul, et nad on seaduslikuks maksuabinõuks kogu Eesti Vabariigi piirides (vt. sama määruse § 3). Kui Vene riiklikkude krediitpiletite suhtes võis üles kerkida nende seadusliku hindamise küsimus ja sellepärast vaja oli vastavas seaduses väljendada seadusandja seisukohta selles küsimuses, siis Eesti riigikassatähtede suhtes niisugust küsimust üldse kerkida ei võinud, sest nende väärtus ei olenenud mingist välisest võrreldavast alusest, vaid seaduse käsust, ja sellepärast ei olnudki vajadust neid eriti mainida varanduste seaduslikku hindamist käsitlevates seadusemäärustes. Sellel põhjusel on nad ka Pärandusmaksu seaduse § 32 mainimata jäetud.

Vene „riigirentei piletite“ sarnased väärtpaberid olid meil Pärandusmaksu seaduse koostamise ajal juba olemas. Nimelt lubas Maanõukogu oma otsusega 23. novembrist 1918. a. (RT 1918 — 4) rahaministeeriumi välja anda Eesti Vabariigi 5% lühikeseajalisi võlakohustusi 30 000 000 marga suuruses kogusummas tähtaegadega 1. mail, 1. juunil ja 1. juulil 1919. a. Need võlakohustused pani Ajutine Valitsus 16. jaanuaril 1919 a. vastu võetud seadusega (RT 1919 — 3, sead. nr. 4) käibima seadusliku maksuabinõuna, s. o. rahadena, kogu Eesti Vabariigi piirides, mille kohta rahaminister andis lähemad juhtnöörid oma teadaandes 23. jaanuaris 1919. a. Eesti Vabariigi 5% lühikeseajaliste võlakohustuste rahadena käimapanemise kohta (RT 1919 — 6). Selle teadaande p. 2 järgi on igaüks kohustatud eeltähendatud võlakohustusi nagu sularaha vastu võtma nende „nimetis — (nominal) hinna järele“. Mainitud võlakohustused olid seadusliku maksuabinõuna, s. o. rahana, käibel kuni 1921. a. 31. detsembrini, mis päevaks nad käibelt kõrvaldati rahaministri määrusega 9. septembrist 1921. a. (RT 1921 — 78) Vabariigi Valitsuse poolt 12. augustil 1921. a. Ajutise valitsemise korra § 12a põhjal vastu võetud seaduse alusel riigi rahamärkide liikumisest kõrvaldamise ja ümbervahetuse korra kohta (RT 1921 — 71, sead. nr. 103).

Samuti anti Ajutise valitsemise korra § 12a põhjal 19. jaanuaril 1920. a. vastu võetud Seadusega vabariigi kassavekslite väljaandmise kohta (RT 1920 — 12/13, sead. nr. 51) rahaministrile õigus „harilikkude riigikassa summade täiendamiseks“ välja anda „lühikeseajalisi kassaveksleid“, millede kogusumma, tähtajad ja protsendid määras kindlaks Vabariigi Valitsus, kusjuures aga nende tähtaeg ei võinud ulatuda üle 6 kuu järgmisse eelarveaastasse. Sama seaduse § 4 määrab, et kassaveksleid võetakse vastu riigikassas ja kõigis renteides riigimaksudeks ka enne tähtaega, ettemakstud protsentide maharvamisega, ja et neid riigikassa ja kõik renteid ka muidu igal ajal, tähtaja peale vaatamata, tagasi ostavad vähese maharvamisega nende nimesväärtusest (üks pro mille).

Eespool-kirjeldatud asjaolud näitavad veenvalt, et meie Pärandusmaksu seaduse koostajatel, kui nad selle seaduse § 32 mainisid „riigikassa veksleid ja võlakohustusi“, eraldades neid „muudest protsentpaberitest“, olid mõttes just ültähendatud kassavekslid ja 5%-lised lühiajalised võla-

kohustused, sest iga seaduse tõlgendamisel tuleb arvestada seda olukorda, mis tema väljaandmise ajal olemas oli. Kassavekslite ja 5%-liste võlakohustuste eraldamise muudest väärtpaberitest seadusliku hindamise suhtes tegid vajalikuks ligikaudu samasugused asjaolud, mis põhjustasid riiklikkude krediitpiletite ja riigirentei piletite eraldamist muudest riiklikkudest väärtpaberitest Vene Lõivude seadustikus. Ei võidud ju seadusliku hindamise suhtes seada ühesugusele alusele väärtpabereid, mis olid kas rahadena käibel, nagu 5%-lised võlakohustused, või muidu igal ajal realiseeritavad nende nimesväärtuses, nagu kassavekslid, väärtpaberitega, mis oma nimesväärtuses kohe realiseeritavad ei ole.

Eeltoodust tohiks olla kahtlemata selge, et Pärandusmaksu seaduse § 32 esimeses osas mainitud „riigikassa vekslite ja võlakohustuste“ all on mõeldud võladokumente, mis riigikassa välja annab oma lühiajaliste kohustuste tõendusena ja millede väärtus ei saa olla võnkuv just selle tõttu, et nad on kergesti realiseeritavad oma nimesväärtuses, vastandina sama paragrahvi lõpposas mainitud „muudele protsent- ja dividendpaberitele“, millede väljalunastamine on pikaajaline (protsentpaberitel) või aja pooldest kindlaks määratuna (dividendpaberitel), mis pärast nad pikema aja jooksul (kuni väljalunastamiseni) on realiseeritavad ainult edasiandmise teel ühelt pidajalt teisele ja selle tõttu nende hind on võnkuv, sest see oleneb pakkumisest ja nõudmisest, nagu igal teisel väärtusel või kaubal, mis ostu-müügi teel käest kätte käib.

Pärandusmaksu seaduse § 32-st niiviisi arusaamise vastu ei räägi ka see asjaolu, et mainitud paragrahvi tekstis puudub otsene väljendus selle kohta, et seal kõne on lühiajalistest riigikassa võlakohustustest, sest TKS § 9 käsib käsitada ja kohaldada nende mõtte järgi ja kõnesoleva seaduse mõtte peaks ülaltoodust selge olema. Kui Pärandusmaksu seaduse § 32 tarvitatud väljendust „riigikassa võlakohustused“ tahetakse seletada nii, et selle all tuleb mõista ilma vahet tegemata kõiki riigi poolt riigikassa kaudu välja lastud väärtpabereid, siis tähendaks see seaduse laiendavat tõlgendamist, mis maksuseaduste suhtes lubatav ei ole. Pealegi osutuks niisuguse laiendava tõlgendamise korral sõna „vekslite“ seaduse tekstis üleauruseks, nagu juba eespool on tähendatud.

Et väärtpaberid, mis riigikassa poolt on liikvele lastud Riikliku maatastavara loomiseks võõrandatud maade eest tasumaksamise seaduse (RT 1926—26, art. 23) alusel „Eesti Vabariigi riigikassa pantkirjade“ nime all, ei kuulu lühiajaliste ja oma nimesväärtuses kergesti realiseeritavate väärtpaberite liiki, sest nende väljalunastamine võib kesta 55 aastat (vt. RT 1928—56, art 343 ja RT 1929—86, art. 587) ja nende tegelik väärtus ei vasta kaugeltki nende nimesväärtusele, siis ei saa neid Pärandusmaksu seaduse § 32 mainitud riigikassa vekslite ega võlakohustuste mõiste alla viia. Et mainitud pantkirjad ei ole oma nimesväärtuses realiseeritavad, nähtub käesoleva toimetuse juures olevast Tallinna börsi kursisedelist, milles nende

hind on 31. detsembril 1932. a. märgitud 100 eest 39—40, ja Tallinna börsikomitee kirjast 16. dets. 1933. a. nr. 24662, milles teatatakse, et neid 1933. a. erateel veel odavamalt olevat müüdnud. Kaugelt alla nimesväärtuse hindab mainitud pantkirju ka Majandusministeerium oma „Riigi Teatajas“ avaldatud nimekirjades protsentpaberite kohta, mis on lubatud riigiasutistele tagatiseks vastu võtta. Viimases nendest nimekirjadest on nad hinnatud 38,35 kr. 100 eest (vt. RT 1933 — 55, art. 437). Kuigi neid nimekirju ei saa võtta aluseks pärandusmaksu määramisel, on nad siiski tõenduseks, et riigi enese hindamise järgi on ülalmainitud pantkirjade tegelik väärtus teine, kui nende nimesväärtus, ja nimelt palju madalam.

Kui nüüd küsida, mis on varanduste seaduslikku hindamist käsitlevate seadusmääruste mõte, siis ei saa vist olla teist vastust, kui see, et nende otstarbeks ja sihiks on luua niisugust olukorda, mis võimaldaks maksusid võtta varanduste pealt nende tõelise väärtuse järgi, takistades maksustamisest möödahiilimist ühelt poolt ja ülemäära maksustamist teiselt poolt. On see nii, siis ei saa kuidagi oletada, et riiklikkude väärtpaberite suhtes oleks seadusandja lähtunud mõnest teisest seisukohast ega olekski tahtnud nende seaduslikku hinda kokkukõlastada nende tõelise väärtusega. Et seadusi antakse välja selleks, et õiglast korda luua ja ülekohut ära hoida, siis ei saa oletada seadusandja ebaõiglast tahet. Kui riigikassa vajab sissetulekuid, siis ei põhjasta see veel oletust, et seadusandja oleks tahtnud aidata neid hankida varjatud viisil varanduste ebaõiglase ülehindamisega.

Eeltoodud kaalutlustel ei saa võõrandatud maade eest tasu maksmiseks riigikassa poolt liikvele lastud pantkirju lugeda „riigikassa võlakohustusteks“ Pärandusmaksu seaduse § 32 esimese osa mõttes, vaid neid tuleb arvata sama paragrahvi lõpposas mainitud „muude protsentpaberite“ hulka.

Sellepärast, prokuröri arvamuse ära kuulanud, Riigikohtu üldkogu **otsustas**: seletada, et Riikliku maatagavara loomiseks võõrandatud maade eest tasumaksmise seaduse (RT 1926 — 26, art. 23) alusel riigikassa poolt liikvele lastud pantkirjad tuleb arvata Pärandusmaksu seaduse § 32 lõpposas mainitud „muude protsentpaberite“ hulka.

Nr. 2.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

2./16. veebruaril 1934.

Jaan Kirsipuu kaebus Haridus- ja sotsiaalministeeriumi otsuse peale 28. novembr. 1932. a. pensioni asjas.

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja riigikohtunik
M. Klaassen; Riigikohtu prokuröri abi K. Luud.

Otsusega 28. jaanuarist 1931. a. Haridus- ja sotsiaalministeerium määras Jaan Kirsipuule Pens. sead. § 9 p. b ja tabel nr. 2 järgi pensioniks

kr. 1 092 aastas, alates 5. novembrist 1930. a., s. o. nõudmise esitamise päevast arvates. Selle määra järgi Kirsipuu sai pensioni 5. nov. 1930. a. 1. juulini 1931. a. Hiljemini selgus, et Kirsipuu on 8. nov. 1930. a. kuni 1. veebr. 1931. a. ja 6. märtsist 1931. a. 1. maini 1931. a., s. o. kokku 4 kuud ja 18 päeva, olnud õpetajana tegev Lohusuu valla vene algkoolis pensioniõiguslikul kohal, mis aja eest ta oli saanud nii pensioni kui ka palka. Peale selle Kirsipuu on olnud 1. augustist 1931. a. 1. augustini 1932. a. eelnimetatud algkooli juhatajaks. Neid uusi asjaolusid arvesse võttes Haridus- ja sotsiaalministeerium vaatas Jaan Kirsipuu pensioni asja 28. novembril 1932. a. uuesti läbi ja silmas pidades, et Kirsipuule pension on määratud haiguse tõttu, tema aga 8. novembril 1930. a. uuesti teenistust jätkata suutis, siis tuleb teda tähendatud kuupäevast töövõimeliseks lugeda ja samast ajast pensioni maksmine Pensioni sead. § 8 teise lõike ja § 98 põhjal katkestada, et Kirsipuu esines 29. VII 1932 palvega jätkata temale pensioni maksmist alates 1. aug. 1932. a. ja arvata juureteenitud aeg pensioniõigusliku aja hulka; et Kirsipuu on üle 60 a. vana ja pensioniõiguslikel kohtadel teeninud 26 a. 7 k. 18 p., siis tuleb temale Pens. sead. § 7 ja tabel nr. 1 järgi 26 a. teenistuse eest pensioniks määrata 58% kr. 1 680 suurusest aastapalgast, s. o. kr. 974,40, mis määr tuleb aga Pensionide vähendamise seaduse § 2 põhjal vähendada kr. 720 peale aastas. Et Kirsipuu on aja eest 8. nov. 1930. a. 1. juulini 1931. a. seadusvastaselt pensioni saanud kokku kr. 706,70, siis tuleb see summa temal saadaolevast pensionist kinni pidada. Kõike eeltoodut arvesse võttes Haridus- ja sotsiaalministeerium **otsustas:** Jaan Kirsipuule 1931. a. 28. jaanuari otsusega määratud pensioni lugeda katkestatuks 8. novembril 1930. a. ja temale pensionimaksmist uuesti jätkata alates 1. augustist 1932. a., määrates aastaseks pensioniks kr. 720, millest kinni pidada seadusvastaselt väljamakstud kr. 706 70.

Riigikohtule antud kaebuses Jaan Kirsipuu palub tühistada Haridus- ja sotsiaalministeeriumi otsuse 28. novembrist 1932. a. ja ette kirjutada temale pensioni maksta alates 19. oktoobrist 1932. a., seletades: 8. novembrist 1930. a. 1. veebruarini 1931. a. ta olnud pensioniõiguslikul kohal teenistuses ajutiselt, ilma et ta tervislik seisukord oleks paranenud. Ministeeriumi väide, et ta terveks on saanud, olevat aluseta seni, kui terveksaamise küsimus ei ole selitatud arstliku komisjoni kaudu. Aja jooksul 6. märtsist 1. maini 1931. a. ta saanud tasu 14 tunni eest nädalas, mis samuti olnud ajutine ja alla 50% normaaltundide arvust. RT 1928 — 32 avaldatud seaduse järgi olevat maaalgkoolide õpetajate normaaltundide arv nädalas 30 tundi. Haridus- ja sotsiaalministeerium olevat kirjast 21. sept. 1926. a. nr. 23421 Tartu Koolivalitsusele ise seletanud, et kui pensionär ajutiselt alla 50% normaalarvust tunde annab, siis see ei vähenda tema pensioniõigust, ja seepärast ei saavat seda aega pensioniõiguslikust ajast maha arvata. Äärmisel juhul võidavat pensioni kinni pidada aja eest 8. nov.

1930. a. kuni 1. veebr. 1931. a., s. o. kahe kuu ja 22 päeva eest. Kuid tema jätnud välja võtmata pensioni 1931. a. juulikuu eest. Nii võidavat temalt pensioni tagasi nõuda ainult 1 kuu 22 päeva eest, s. o. 156 kr. Praegu makstav pension olevat 2 kr. päevas, seega võidavat pensioni kinni pidada alates 1. augustist 1932. a. 78 päeva eest ja jätkata maksmist 19. oktoobrist 1932 alates.

Asja arutanud ja prokuröri arvamuse kuulanud, Riigikohus leiab: Riigi- ja omavalitsuste teenijate pensioni seaduse § 23 on öeldud, et kellelgi ei ole õigust ühel ja samal ajal saada pensioni riigikassast ja ühtlasi palka teenistuse eest, mis õiguse annab pensionisaamiseks samast allikast. Erandid on loendatud sama paragraafi lõikude a, b ja c all, kuid Jaan Kirsipuu nende erandite alla ei kuulu. Asjatoimetusest nähtub, et Jaan Kirsipuu olles pensionil ja saades temale määratud pensioni, on samal ajal ja nimelt 8. XI 1930 kuni 1. II 1931 ja 6. II 1931 kuni 1. V 1931 teeninud ka kooliõpetajana Lohusuu valla vene algkoolis pensioniõiguslikul kohal ja saanud ka palka. Ühel ja samal ajal pensioni- ja palgasaamine pensioniõigusliku teenistuse eest on vastuolus Pensioni seaduse § 23 nõuetega. Ei ole tähtsust asjaolul, et teenistus Lohusuu valla algkoolis oli ajutine, sest Pensioni seadus ei tee vahet ajutise ja kestva teenistuse vahel. Samuti ei ole tähtsust ka sellel, et aja jooksul 6. III 1931 kuni 1. V 1931 Kirsipuu on tasu võtnud ainult 14 nädalatunni eest, sest tunde samal ajal on ta ikka andnud 30, s. o. normaalarvu. Seaduse mõtte järgi ei saa õigeks pidada säärast nähtust, kus kooliõpetaja, andes normaalarvu tunde ja olles õigustatud tasu saama ka normaalarvu tundide eest, võtab tasu 50% normaalarvu tundide eest, et sellega kunstlikult luua võimalust saada ühel ja samal ajal pensioni ja palka. Eeltoodust järgneb, et Jaan Kirsipuul ei olnud õigust selle aja eest, mil ta oli Lohusuu valla algkoolis õpetajaks, pensioni saada, ning Haridus- ja sotsiaalministeerium on õigustatud selle aja eest saadud pensioni temalt tagasi nõudma. On täiesti õige Haridus- ja sotsiaalministeeriumi seisukoht, et alates 8. novembrist 1930. a. Kirsipuule tuli Pensioniseaduse § 98 juhatusel pensioni maksmine katkestada, kuid, nagu nähtub kaevatud otsusest, H. ja s.-ministeerium on teinud sellest asjaolust, et Kirsipuu 8. nov. 1930. a. Lohusuu valla algkoolis ajutiselt õpetajana teenima hakkas, eksliku järelduse, nimelt, et Kirsipuu tuleb sellest ajast terveksaanuks lugeda. Pensionikomisjoni otsuse järgi Kirsipuu on kaotanud jäädavalt 80% tööjõust. On mõeldav ja võimalik, et haiguse tõttu pensionile läinud isik võib ajutiselt oma endise teenistuse kohuseid täita. Sellest ei saa aga veel järeldada, et isik on terveks saanud ja selle tõttu pensioni maksmine lõpetada tuleb. Pensioni seaduse § 8 teises lõikes on tähendatud, et terveksaamisega lõpetatakse haiguse puhul määratud pensioni maksmine. Selles ega ka teistes Pensioni seaduse paragraafides ei ole kindlaks määratud korda, kuidas terveksaamine tuleb kindlaks teha. Kuid et Pensioni seaduse järgi pensioni-

saamise otstarbeks isiku tervislik seisukord kindlaks tehakse vastava pensionikomisjoni kaudu, siis on täiesti loomulik, et ka terveksisaamine tuleb kindlaks teha sama komisjoni kaudu. Kirsipuu suhtes seda aga ei ole tehtud. Kõigest eeltoodust järgneb, et Kirsipuul ei olnud õigust pensioni saada selle aja eest, mil ta Lohusuu valla algkoolis teenistuses oli, ning selle aja eest tuli temale pensioni maksmine Pensioni seaduse § 98 juhatusel katkestada, ja et H. ja s.-ministeeriumil ei olnud õigust ilma pensionikomisjoni vastava otsuseta Kirsipuud terveksisaanuks lugeda ja temale pensioni maksmist § 8 teise lõike alusel lõpetada. Edasi järgneb eeltoodust, et H.- ja s.-ministeerium oma otsusega 28. nov. 1932. a. Kirsipuule pensioni uuesti määramisel ei võinud, ilma et pensionikomisjon Kirsipuu oleks terveksisaanuks tunnistanud, üle minna teisele alusele, s. o. Kirsipuule pensioni määrata Pensioni seaduse § 7 ja tabel nr. 1 alusel, sest et talle pension, mille maksmine, nagu eespool seletatud, tuli katkestada; enne oli määratud § 9 p. b ja tabel nr. 2 järgi.

Eeltoodud põhjendustel AKK § 21 ja 22 p. 2 põhjal Riigikohus **otsustas**: Haridus- ja sotsiaalministeeriumi otsus 28. novembrist 1932. a. tühistada ja asi Haridus- ja sotsiaalministeeriumile uueks otsustamiseks saata.

Nr. 3.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

2. märtsil 1934. a.

Jaak Kärsten'i (Kersten) kaebus Maksupeakomitee otsuse peale 19. maist 1933. a. surnud Jaan Kärsteni pärandusmaksu asjas.

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja riigikohtunik M. Taevere; Riigikohtu prokuröri abi K. Luud.

19. mail 1933 Maksupeakomitee, arutanud Jaak Kärsteni vol. vann. adv. abi Jaan Vainu kaebust Tallinna-Harju maksuinspektori otsuse peale 20. dets. 1932. a. surn. Jaan Tõnise p. Kärsteni (Kersten) pärandusmaksu asjas ja tähele pannes:

1) et Pärandusmaksu seaduse § 1 põhjal kuuluvad pärandusmaksustamisele varandused, mis ilma tasuta ühe isiku käest teise kätte üle lähevad päranduse teel, kusjuures ei selles ega teistes Pärandusmaksu seaduse paragraafides pole tehtud vahet Eestis ning väljaspool Eestit asetsevate varanduste vahel. Edasi määrab Pärandusm. sead. § 6, et varanduse hulka, mis pärandusmaksu alla käib, kuulub kõik aktiivne ja vaid-

luse all olev varandus, seega mitte tehes erandit väljaspool Eestit asetseva varanduse kohta. Pärandusm. sead. § 2 ja 2¹ (RT 1931 — 62) on purgivald loendatud varandused, mis pärandusmaksust vabad, samuti Pärandusm. sead. § 8 — need summad, mis pärandtombust eraldamisele kuuluvad. Neis paragraafides ei ole aga tähendust selle kohta, mis annaks alust järeldamiseks, et väljaspool Eestit asetsevad varandused, mis Eesti kodanikkudele üle lähevad päranduse teel, oleksid pärandusmaksust vabad või tuleks maksu alla kuuluvast pärandtombust eraldada. Eeltoodust tuleb pidada vastuvaidlematuks, et Eesti kodanikkudele päranduse teel üleminevad kapitalid, olgugi et pärandus on avanenud välismaal, kuuluvad pärandusmaksustamisele üldistel alustel, sest Pärandusm. sead. § 1, 11, 13 ja 14 ei ole tehtud mingit erandit selle kohta, et pärandusmaksu alla kuuluksid ainult need Eesti kodanikkudele üleminevad pärandused, mis asetsevad Eestis. Sellele küsimusele on ka end. Vene Senat omal ajal andnud põhimõttelise lahenduse. Pärandusm. sead. §§ 1, 11, 13, ja 14 vastavalt sisult endise Vene Pärandusm. seaduse § 201-le ja § 212 juurde kuuluvate pärandusmaksu väljaarvamise ajutise reeglite §§ 1—4-le. Nende Vene Pärandusmaksu seaduse paragraafide kohta on endine Vene Senat korduvalt seletanud, et Vene kodanikkudele päranduse teel üleminevad kapitalid, mis asetsevad välismaal, kuuluvad pärandusmaksu alla (Senati üldkogu väljakuulutatud otsus 18. maist 1892. a. nr. 25 ning Senati tsiviilkassatsiooni departemangu seletused 1892. a. nr. 104 ja 109 ja 1910. a. nr. 46). Kaebaja volinikkude väide, et tähendatud Vene Senati otsus käesolevas asjas polevat kohaldatav, sest ta olevat antud ainult juhu kohta, kui Vene territooriumil olevale varandusele tuleb juurde veel välismaal olev varandus, samuti, kui pärandijätja olnud Vene riigi kodanik, ei vääri lugupidamist, sest tähendatud otsus tuleb lugeda üldtähendust omavaks, ja tema ei sisalda ei motiivides ega ka otsuse resolutiiv-osas mingisuguseid kaebaja volinikkude poolt mainitud kitsendusi.

2) Pärandusmaksu arvatakse varanduse selle väärtuse pealt, mis oli olemas pärandi üleminekul, sest ainult pärandi üleminekul kui niisugune annab alust pärandusmaksustamiseks. Maksukohuste tekkimiseks pole aga tähtis, missuguse (kas võõra või oma riigi) tsiviilseaduste määruste põhjal see pärandvara üleminekul toimub, sest tsiviilseaduste määrused annavad juhtnööre küll pärandvara omandiõiguse normide kohaldamise kohta, nii territoriaalselt kui ka isikuliselt, vaikivad aga sellel juba teostatud õigusel põhinevad maksuseaduse suhtes. Seega ka pärandi avanemine välismaal, kui selle avanemise tagajärjel pärandvara läheb üle Eesti kodanikkudele, ei anna mingit alust neid pärandusmaksust vabaks lugeda, sest varanduse üleminekul, mida heidetakse meil pärandusmaksu alla, oleneb mitte pärandi avanemise momendist, vaid pärijate tahteavalduse momendist juba avanenud pärandit vastu võtta või sellest loobuda, nagu seda Riigikohus seletanud (Riigik. tsiv.-osak. toim. nr. 410—1929). Ka pole tähtis, kas pärija on pärijaks kinnitatud meie või võõra

riigi kohtu poolt, sest pärandusmaksu kohustuse seisukohalt üldse pole tähtsust asjaolul, kas pärija on ennast kohtu poolt pärimisõigustes kinnitada lasknud või mitte, kuna Riigikohus on asunud seisukohale, et pärandusmaksu tuleb võtta isegi siis, kui pärijad ei ole küll palunud endid pärimisõigustes kinnitada, kuid nad pärandvara on võtnud vastu sellekohasel tahteavaldusel (Riigik. tsiv. osak. toim. nr. 543 — 1931. a.). Seega, kui pärijad on kindlasti väljendanud oma tahet pärandit vastu võtta, siis Eesti kohtu poolt pärijateks kinnitamata jätmine ei vabasta neid veel pärandusmaksust, kuna viimasel juhul määrab seda maksuinspektor Pärandusmaksu sead. § 19 põhjal, kogudes tarvilikud teated ning kasustades selleks kõike, nii politsei poolt, vallavalitsuselt, kui ka Välisministeeriumilt temale sama seaduse § 9 põhjal saadetud andmeid.

Pärandumaksu sead. §§ 11 ja 14 puudutavad protsessuaalkorda trahvimise mõttes, kui sellest korrast pole peetud kinni: nii, kui pärandusdeklaratsioon on jäetud meie kohtule esitamata, siis selle eest tuleb võtta viivitusraha nagu see maksuinspektori poolt ka õieti tehtud, neis paragraafides pole aga öeldud ega saa neist ka järeldada, et sel juhul, kui pärijad kohtu poole pole pöördunud ja seega kohtu poolt üldse (olgu siis meie või välismaa oma) pärijateks pole kinnitatud, nad sellepärast peaksid pärandusmaksust vabad olema. Ka see asjaolu, et välisriigi kohtu poolt on selle välisriigi seaduste kohaselt pärandusmaksu määratud ja seda pärandusmaksu välismaal juba makstud, ei vabasta veel pärijaid pärandusmaksu maksmisest Eestis kehtivate seaduste põhjal, nagu seda seletanud Riigikohus oma otsuses 3. nov. 1932. a. (Riigik. tsiv.- osak. toim. nr. 807 — 1932).

3) Käesolevas pärandusasjas on olemas kõik need tunnused, mis tingivad pärandusmaksu kohustuse: varandus (kapital) on ilma tasuta läinud üle surnud Jaan Kärstenilt tema vennale Jaak Kärstenile päranduse teel. Pärija raha vastuvõtmise tahteavaldus pärandvarana annab alust pärandusmaksustamiseks meie seaduste kohaselt, ning Välisministeerium on toiminud seaduse nõuete kohaselt, saates Pärandusm. sead. § 9 põhjal sellekohased teated Tallinna-Harju maksuinspektorile, samuti on ka viimane toiminud seaduspäraselt, määrates vastavalt pärandusmaksu Pärandusm. sead. § 19 alusel.

4) Kaebuse juurde lisatud Välisministeeriumi õiendust 9. I. 1933. a. nr. 2330-E all nähtub, et Eesti Panka sissemakstud Am. doll. 10.261.63 sisaldab ka Jaak Tõnise p. Kärsteni poolt tema volinikule Harbiinis kulude jaoks ettemakstud summa ülejäägi EKR. 330.43, mis summa ei kuulu Jaan Tõnise p. Kärsteni pärandustompu. Kuna selle summa pealt pärandusmaksu võtta ei tule, maksuinspektor on aga ka selle summa pealt pärandusmaksu ja vii-

vitusraha määratud, siis määratud pärandusmaksu ja viivitusraha summad kuuluvad vastavalt vähendamisele, mille tagajärjel kujuneb pärandusmaksu summa kr. 4.590.43 ja viivitusraha summa kr. 688.55, — Maksupeakomitee otsustas: määrata kindlaks pärandusmaksu summa kr. 4.590.43 peale ja viivitusraha summa kr. 688.55 s. peale, — muus osas jätta kaebus tagajärjeta.

Riigikohtule antud kaebuses palub Jaak Kärsteni (Kersteni) volinik vann. adv. abi Jaan Vain tühistada eeltoodud Maksupeakomitee otsus järgmistel põhjustel: 1) Maksupeakomitee, seletades, missugused varandused kuuluvad pärandusmaksustamisele (Pärandusm. sead. § 1), leiab, et sama seaduse §§ 2, 2¹ ja 8 ei anna alust järeldamiseks, et väljaspool Eestit asuvad varandused, mis Eesti kodanikele üle lähevad päranduse teel, oleksid pärandusmaksust vabad ja et §§ 1, 11 ja 13 ei olevat mingit erandit selle kohta, et pärandusmaksu alla kuuluksid ainult Eestis asuvad pärandused, kuid seejuures Maksupeakomitee ei tegevat vahet pärandi vahel, mis (maha jäänud Eesti kodanikust) tuuakse Vab. Valitsuse asutiste korraldusel meie territoriumile, kus kohus arutab siis ka päranduse asja, ja pärandi vahel, mis maha jäänud välisriigi kodanikust, nagu antud juhul Jaan Kärstenist. Kui esimest liiki päranduse asjas pärandusõiguse peale pretendeerijad ei esita vastavale kohtule pärandusdeklaratsiooni või viivitavad sellega, siis käsitlevat küsimust terves ulatuses Eesti riigi kohus. Kuid teist liiki pärandeid ei saavat meie riigiasutised Eestisse tuua sel põhjusel, et riigil puudub igasugune alus selle nõudmiseks. Maksupeakomitee tuginemine Pärandusm. s. §§ 2, 2¹ ja 8 peale olevat alusetu, sest selles seaduses olevat selgesti öeldud, et maksustatakse pärandi üleminek ühelt isikult teisele ilma tasuta. Niisugust üleminekut käesoleval korral Eestis ei olevat olnud, mispärast puuduvat seaduslik alus pärandusmaksu võtmiseks tema volitajalt. Samuti alusetu olevat ka tuginemine sama seaduse §§ 1, 11 ja 13 peale, sest nimetatud paragraafid räägivad päranduse deklaratsioonist, kusjuures § 13 olevat selgesti öeldud, et niisugune „antakse sisse päranduse asukohta järele sellele kohtule, kelle alla kuulub testamendi kinnitamine ehk pärijate kinnitamine pärimise õigustes“. Jaan Kärsteni pärandi asukohta Eestis ei olevat olnud ja seepärast pärijate kinnitamine ei allunud ka ühelegi Eesti kohtule ega saavat ette kujutada, midä oleks pidanud tema volitaja paluma meie kohtutelt võõra riigi kohtu jõustunud ja täidetud otsuse suhtes. Olles Mandžukuo kohtu poolt pärimisõigustesse kinnitatud ja olles tasunud kohtu poolt määratud pärandusmaksu, saanud tema volitaja pärandvara enda valdusse ja tema enda valikust olenenud, kas ta läheb ja kasutab saadud varandust seal, või võtab ta küll seal vastu aga tarvitab seda mõnes teises riigis, või tuleb sellega Eestisse. Käesoleval juhul tema asemel võtnud raha vastu meie konsul Harbiinis ja raha tulnud Eestisse mitte enam pärandina, vaid kui tema volitaja varandus. Seda raha ei tegevat uuesti päranduseks ka Välisminis-

teeriumi vahekiri, mis saadetud Tallinna-Haapsalu maksuinspektorile, sest varanduse juriidilist seisundit ei loovat juhuslik sõna ametiasutise vahekirjas. Ei saavat Välisministeeriumi teadaannet lugeda Päränd. sead. § 9 ettenähtud päranduse avamise teadaandeks, kuna mingit päranduse avamist Eestis ei ole olnud. Päranduse avamise viisid on ette nähtud BES § 2581. Kui päranduse avamist Eestis ei olnud, siis ei olnud ka kohustust sellest teatada vastavalt Päränd. sead. § 9. Ekslik olevat võtta § 9 esimest lõiget lahus sama § teisest lõikest, mis nägevat ette teadaande sisu, nagu olevat ka ekslik teiskordne teatamine pärandi avamisest, sest ükski pärand ei avane kaks või enam kordi, mispärast tema volitaja ei olevat kohustatud olnud säärast teadaannet Eesti kohtule enam saatma, ja seepärast olevat maksuasutised aluseta konstateerinud, et tema volitaja on säärase teadaande jätnud saatmata ning on asunud Päränd. sead. § 19 põhjal pärandusmaksu ja vastavalt sellele ka viivitusraha määramisele. Ka ei nägevat seadus ette pärandusteadaande saatmist kodaniku poolt maksuinspektorile, vaid nägevat ette kohut. Et aga käesolev küsimus ühelegi Eesti kohtule ei olevat allunud, siis ei olevat tema volitaja saanud kohtule saata pärandusdeklaratsiooni, veel vähem selle kohustuse täitmisel hiljaks jääda. Toodud kaalutlustel tulevat kaevatud otsus tühistada.

Käesoleva asja arutanud ja prokurööri arvamuse kuulanud, leiab Riigikohus, et kaevatud Maksupeakomitee otsus tuleb tühistada, sest varandus mille pealt käesoleval juhul on pärandusmaksu ja viivitusraha määratud, ei moodusta säärast varandust, mis Pärandusmaksu seaduse § 1 järgi pärandusmaksu alla peab käima. Nimetatud seaduse § 1 järgi käivad pärandusmaksu alla varandused, mis ilma tasuta ühe isiku käest teise kätte üle lähevad päranduse teel (seaduse, testamendi, päranduslepingu või väljasuremise põhjal). Varanduse, mille pealt on käesoleval juhul pärandusmaksu määratud, on küll kaebaja omandanud pärimise teel, kuid selle varanduse üleminek kaebajale pärimise teel on toimunud välismaal, sellekohaste välismaa seaduste järgi. Välismaal on see varandus kaebaja poolt volitatud isiku läbi vastu võetud ja Eestisse saadetud. Seega juba välismaal on see varandus muutunud kaebaja isiklikuks varanduseks ja Eestis selle varanduse üleminekut päranduse teel ei ole toimunud. Ei näe ka ükski meil kehtiv seadus ega ka meile kohuslikud rahvusvahelised normid ette seda, et välismaal päritud varanduse pealt, kui see pärija poolt Eestisse tuuakse, tuleks pärandusmaksu võtta kehtivas Pärandusmaksu seaduses ettenähtud korras ja alustel.

Sellepärast AKK § 21 ja 22 p. 2 põhjal Riigikohus **otsustas**: Maksupeakomitee otsus 19. maist 1933. a. tühistada ja asi Maksupeakomitee uueks otsustamiseks saata.

Nr. 4.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

6. märtsil 1934. a.

Põllumajand. Keskühisuse „Estonia“ kaebus Maksupeakomitee otsuse peale 10. veebr. 1933. a. tempelmaksu asjas.

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja riigikohtunik A. Palvadre; Riigikohtu prokuröri abi A. Luiga.

Maksupeakomitee otsusega 10. 11 1933 on põllumajandusliku keskühisuse „Estonia“ kaebus maksuinspektori otsuse peale 7. dets. 1932. a. tempelmaksu nõudmise asjas avaldiste ja lisade pealt, mis esitatakse tolliinspektorile Raudtee tariifimääruste § 46 ja RT 1932 — 15 avaldatud kaubaveotariifi nr. 66 täienduse alusel väljaveo tunnistuse saamiseks eksporditud või kohta põhjendustel: 1) et Tempelmaksu tariifi nr. 1 erandi 33 mõtte järgi on tempelmaksust vaba kirjavahetus niisuguste tunnistuste väljaandmise üle, mis ise üldse on tempelmaksust vabastatud, aga mitte tempelmaksust vabad ainult kahekordse maksustamise ärahoidmiseks, nagu tariifi nr. 10 erand 8 all ettenähtud tunnistused, millelt võetakse erimakse; 2) et seega ei ole tempelmaksust vabastatud avaldised, millega palutakse välja anda kantseleimaksuga maksustatavaid tunnistusi.

Riigikohtule antud kaebuses palub põllumajandusliku keskühisuse „Estonia“ volinik tühistada Maksupeakomitee otsus, seletades: 1) et Tempelmaksu tariifi nr. 10 erand 8 all nimetatud tunnistused on vabad tempelmaksust ja tariifi nr. 1 erand 33 täpsa teksti järgi on vabastatud tempelmaksust kirjavahetus tempelmaksuvabade tunnistuste väljaandmise kohta, vahet tegemata, missugustel põhjendustel need tunnistused tempelmaksust on vabastatud; 2) et kui seadusandja oleks tahtnud piirata tariifi nr. 1 p. 33 ettenähtud soodustust ainult mõnede nr. 10 eranditega, siis oleks tema seda avaldanud tariifi nr. 1 p. 33 tekstis, nagu seda on tehtud p.p. 14, 30, 31, 34, 37 j.t. tekstis; 3) et kõnesolevad avaldised ja nende lisad on tempelmaksust vabad ka tariifi erandi 24 põhjal, sest nende eesmärgiks on tunnistuse saamine, mille alusel tagasi makstakse ülemäära sissenõutud veoraha.

Asja arutanud ja prokuröri arvamuse kuulanud, leiab Riigikohus:

Raudtee üldise kaubaveo tariifi nr. 66 (RT 1928 — 100) § 46 järgi arvatakse veomaks kaubasaadetise eest, mis tuleb esiti piirijaama ja sealt uute veodokumentidega saadetakse välisriiki, või kui saadeti adresseeritakse sadamasse ja sealt veetakse veeteede kaudu välismaale, veo eest saatejaamast piirijaamani või sadamani esialgu üldtariifi järgi, kuna raudteevalitsus vaheraha kaubaomanikule tema nõudel tagasi maksab 2 kuu jooksul nõude esitamise ajast arvates. Nõudele tuleb juurde lisada esialgse saadetise saatekiri ja tolliasutise tunnistus, et kaubasaadeti on veetud välismaale. Tempel-

maksu tariifi nr. 1 erandi 24 põhjal on tempelmaksuvabad avaldused riigi või -omavalitsuse kassasse ülemäära või põhjuseta makstud maksude tagasimaks-mise üle ja vastused neile ning tariifi nr. 1 erandi 33 järgi on tempelmaksu-vaba kirjavahetus nende tunnistuste ja ärakirjade väljaandmise üle, mis tempelmaksust vabad või mis juurde lisatakse tempelmaksust vaba-dele avaldustele. Kaebaja seletab peale selle õieti, et Tempelmaksu-tariifi nr. 1. erandi 33 tekst haarab kõiki tempelmaksuvabu tunnistusi, ärakirju ja avaldusi, vahet tegemata nende vahel põhjuste järgi, miks ühed või teised tunnistused ja ärakirjad on tempelmaksust vabastatud. Erandi 33 all tuleb sellepärast mõista ka kõiki tunnistusi, mis tariif nr. 10 tempel-maksuvabadena ette nähtud, kui nende kohta ei ole tariifis mujal tehtud eri korraldusi.

Kõigil ettetoodud põhjustel AKK § 21 ja 22 p. 2 põhjal Riigikohus otsustas: Maksupeakomitee otsus 10. veebruarist 1933. a. tühistada ja asi Maksupeakomiteele uueks otsustamiseks saata.

Nr. 5.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

16. veebruaril/6. märtsil 1934. a.

Riigimõisade Valitsuse revisjonkaebus Võru 2. jsk. rahukohtuniku otsuse peale 17. 20. novembrist 1933. a. kaebuse asjas Sõmerpalu vallavolikogu otsuse vastu 30. aug. 1933. a. Sõmerpalu riigimõisa mittevabastamise pärast 1933. a. eest kinnisvara-, lisakinnisvara- ja teedekapitalimaksudest.

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja A. Palvadre; Riigikohtu prokuröri abi K. Luud.

Võru 2. jsk. rahukohtuniku otsusega 17./20. nov. 1933. a. on Riigi-mõisade Valitsuse kaebus Sõmerpalu vallavolikogu otsuse vastu 30. aug. 1933. a. Sõmerpalu riigimõisa 1933. a. eest kinnisvara-, lisakinnisvara- ja teedeka-pitalimaksudest mittevabastamise pärast tagajärjeta jäetud põhjendusel, et Sõmerpalu vallavolikogu on Sõmerpalu riigimõisa õieti maksustanud kin-nisvara- ja lisakinnisvaramaksuga Maal asuvate kinnisvarade maksuseaduse (RT 1933 — 53) § 1 põhjal, kuna riigimõisad ei ole selle seaduse § 2 põh-jal maksustamisest vabastatud.

Riigikohtule antud revisjonkaebuses palub Riigimõisade Valitsus tühista rahukohtuniku otsus, seletades: 1) et Riigimõisade Valitsuse kinnisvarad on vabastatud riigi otsemaksudest eriseadsue, nimelt Riigimõisade Valitsuse põhimääruse (RT 1931 — 100) § 4 põhjal; 2) et RT 1933 — 53 avaldatud seaduse järgi ei olevat kinnisvaramaks muutunud omavalitsuse maksuks. Maks olevat määratud riigi poolt ja see asjaolu, et sissetulevad summad antakse omavalitsustele, ei muutvat seda maksu omavalitsuse maksuks. Oma-

valitsuse maksudeks tulevat lugeda neid makse, mis omavalitsused ise on õigustatud peale panema; 3) et ka RT 1932 — 25 avaldatud Kinnisvara maksuseaduse § 38 põhjal olevat riik tulud sellest maksust andnud omavalitsustele; 4) et rahukohtunik on arvesse võtmata jätnud kinnisvarade maksuinspektori otsuse 29. VI 1932.

Asja arutanud ja prokuröri arvamuse kuulanud, leiab Riigikohus.

Maal asuvate kinnisvarade maksuseaduse (RT 1933 — 53) järgi ei kuulu selle seaduse põhjal laekuvad maksud riigi tulude hulka. Selle seaduse §§ 11—15 järgi on maksu määrajaks alevi- või vallavalitsus. §§ 16 ja 17 järgi on maksu sissenõudjaks samuti alevi- ja vallavalitsus ning § 18 järgi kuuluvad selle seaduse põhjal laekunud summad omavalitsustele. § 20 järgi võib valla- või alevivalitsus ka pikendada maksuvõla tasumist või maksuvõla hoopis kustutada. Selle seaduse põhjal ei anna riik temale kuuluvaid maksusummasid omavalitsustele, vaid selle seaduse põhjal omavalitsusasutised ise määravad ja nõuavad sisse maksusid enestele ning omavalitsuste kasuks maksustamisele kuuluvad selle seaduse põhjal ka riigile ja omavalitsustele kuuluvad varad, kui nad ei ole sellest maksust vabastatud selle seaduse enese põhjal. Riigimõisade Valitsuse põhimääruse § 4 ei ole käesolevas asjas kohaldatav.

Ettetoodud põhjustel AKK § 35 põhjal Riigikohus **otsustas**: Riigimõisade Valitsuse revisjonkaebus tagajärjeta jätta.

Nr. 6.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

13. märtsil 1934. a.

Valerian Kuusküll'i revisjonkaebus Tallinna-Haapsalu Rahukogu otsuse peale 9. novembrist 1932. a. kaebuse asjas Nõmme Linnavalitsuse otsuse vastu 10. juulist 1931. a. suvitismaksu nõudmise asjas.

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja riigikohtunik M. Klaassen; Riigikohtu prokuröri abi A. Luiga.

Tallinna-Haapsalu Rahukogule antud kaebuses Valerian Kuusküll palus tühistada Nõmme Linnavalitsuse korraldus temalt suvitismaksu nõudmise kohta 1931. a. eest, seletades, et ta tulnud 1931. a. kevadel Saaremaalt lihttöölisena Nõmme linna teenistust otsima, mitte aga suvitama, mispärast ta Linna maksuseaduse § 106 (VS KK 1917. a. nr. 274) põhjal olevat suvitismaksust vaba. Otsusega 9. novembrist 1932. a. Tallinna-Haapsalu Rahukogu jättis Valerian Kuusküll'i kaebuse tagajärjeta.

Riigikohtule antud revisjonkaebuses Valerian Kuusküll'i volinik vann. adv. Aleksander Veinberg palub tühistada Tallinna-Haapsalu Rahukogu otsuse ja rahuldada tema volitaja kaebus.

Asja arutanud ja prokuröri arvamuse kuulanud, Riigikohus leiab:

Linna sissetulekute, väljaminekute jne. seaduse (VSKK 1917. a. nr. 274) § 104 järgi on lubatud sesoonimaksu (meil suvitusmaksu nime all) sisse seada üksnes neis linnades, mis seaduses ette nähtud korras on tunnistatud terviseparandamise kohtadeks (letšebnoje mesto). Sama seaduse § 107 järgi võib sesooni- (suvitus-) maksu kasutada üksnes linna kui terviseparandamise koha hügieeniliste ja sanitaartingimuste parandamiseks, samuti ka linna niisuguste heakorra (blagoustroistvo) nõuete rahuldamiseks, mis puutuvad otseselt maksumaksjatesse, sinna hulka arvatud ka neile, s.o. maksumaksjatele, meelelahutuste muretsemine. § 104 on öeldud, et sesoonimaksu võib võtta isikutelt, kes sesooni kestel linna sisse sõidavad (välja arvatud § 106 loendatud isikud). Arvesse võttes § 107 mõtet, ei saa linna sissesõitnud isikute all mõista kõiki isikuid, ükskõik mis otstarbel nad linna tulevad, vaid neid isikuid, kes linna sõidavad terviseparandamise või suvitamise otstarbel. Kui § 106 on öeldud, et mustatöölised on sesoonimaksust vabad, siis tuleb seda nii mõista, et nad on sesoonimaksust vabad igal juhul, s.o. kas nad tulevad linna tööle või terviseparandamise otstarbel. Asjatoimetusest nähtub, et kaebaja Valerian Kuusküll on Nõmme linna tulnud tööle; seepärast ei või ta kuuluda sesooni- ehk suvitusmaksu alla.

Eeltoodud põhjustel AKK § 35 põhjal Riigikohus **otsustas**: Tallinna-Haapsalu Rahukogu otsus 9. novembrist 1932. a. ja Nõmme Linnavalitsuse otsus 10. juulist 1931. aastast tühistada.

Nr. 7.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

15. märtsil 1934. a.

Kolmanda isiku Paul Laamann'i revisjonkaebus Tartu-Võru Rahukogu otsuse peale 26. veebruarist 1934. a. Villem Tambergi ja Alfred Rööbingi kaebuse asjas Võru linna valimiskomitee otsuse vastu 31. jaanuarist 1934. a. Võru linnavolikogu valimiste asjas.

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja riigikohutunik M. Klaassen; Riigikohtu prokuröri abi A. Luiga.

Tartu-Võru Rahukogule antud kaebuses Võru linna hääleõiguslik kodanik Villem Tamberg palus tühistada Võru linnakomitee otsused, mis väljendatud linnakomitee poolt 31. jaanuaril 1934. a. koostatud protokollis linnavolikogu valimiste tagajärgede väljaarvutamise asjas, ja tühistada 14. ja 15. jaanuaril 1934. a. toimepandud Võru linnavolikogu valimised kogu ulatuses, andes sellest teada Kohtu- ja siseministeeriumile, või kui rahukogu ei pea seda võimalikuks, siis määrata kohtuliku ekspertiisi kaudu kindlaks Võru linnavolikogu mainitud valimistel ära antud eraviisiliselt valmistatud valimis-

ruudukeste kogu arv, tunnistada need ruudukesed maksvusetuks ja kiriutada ette Võru linnakomiteele arvutada valimiste tagajärjed uuesti välja, seletades: Linnavolikogude valimise seaduse §§ 25, 27—29, 31, 38, 39 jt. nähtuvat, et valimisedelid valmistatakse linnavalitsuse korraldusel, saadetakse linnakomitee poolt igale valijale kätte ja et just sellest sedelist valija ise lõikab välja temale meeldiva valimisruudukese, millise paneb valimisjaoskonnas ümbrikku ja annab jaoskonna komisjoni liikme kätte kasti laskmiseks. Sellest tulevat järeldada, et valimisedelite või valimisruudukeste eraviisiline valmistamine kui ka eraviisiline valijatele koju kätte saatmine, seda enam aga niisuguste eraviisiliselt valmistatud ja koju kätte saadetud sedelite, pealegi veel neist juba varemini väljalõigatud ruudukeste tarvitamine valija poolt valimisteks ei ole seadusega lubatud, vaid tulevat tunnistada seaduse jämedaks rikkumiseks. 14. ja 15. jaanuaril 1934. a. toimunud Võru linnavolikogu valimistel olevat aga valmistatud suurel hulgal neil valimistel esinenud valimisliitu „Vabadussõjalaste rahvaliidumise nimekirja“ kuuluvate valijateühenduste valimisruudukesi nr. nr. 38—50. See valmistamine sündinud kellegi eraisiku või nimetatud valimisliidu enese korraldusel samas trükikojas, kus trükitud ka linnavalitsuse korraldusel ametlikud valimisedelid. Samas trükikojas olevat need erakorraldusel valmistatud valimisruudukesed nr. 38—50 lõigatud masinaga välja korruga trükilehtede pakist, mis pärast iga numbri ruudukesed saanud täpsalt ühesuurused. Need väljalõigatud ruudukesed saadetud eraviisiliselt enne valimisi koju kätte ümbrikkudes suuremale osale Võru linna valijatele, ning neid ruudukesi olevat paljud valijad valimistel tegelikult ka tarvitanud. Linnakomitee isegi konstateerivat oma 1934. a. 31. jaanuari protokollis, et valimistel ära antud ruudukeste nr. 38—50 hulgas on umbes 30% niisuguseid, mis paistavad olevat eraviisiliselt valmistatud ja korruga pakist masinaga välja lõigatud, sest et nende ruudukeste nurgad ja piirjooned ühtivad täpsalt ja et peale selle on ruudukeste nr. 47 hulgas 59 ruudukest, mis ka veel trüki poolest eralduvad teistest. Kuid sellele vaatamata olevat linnakomitee siiski kõik niisugused ruudukesed maksvaks tunnistanud ja sellel alusel välja arvutanud valimistagajärjed.

26. veebruaril 1934. a. Tartu-Võru Rahukogu otsustas: 1) 14. ja 15. jaanuaril 1934. a. toimepandud Võru linnavolikogu valimiste asjas 31. jaanuaril 1934. a. tehtud Võru linnakomitee otsus 3035 valimisruudukese maksvaks tunnistamise kohta, linnakomitee protokollis p. I all punkt 2, ära muuta alljärgnevate ruudukeste kohta käivas osas, mis tähendatud linnavolikogu valimistel valijate poolt „Vabadussõjalaste rahvaliidumise nimekirja“ kuuluvatest ruudukestest ära antud: nr. 38 all — 85 ruudukest, nr. 39 all — 2 ruudukest, nr. 40 all — 10 ruudukest, nr. 41 all — 6 ruudukest, nr. 42 all — 4 ruudukest, nr. 43 all — 121 ruudukest, nr. 44 all — 24 ruudukest, nr. 45 all — 3 ruudukest, nr. 46 all — 24 ruudukest, nr. 47 all — 59 ruudukest, nr. 48 all — 5 ruudukest, nr. 49 all — 4 ruudukest ja 50 all — 23 ruudukest,

kokku 370 ruudukest, loendatud ruudukesed maksvusetuks tunnistada ja Võru linnakomiteele ette kirjutada arvutada Võru linnavolikogu 1934. a. 14. ja 15. jaanuari valimiste tagajärjed uuesti välja. 2) Villem Tambergi kaebus Võru linnavolikogu 1934. a. 14. ja 15. jaanuari valimiste kogu ulatuses tühistamise kohta käivas osas jätta tagajärjeta.

Riigikohtule antud revisjonkaebuses kolmas isik Paul Laamann palub tühistada Tartu-Võru Rahukogu otsus ja 14. ja 15. jaanuaril 1934. a. toimetatud Võru linnavolikogu valimised jõusse jätta, või need tühistada terves ulatuses, või asi saata rahukogule uueks otsustamiseks, ning üle kuulata kaebuses ülesantud tunnistajad, seletades:

1) Rahukogu olevat täiesti aluseta ja vastupidiselt ekspertide arvamusele tühistanud 370 häält ainult sellepärast, et need on lõigatud masinaga või ka papikääridega, kuid teadmata mitmel korral ja millistest sedelitest. Äärmisel juhul võidud tühistada ainult 59 ruudukest nr. 47 all, millel punktiirjoon erineb teiste ruudukeste punktiirjoonest; 2) Linnavolikogude valimise seaduses ei leiduvat sedelite eraviisilise valmistamise keeldu. Mainitud seadusest võivat ainult seda järeldada, et valimissedelite valmistamine on linnavalitsuse kohustus, mitte aga tema ainuõigus; 3) peale rahukogu otsust saanud temale teatavaks, et kolmandal linnakomitee istungil, 18. jaanuaril, ei ole valimismaterjal kinni pitseeritud, vaid see pandud lahtiselt kappi, ning peale linnakomitee ametlikku istungit olevat sedeleid sorteerinud ja lugenud linnapea Frits Suit ja komitee liige Paul Ebber. Neid asjaolusid võivat tõendada tunnistajad, keda palub üle kuulata. Linnapea Suit ja komitee liige Ebber olevat mõlemad huvitatud, et „Vabadussõjalaste rahvaliikumise nimekirjale“ antud häälte kui ka selle tagajärjel saadud linnavolinikkude kohtade arv vähendatud saaks. Sellepärast, kui valimiste tühistamisest üldse jutt võiks olla, siis tulevat need tühistada terves ulatuses.

Asja arutanud ja prokuröri arvamuse kuulanud, Riigikohus leiab:

Kui linnavolikogude valimise seaduses ei leidu otsest keeldu valimissedelite eraviisilise valmistamise ja eraviisiliselt valmistatud sedelite tarvitamise kohta linnavolikogu valimistel, siis sellest ei tule järeldada, et mainitud sedelite eraviisiline valmistamine ja eraviisiliselt valmistatud sedelite tarvitamine on lubatud, nagu seda kaebaja arvab. Linnavolikogude valimise seaduse § 27 teine lõigend ütleb, et valimissedeleid, protokolliplangid jne. valmistatakse linnavalitsuse korraldusel. § 28 järgi iga valimissedel peab sisaldama kõiki valijateühenduste kandidaate, iga valijateühenduse kandidaadid eraldatuina esitamiskirja numbrit kandvasse eraldi ruudukesse. Sama seaduse § 25 ütleb, et valimissedeleid saadetakse igale valijale linnakomitee poolt. Edasi kõnelevad §§ 29 ja 31, et valija lõikab välja valimissedelist soovitava ruudukese ja paneb valimistel valimissedelist väljalõigatud ruudukese ümberrikku. Ei või olla mingit kahtlust, et §§ 29 ja 31 mainitud valimissedelite all tuleb mõista neid valimissedeleid, mis valmistatud linnavalitsuse korral-

dusel ja valijatele kätte saadetud linnakomitee poolt. Eeltoodud seadusemääruste tõlgendamisel rahukogu on täiesti õigele seisukohale asunud, et seadus lubab valimistel tarvitada ainult neid ruudukesi, mis valija on välja lõiganud linnavalitsuse korraldusel valmistatud valimissedelist. Kui era- või isikuliselt valmistatud valimissedeleid ja ruudukesi valimisel ei ole lubatud tarvitada, siis on iseenesest arusaadav, et niisugused valimistel äraantud ruudukesed on tühised, neid ei saa valimiste tagajärgede väljaarvutamisel arvesse võtta, ning need tuleb tunnistada maksvusetuks. Mõne ruudukese maksvusetuks tunnistamine ei tingi seaduse järgi aga sugugi valimiste tühistamist kogu ulatuses, nagu rahukogu õieti on seletanud. Ei vääri lugupidamist kaebaja väide, et rahukogu on ekspertiisi andmeid ebaõigelt tõlgendanud. Linnakomitee on ruudukeste nr.nr. 38—50 hulgas umbes 30% kahtlasteks tunnistanud. Oma protokollis eksperdid ütlevad, et võrdluse juures on selgunud, et komitee poolt kahtlasteks tunnistatud ruudukesed on masinal lõigatud, välja arvatud 5 ruudukest. Edasi ütlevad eksperdid, vastates ette pandud küsimuste peale, et käesolevad ruudukesed (s.o. kahtluse all olevad) on masinal lõigatud, seda saab järeldada sellest, et lõigatud on massiliselt, kollektiivselt. See ekspertide arvamus käib kõigi kahtluse all olevate ruudukeste kohta, mitte ainult 59 ruudukese kohta, milliste punktiirjoon erineb teiste ruudukeste punktiirjoonest. Ekspertide arvamust aluseks võttes rahukogu oli õigustatud tunnistama, et massiliselt väljalõigatud ruudukesed on eraviisiliselt valmistatud ja seega maksvusetud. Mis puutub kaebaja väitesse, et kolmandal linnakomitee 18. jaanuari istungil ei ole valimismaterjal kinni pitseeritud, vaid lahtiselt kappi pandud, siis see väide on esmakordselt ette toodud alles revisjonkaebuses. Et Riigikohus arutab asja revisjoni korras, siis pole võimalik seda küsimust kaalumisele võtta ega selle tõenduseks tunnistajaid üle kuulata, nagu seda kaebaja palub.

Eeltoodud põhjustel AKK § 35 põhjal Riigikohus **otsustas**: Kolmanda isiku Paul Laamanni revisjonkaebus tagajärjeta jätta.

Nr. 8.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

22. märtsil 1934. a.

„Põllumeeste Ühing ja pooldajad töölisele tasuta aiamaad“ valijateühenduse ja valimisliidu esindaja Gustav Kütt'i revisjonkaebus Tallinna-Haapsalu Rahukogu otsuse peale 28. veebr. 1934. a. kaebuse asjas Tallinna linnavolikogude valimiste linnakomitee otsuse vastu Tallinna linnavolikogu valimiste asjas.

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja A. Palvadre; Riigikohtu prokurööri abi A. Luiga.

Tallinna-Haapsalu Rahukogule antud kaebuses palus „Põllumeeste Ühing ja pooldajad tööliste tasuta aiamaad“ valijateühenduste ja valimis-

liidu esindaja Gustav Kütt tühistada Tallinna linnavolikogu valimiste linnakomitee otsus 12. II 1934 Tallinna linnavolikogu koosseisu ja valimisjagaja kinnitamise kohta ja ette kirjutada tühendatud komiteele koostada uus Tallinna linnavolinikkude ja nende kandidaatide nimekirj, välja jättes arvestusest tühistamisele kuuluvatele valijateühendustele antud hääled. Kaebaja seletas, et Tallinna linnavolikogu valimiste komitee on valimisjagaja välja arvestanud ja kindlaks määranud, võttes aluseks ka neid valimistel antud hääli, mis antud neile valijateühendustele, mille omavahel liitumise kohta puudusid kandidaatide esitamiskirjadel liitumise teadaanded Linnavolikogu valimisead. § 19 põhjal ja milliste kui iseseisvate valijateühenduste eest ei olnud sisse makstud § 16 kohaselt nõutavat kautsjonit ning mis kuulusid § 22 põhjal tühistamisele. Kaebaja olevat seda nõudnud ka Tallinna linnakomiteele esitatud märgukirjas, kuid komitee ei olevat kaebaja eriarvamust arvesse võtnud, rikkudes sellega L.V.S. §§ 22, 46 ja 47.

Tallinna-Haapsalu Rahukogu otsusega 28. II 1934 on Gustav Kütti kaebus tagajärjeta jäetud põhjendustel: 1) et L.V.S. § 19 ei näe valijateühenduste valimisliiduks liitumise teadaande jaoks mingit erilist vormi või teksti; 2) et § 16 lisana antud vormis leidub muu hulgas lause: „Palume neid kandidaate siin märgitud järjekorras ja valijateühenduse pealkirja all võtta ... linna valimisedelile ja paigutada nad ühte erirühma üheskoos teiste sama pealkirja all kujundatud ja meiega valimisliiduks ühinenud valijateühenduste kandidaatidega“ ja et tõlgendades § 16 lisa teksti koos § 28 eeskirjaga tuleb seda teksti lugeda ka § 19-ga võimaldatud valimisliiduks liitumise teadaandeks, millest järgneb, et kandidaatide esitamiskirja vorm (§ 16 lisa) on antud seadusandja poolt ühes § 19-s ettenähtud liitumise teadaande vormiga; 3) et L.V.S. § 62 põhjal kohtu- ja siseministri poolt antud juhtnõõride § 13 on selgitatud, kuidas toimida juhtumitel, kui valijateühendused ei soovi liituda (tuleb kustutada § 16 lisa ettenähtud vormis sõnad: „ja paigutada... kandidaatidega“), millest samuti nähtub, et § 16 lisa ettenähtud vormis leidub ka liitumise teadaande vorm.

Riigikohtule antud kaebuses palub Gustav Kütt tühistada Tallinna-Haapsalu Rahukogu otsus, seletades: 1) et RT 1933 — 92 leidub küll mingisugune esitamiskirjade vorm L.V.S. § 16 lisana, kuid sellel puuduvad Riigikogu juhatuse allkirjad ja seda ei saavat võtta kui seadust; 2) et L.V.S. § 19 nõudvat eri teadaannet valijateühenduste valimisliiduks liitumise kohta ja et § 16 lisa ettenähtud vorm ei asenda seda teadaannet; 3) et linna valimiskomitee ja rahukogu on võtnud valimisjagajana tühjadel ruitudel antud hääled, kuid L.V.S. § 29, mis võimaldab valida kandidaate väljaspool valimisedelit, ei olevat kokkukõlas Põhiseadusega ja seepärast tühine. Põhiseaduse järgi pidavat kandidaate esitama enne valimisi kandidaatide valimiskirjades.

Asja arutanud ja prokuröri arvamuse kuulanud, leiab Riigikohus:

Kaebuses Tallinna-Haapsalu Rahukogule ei ole Gustav Kütt vaidlust tõstnud nende häälte arvestamise kohta, mis antud hääleõiguslikele kodanikele väljaspool valimisedelit, ning rahukogu ei ole seda küsimust omas otsuses üldse arutanud. Riigikohus arutab asja revisjoni korras ja selles ulatuses, millises oli kaebus esitatud rahukogule ning millises ulatuses asi kuulus rahukogus arutusele. Ettetoodud kaalutlustel ei saa Riigikohus revisjonkaebuses esmakordselt ettetoodud vaidlust oma arutusele võtta. Linnavolikogude valimise seaduse muutmise seadus on Riigikogu poolt vastu võetud 10. nov. 1933 ning avaldatud RT 1933 — 92. Sel ajal maksvusel olnud Põhiseaduse § 53 ja Riigikogu kodukorra § 58^t põhjal pidi Riigikogu juhatus poolt väljakuulutatavad seadused kandma Riigikogu esimehe või abiesimehe Riigikogu sekretäri või abisekretäri ja Riigikogu asjadevalitseja allkirju. RT 1933 — 92 lk. 1080 avaldatud „Lisa § 16 juurde“ ei kannu mingit allkirja ja sellepärast seletab kaebaja õieti, et seda „lisa § 16 juurde“ ei saa lugeda seaduslikus korras väljakuulutatud seaduseks. Kuigi „lisa § 16 juurde“ oleks Riigikogu poolt seaduslikus korras vastu võetud, ei ole tema veel maksuma hakanud kui seaduslikus korras alles avaldamata. L.V.S. § 19 näeb ette, et „kandidaate esitavad valijateühendused võivad teatada esitamiskirjas, et nad liituvad kõigi samapealkirjaliste valijateühendustega valimisliiduks ... ja et liitumiseadaanne on tagasivõtmatu.“ § 19 järgi peab liitumise teadaanne olema kandidaatide esitamiskirjas eneses, kuid missuguses sõnastuses ja missuguse vormi järgi seda tuleb teha, ei ole ei § 19-as ega mõnes teises paragraafis ette kirjutatud. Kui kandidaatide esitamiskirjas leidub lause: „palume neid kandidaate... paigutada ühte erirühma üheskoos teiste sama pealkirja all kujundatud ja meiega valimisliiduks ühinenud valijateühenduste kandidaatidega“, siis võib niisugust avaldust lugeda tehtuks üksnes § 19 nõude täitmiseks liitumiseadaande avaldamise kohta. Iseseisvatel valijateühendustel ei ole ju tarvis avaldust teha, et nende kandidaadid paigutataks erirühma nendega valimisliiduks ühinenud valijateühenduste kandidaatidega. Arvesse võttes, et L.V.S. § 19 ei kirjuta ette kohuslikku vormi valijateühenduste liitumiseadaande jaoks, millest mittekinnipidamise korral liitumiseadaanne oleks olnud tühine, tuleks liitumiseadaandeks lugeda iga valijateühenduse avaldust, mis sisuliselt tõendab liitumist teiste valijateühendustega. Käesoleval juhul on valimisliiduks loetud valijateühendused omavahelise liitumise kohta avalduse teinud ning linnavalimiste komiteel ei olnud alust lugeda neid iseseisvateks valijateühendusteks.

Kõigil neil põhjustel AKK § 35 põhjal Riigikohus otsustas: „Põllumeeste Ühing ja pooldajad töölisele tasuta aiamaad“ valijateühenduse ja valimisliidu esindaja Gustav Kütti revisjonkaebus tagajärjeta jätta.

Nr. 9.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

13. aprillil 1934. a.

*Arnold Vieckmanni kaebus Maksupeakomitee otsuse peale 14. jaan. 1933. a.—
1931. a. tulumaksu asjas.*

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja riigikoh-
tunik A. Palvadre; riigikohtu prokuröri abi K. Luud.

Kirikuõpetaja Arnold Vieckmanni 1931. a. tulumaksu asjas on A. Vieckmanni 1930. a. tulu kirikumõisa põllumajapidamisest arvatud keskmiste tulunormide järgi ja elukorteri väärtus hinnatud 720 kroonile. Arnold Vieckmanni kaebus elukorteri väärtuse tulu hulka arvamise kohta on Maksupeakomitee otsusega 14. I 1933 tagajärjeta jäetud põhjendustel: 1) et põllumajandusliku tulu keskmised normid tuleb lugeda kalkuleerituks eeldusega, et hooned kuuluvad majapidamise omanikule, ning nende hoonete väärtuse seaduslik kustutusprotsent normides on arvestatud kuludena; 2) et käesoleval juhul ei kuulu hooned kaebajale ning tema kasutab neid ametitasuna, ilma et ta mingisuguseid kulusid amortisatsiooni näol kannaks, mispärast on põhjendatud nende hoonete kasutusväärtuse kaebaja tuluks lugemine ka selles osas, millises nende olemasolu on tingitud põllumajapidamisest.

Riigikohtule antud kaebuses palub Arnold Vieckmanni volinik vann. adv. Hermann Sumberg tühistada Maksupeakomitee otsus, seletades: 1) et Tulumaksu seadus ei sea maksustamist keskmiste normide järgi sõltuvusse sellest, kas Tulum. sead. § 11 põhjal tulust mahaarvatavad kulud kannab maa omanik või rentnik, ja et põllumajapidamise maksustamine keskmiste normide järgi on võimaldatud nii maaomaniku kui ka maarentniku suhtes; 2) et rentniku põllumajapidamise maksustamise juures keskmiste normide alusel ei maksustata eraldi tema elumaja, kuigi tema mingisuguseid kulusid elumaja amortisatsiooni näol ei kannab; 3) et kogudus, andes õpetajale ametitasuna kirikutalu, maksvat vastavalt sellele vähem palka rahas; 4) et õpetaja elumaja moodustavat ühes maaga terviku — kirikutalu, ja et selle maksustamine pidavat toimuma ühisel alusel kõigi teiste põllumajapidamisühikutega. Kirikuõpetaja elumaja pealt ei võetavat ka eraldi kinnisvaramaksu.

Asja arutanud ja prokuröri arvamuse kuulanud, leiab Riigikohus: meie seadusandlus (Maaseaduse täiendamise ja muutmise sead. § 3 p. 2) teeb vahet kirikuteenijate eluhoonete ja majapidamishoonete vahel. Põllumajapidamise tulukuse arvestamisel keskmiste tulunormide alusel ei kuulu tuluna eraldi hindamisele põllupidaja korteri väärtus, kui see asub põllumajanduslikus hoones, mis selleks ehitatud ja sellena ka kasutatakse. Hoone, mis ehitatud kirikuõpetaja ametitalituste kohaselt ja mida kasutatakse osaliselt kirikuõpetaja ametliku korterina ametlikkude talituste täitmiseks ja osaliselt era-

korterina palga näol, ei kujunda põllumajanduslikku hoonet, mille kasutamise väärtus sisaldub põllumajapidamise keskmistes tulumormides. Käesoleval juhul on Arnold Vieckmanni korteriväärtus hinnatud eraldi tuluna Tulum. sead. §§ 6 ja 7 kohaselt ning kaebuse rahuldamiseks ei ole alust.

Ettetoodud põhjustel AKK §§ 21 ja 22 p. 1 põhjal Riigikohus **otsustas**: Arnold Vieckmanni voliniku kaebus tagajärjeta jätta.

Nr. 10.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

8. mail 1934. a.

Hermann Nõmmiku kaebus Maksupeakomitee otsuse peale 21./28. apr. 1933. a. — 1930. a. tulumaksu asjas.

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja riigikoh-
tunik A. Palvadre, Riigikohtu prokuröri abi A. Luiga.

Teadaandes 1929. aasta tulude üle oli Hermann Nõmmik üles andmata jätnud tulu rahalistest kapitalidest ja oma palgatulu oli üles andnud 1.800 kroonile. 1930. a. tulumaksustamisel oli Tulumaksu komitee Nõmmiku maksualuse tulu hulka arvanud Krediit Pangalt saadud rahaprotsendid 1,759 kr. 49 sendi suuruses summas, Nõmmiku aastase rahapalga arvestanud 7.200 krooni peale ja Tulum. sead. § 77 põhjal Nõmmikule määranud 1.000 krooni trahvi tulude varjamise eest.

Maksupeakomitee otsusega 21./28. aprillist 1933. a. on Hermann Nõmmiku kaebus selles asjas tagajärjeta jäetud põhjendustel: 1) et kaebaja ei ole oma tuluteatelehes tähendanud kapitalide protsentide summat, kuigi teatelehe vorm seda selgelt nõuab. Mingisugusest eksiarvamusest ei saa juttu olla, vaid protsentide näitamata jätmist tuleb lugeda sihilikuks tulude varjamiseks; 2) et arvesse võttes erilist vahekorda kaebaja ja tema tööandja (palgamaksja) vahel ei saa lugeda usaldusväärseks teateid vorm nr. 4 palga või töötasu kohta, vaid tuleb võtta arvesse maksukomisjoni teateid töötasu kohta kogu ulatuses (teade palga kohta on koguni kaebaja enese poolt alla kirjutatud); see asjaolu, et tasusumma iga aasta ei ole ühesuurune, ei ole veel mingiks tõenduseks, et maksukomisjoni poolt määratud summa oleks ebaõige, sest tasusumma võib oleneda vabriku tegevuse suuruselt ja tegevuse viljakusest. Et vabriku rentikul J. Loropil oli võimalik oma õemehele vabrikujuhataja H. Nõmmikule maksta palka kõrgemal määral kui näidatud palga teatelehes, selle tõttu, et tema ei ole oma arvepidamist maksuasutistele üldse esitanud ja tema arvel olevate summade spetsifikatsioon on teada ainult temale enesele, nagu see nähtub abimaksuinspektori aktist 13. ja 14. jaanuarist 1933. a., mis on 1931. a. tulumaksu toimetuses.

Riigikohtule antud kaebuses palub Hermann Nõmmiku volinik tühistada Maksupeakomitee otsus, seletades: 1) et Hermann Nõmmiku ülesandeks oli kõigi Meleski Klaasivabriku ametnikkude ja tööliste palga kohta teateid esitada Tulumaksu komiteele ja et need teated, ka Nõmmiku enese palga kohta, on esitatud igakuuliste palgalehtede alusel. Maksukomitee olevat arvanud Nõmmiku palga kuus 600 krooni peale põhjendusel, et seda teadis tõendada komitee liige. Peale viimase kinnitanud ka mitmed teised isikud, et Nõmmiku kuupalk oli 1929. a. 600 kr. ja peale selle veel %% vabriku läbikäigust. Et need isikud Nõmmikuga üht- ja teistviisi seotud, siis nemad kirjalikku tõendust ei olevat julgenud anda. Kuid niisugusele põhistusele ei saavat kaalu anda, sest see võivat olla aluseta kuulduste edasiandmine. 2) Et raha hoiule andmisel olevat pank seletanud, et riigimaksud tasub pank. H. Nõmmik olevat olnud arvamisel, et pank tasub ka tulumaksu ja et protsente kapitalide pealt on tarvis näidata üksnes kapitalidelt, mis eraisikutele laenatud. Nii olevat ebaõige Nõmmikule trahvi määrata. Trahv olevat ka määratud üleliigselt kõrge. Tulum. sead. § 77 põhjal võivat trahvi määrata kahekordse tulumaksu summani, mis määratakse varjatud tulude osa pealt, aga mitte kogu tulu pealt. Kaebusele on juurde lisatud ärakiri Tallinna 2. jsk. rahukohtuniku 20. III 1934 protokollist tunnistajate Karl Seppa ja Albert Varese ülekuulamise kohta. Asja arutusel Riigikohtus palus Hermann Nõmmiku volinik kaebust trahvimääramisse puutuvas osas läbi vaatamata jätta, sest selles osas olevat asi lahendatud Vabariigi Valitsuse otsusega.

Asja arutanud ja prokuröri arvamuse kuulanud, leiab Riigikohus: Maksuasutised ei ole Hermann Nõmmiku poolt ülesantud palgatulu summat usaldusväärseks pidanud ja on tema palgatulu hinnanud MKS § 61 põhjal kogutud andmete põhjal. Maksukomitee on võtnud Nõmmiku palga summa sellises suuruses, millises olevat teadnud selle olevat üks komitee liige ja ka mõned teised isikud. Kes see komitee liige ja mõned teised isikud on ja missugustest allikatest nemad on Nõmmiku palga suuruse üle teateid saanud, seda asjatoimetusest ei nähtu. Maksukomitee otsuse vastu on maksnikul õigus edasi kaevata ja Maksupeakomitee arutusele kuulub kaebus sisuliselt. Andmed ja tõendused, millele põhineb maksukomitee otsus, peavad olema niisugused, mida on võimalik kontrollida ja hinnata ka järgmistes asja arutamise ja otsustamise astmetes. Käesoleval juhul seda võimalust ei ole ja seega puudub ka võimalus otsustamiseks, kas maksukomitee enese andmed üldse on usaldusväärsed. Nende andmete hindamisel on nimelt tähtsus asjaoludel, kellelt andmed on saadud ja kas need isikud, kelle andmete põhjal maksukomitee asja otsustas, üldse võisid täpsalt teada Nõmmiku palga suurust ja kas nad teadsid seda otseste allikate või kaudsete juttude järgi. Asjatoimetuses olevad andmed Nõmmiku hoiusummade kohta pangas ja majaostu kohta ei tõenda, et Nõmmik oleks palka saanud maksukomitee poolt hinnatud suuruses ja siin on ikkagi aluseks nende nimetamata jäetud isikute teated, kelle and-

mete usaldusväärse üle ei saa otsustada, sest teadmata on isikud, kes neid andmeid andsid. MKS § 61 põhjal ei saa maksukohuslase tulu hinnata andmete põhjal, mille usaldusväärse üle ei ole võimalik otsustada asjaosaliste kaebuse puhul järgmistel asja otsustamise astmetel ja mis teada on üksnes maksukomiteel, kuid ei ole teatavaks tehtud ei asjaosalistele ega järgmistele asja otsustamise astmetele.

Ettetoodud põhjustel AKK §§ 21 ja 22 p. 2 ja § 44 ja TKS § 4 põhjal Riigikohus **otsustas**: Maksupeakomitee otsus 21./28. aprillist 1933. a. 1930. a. tulumaksu asjas tühistada ja asi Maksupeakomiteele uueks otsustamiseks saata, trahvi kohta käivas osas Hermann Nõmmiku voliniku kaebus läbi vaatamata jätta.

Nr. 11.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

18. mail 1934. a.

Tallinna Linnavalitsuse revisjonkaebus Tallinna-Haapsalu Rahukogu otsuse peale 20. detsembrist 1933. a. Peeter Kostkevitschi kaebuse asjas Tallinna Linnavalitsuse Tervishoiu Osakonna korralduse peale 14. sept. 1933. a. hambatehnikuna töötamise keelamise pärast.

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja riigikoh-
tunik P. Välbe; Riigikohtu prokuröri abi K. Luud.

Tallinna-Haapsalu Rahukogu, arutanud Peeter Kostkevitschi kaebust Tallinna Linnavalitsuse Tervishoiu Osakonna korralduse vastu tema poolt väljapandud hambatehniku sildi ja kunstlike hammaste näituse korraldamise kohta, otsustas Tallinna Linnavalitsuse korralduse tühistada. Rahukogu põhistas oma otsuse järgmiselt: „Tervishoiu Osakonna palve politseikomissarile Kostkevitschi vastutusele võtmiseks Tervishoiupersonaali kutsetegevuse seaduse (RT 1932 — 24) § 31 punkt 4 vastu eksimise pärast on seaduspärane; Rahva tervishoiu korralduse seaduse 1927. a. nr. 8 § 12 põhjal (RT 1928 — 7) lasub järelevalve teostamine tervishoiu alal maa- ja linnaomavalitsustel ja sama seaduse § 13 p. 14 nimetab nende ülesannetena muu seas ka valvet tervishoiu alal töötava personaali kutsetegevuse üle. Tervishoiu personaali kutsetegevuse seadusega 1932. a. nr. 181 § 1 p. 7-ga on selle personaali alla viidud ka hambatehnikud (esmlt). KKS § 1129 põhjal kuulub ametiasutisele asja algatamine eraisikute poolt toimepandud eriseaduste rikkumisel (käesoleval korral Arstiseadus — Vratšebnõi ustav).

Mis puutub kaebaja sildi ja kunsthammaste näituse kõrvaldamiseks tehtud korraldusse, siis puudub Tervishoiu Osakonnal selleks alus. Ka kaevatu ei suutnud näidata alust säärase korralduse tegemiseks“.

Riigikohtule antud revisjonkaebuses palub Tallinna Linnavalitsus tühistada rahukogu otsus põhjusel, et tegelikult linnavalitsuse otsust käesolevas

asjas üldse ei olnud, vaid olnud Tervishoiu Osakonna otsus; ka keelavat seadus registreerimata hambatehnikute tegevust, ja sellest järgnevat, et Kostkevitsch ei olewat õigustatud ka silti välja panema ega näitust pidama, sest selleks olewat õigustatud ainult registreeritud hambatehnikud.

Asja arutanud ja prokuröri arvamuse kuulanud, Riigikohus leiab, et Tallinna-Haapsalu Rahukogu otsus käesolevas asjas tuleb tühistada. Tervishoiu personaali kutsetegevuse seaduse § 1 järgi (RT 1932 — 24) on ka hambatehnikud arvatud tervishoiu personaali hulka, kuna nad enne ei olnud sinna arvatud, ja selle seaduse § 2 alusel peavad nad ennast registreerima, kui soovivad oma kutse alal teotseda. Registreerimise määruste § 9 järgi (RT 1932 — 60) on registreerimisest vabad ainult need tervishoiu personaali kuuluvad isikud, kes olid säärastena registreeritud. Kaebaja enne registreeritud ei olnud ja seepärast tema oli kohustatud ennast registreerima, kui soovis teotseda hambatehnikuna. Asjaolu, et kaebaja oli registreeritud hambatehnikuna Tallinna Hambatehnikute Seltsis, ei vabasta kaebajat registreerimisest Tervishoiu personaali kutsetegevuse seaduse alusel peale selle seaduse jõustumist, kui ta soovis teotseda hambatehnikuna. Seda on õieti leidnud ka rahukogu ise. Et aga Kostkevitsch registreeritud ei olnud, siis puudus temal ka õigus hambatehniku sildi väljapanemiseks ja hambanäituse korraldamiseks, ja et Rahva tervishoiu korraldamise seaduse (RT 1928 — 2) § 19 järgi üldine elanikkude tervishoiu eest hoolitsemine ja seadusliku järelevalve teostamine tervishoiu alal vastava omavalitsuse piirkonnas on maa ja linnaomavalitsuste kohuseks, siis oli Tallinna Linnavalitsus õigustatud korraldusi tegema, et Kostkevitschilt ja hambanäitus kõrvaldataks, ja seepärast puudus alus Kostkevitschi kaebuse selles osas rahuldamiseks.

Neil põhjustel AKK § 35 põhjal Riigikohus **otsustas**: Tallinna-Haapsalu Rahukogu otsus 20. detsembrist 1933. a. tühistada kaevatud osas ja selles osas Peeter Kostkevitschi poolt rahukogule antud kaebus tagajärjeta jätta.

Nr. 12.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

8. juunil 1934. a.

Tubakavabriku a.-s. „Siiva“ kaebus majandusministri otsuse peale 6. märts. 1934. a. pikendusprotsentide nõudmise asjas.

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja riigikohunik A. Palvadre; Riigikohtu prokuröri abi K. Luud.

Tubakavabrik a.-s. „Siiva“ oli ostnud oksjonilt 3. ja 6. mail 1930. a. Tallinna Peatolliametis neli partiid lehttubakat hinnaga 1.650 krooni. Oksjonipäeval tasus ostja 10% — 165 krooni ja 1.485 kr. tasus 9. mail tolliametniku kätte, kes raha kassasse edasi ei andnud, vaid sellega oli põgenenud. Majandus-

ministri resolutsiooniga 18. VII 1930 oli a.-s. „Siivale“ lubatud kaup välja anda panga garantiid vastu ning resolutsiooniga 19. sept. 1931. a. lubatud pikendada panga garantiid asja otsustamiseni kohtus. Riigikohtu ts.-osakonna otsusega 19. I 1933 oli asi otsustatud aktsiaseltsi kahjuks ning Majandusministeerium asus 1.485 krooni sissenõudmisele, mis aktsiaseltsi poolt on ka tasutud. Maksudevalitsuse direktori korralduse kohaselt 6. XII 1933 asuti administratiivkorras a.-s. „Siivalt“ nõudma ka 1.485 krooni pealt protsente, arvates ostuhinna kindlustamise päevast 6. aug. 1930. a. kuni ostuhinna tasumiseni 6% aastas, kokku 274 kr. 28 senti. A.-s. „Siiva“ kaebus majandusministrile protsentide nõudmise kohta administratiivkorras on majandusministri otsusega 6. III 1934 rahuldamata jäetud.

Riigikohtule antud kaebuses palub tubakavabrik a.-s. „Siiva“ tühistada majandusministri otsus, seletades: 1) et 1.485 krooni pealt nõutavad protsendid ei kuulu maksude, lõivude ja trahvide hulka, mis kuuluvad sissenõudmisele administratiivkorras; 2) et Tolliseadustiku § 281 põhjal tasumata jäänud oksjonil ostetud kauba hind ei kuulu samuti sissenõudmisele administratiivkorras ja sellepärast ei või administratiivkorras nõuda selle summa pealt ka protsente; 3) et oksjonil ostetud kauba hinna tasumine oli edasi lükatud panga garantiid alusel, kauba hind on juba tasutud ja seega vahekord lõplikult lahendatud ja protsentide nõudmine on alusetu.

Asja arutanud ja prokurööri arvamuse kuulanud, leiab Riigikohus:

Administratiiv-sissenõudmise seaduse § 1 järgi nõutakse administratiivkorras: 1) riigi ja omavalitsuse avalikud maksud, lõivud ja nendega seotud trahvid, viivitus- ja lisarahad ning protsendid; 2) muud maksud, trahvid, võlad, kahjud ja nende protsendid, mis vastavate seaduste või seadluste järgi alluvad sissenõudmisele administratiivkorras. Tolliseadustiku § 281 järgi on ostja tolliasutise poolt korraldatud oksjonil kohustatud viibimata maksuma käsirahaks $\frac{1}{10}$ tema poolt pakutud kauba hinnast ja ülejäänud summa ära tasuma hiljemalt järgmisel tööpäeval. Ostja, kes käsiraha ei ole sisse maksnud, tagandatakse edaspidisest oksjonist osavõtmisest ja käsiraha sisse maksmata jätmise kohta koostatakse akt, mille põhjal võib käsiraha sisse nõuda administratiivkorras. Sama seaduse § 282 p. 3 järgi loetakse oksjon mitte-toimunuks, kui ostja käsiraha sisse ei maksa või käsiraha sissemaksamise korral ülejäänud osa tähtajaks ära ei tasu, ning § 283 põhjal määratakse niisugusel juhul uus oksjon. Asjaolust, et § 281 põhjal võib sisse maksmata jäänud käsiraha administratiivkorras sisse nõuda, ei saa järeldada, et ka ülejäänud summat võib samal teel sisse nõuda, sest selle mittetasumise korral õigel ajal loetakse oksjon mitte-toimunuks ning § 282 märkus näeb ette üksnes summasid, mis on pakkujalt saadud sunniviisil sissenõutud käsirahast, aga mitte summasid, mis on saadud kauba täie hinna sissenõudmisest administratiivkorras. §§ 281, 282 ja § 282 märkuse kõrvutamisel kõnesoleva küsimuse selgitamiseks ilmneb, et Tolliseadustik ei näe ette pakutud kauba hinna

täielikku sissenõudmist administratiivkorras, sest viimasel juhul oleks ka ette nähtud selle sissenõutud summa edaspidine saatus või üldse selle sissenõudmise tagajärjed müüdüd kauba edaspidise saatuse määramisel. Oksjonil pakutud kauba hind ei ole mingisugune avalik riigimaks ega ka niisugune maks või võlg, mis Tolliseadustiku põhjal kuulub administratiivkorras sissenõudmisele, ja sellepärast ei ole ka seaduslikku alust selle võla protsente sisse nõuda Administratiiv-sissenõudmise seaduse alusel.

Ettetoodud põhjustel AKK §§ 21 ja 22 p. 2 põhjal Riigikohus **otsustas**: Majandusministri otsus 6. märtsist 1934. a. tühistada ja asi majandusministrile uueks otsustamiseks saata.

Nr. 13.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

18. septembril 1934. a.

Aidu Vallavalitsuse revisjonkaebus Viljandi-Pärnu Rahukogu määruse peale 13./18. aprillist 1934. a. kaebuse asjas Viljandi Maavalitsuse korralduste peale 23. jaan. 1934. a. Aidu valla tuludest maavalitsuse võlgade kinnipidamise küsimuses.

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja riigikohunik M. Klaassen; Riigikohtu prokuröri abi A. Luiga.

Määrusega 13./18. aprillist 1934. a. Viljandi-Pärnu Rahukogu jättis läbi vaatamata Aidu Vallavalitsuse voliniku vann. adv. Herman Tikko kaebuse Viljandi Ajut. Maavalitsuse korralduse peale 23. jaanuarist 1934. a. nr. 722 põhjusel, et vann. adv. H. Tikko volitus on puudulik.

Riigikohtule antud revisjonkaebuses Aidu Vallavalitsuse volinik vann. adv. Herman Tikko palub tühistada Viljandi-Pärnu Rahukogu määrus ja rahukogule ette kirjutada võtta sisulisele arutusele tema poolt esitatud kaebus.

Asja arutanud ja prokuröri arvamuse kuulanud, Riigikohus leiab: Viljandi-Pärnu Rahukogule Aidu Vallavalitsuse nimel antud kaebuse juures vann. adv. Herman Tikko on esitanud volitusena vallavalitsuse poolt tõestatud väljakirjutise Aidu Vallavalitsuse korralduseraamatust 6. veebruarist 1934. a. nr. 23. See väljakirjutis sisaldab Aidu Vallavalitsuse otsuse — volitada vandeadvokaat Herman Tikko't vallavalitsuse volinikuna kaebust esitama Viljandi Maavalitsuse korralduse vastu 23. jaan. 1934. a. nr. 722, selles asjas kohtus ette astuma, kohtuotsuste peale revisjonkaebusi esitama ja käesolevat volitust edasi andma, kõigi õigustega, mis TKS § 250 ette nähtud. Viljandi-Pärnu Rahukogu on vann. adv. H. Tikko poolt esitatud volituse tunnistanud puudulikuks järgmistel kaalutlustel: Vannutatud advokaatidele võidakse anda kirjalik volitus üldreeglina ainult TKS § 248^a p.p. 1 ja 2 ettenähtud tõestamise korras. Sellest üldreeglist on tehtud erand (TKS § 1285 ja 1286) ainult TKS § 1282

ja selle paragraafi märkustes nimetatud asutistele. Ja nimelt võivad riigi-asutised ja maakonna-omavalitsused ning linnavalitsused volitada asju ajama oma ametnikke ja vannutatud advokaate erilise kirjaliku ettekirjutise, resp. asutise poolt antud ametliku akti läbi, milles oleks küllaldaselt tõestatud volituse ehtsus ja ulatavus (vt. end. Sen. ts. kass. dep. otsus nr. 96 — 1888). Need soodustused ei või aga laiendust leida vallaomavalitsuste peale, sest TKS § 1282 märkuses esimeses pole valla omavalitsusi nimetatudki. Pealegi ei või üldse TKS §§ 1282—1299 määrused rakendust leida Eestis teotsevate maaomavalitsuste suhtes, sest TKS § 1282 märkus esimene on neid laiendanud ainult 1890. a. antud Kubermangu ja maakonna omavalitsuse seaduses loendatud kubermangudes asutatud maaomavalitsute peale (Zemskija utšreždenija); see seadus aga endises Liivi ja Eesti kubermangus kunagi pole kehtinud (vt. Riigikohtu tsiv.-osak. otsus 3. maist 1928. a. ts. aktis nr. 416 — 1928. a. Aaspere valla — Hans Grossthal'i asjas). Ei saa tähendamata jätta veel peale selle, et BES § 4363 põhjal osutub volikiri kahekülgeks juriidiliseks tehinguks, mis käib tempelmaksu alla (vt. Tempelmaksu tariif) ka sellisel korral, kui ta on antud vannutatud advokaadile mingi asutise poolt, mis asutis ise küll tempelmaksust vabastatud on (vt. TKS § 1286 kohta tehtud end. Sen. ts. kass. dep. otsus nr. 44 — 1904. a.). Käesoleval juhul pole aga sellest Tempelmaksu seaduse nõudest kinni peetud; nii, et ka ses suhtes ei saa seda volitust küllaldaseks lugeda.

Riigikohus ei saa ühineda rahukogu arvamusega, et TKS §§ 1282—1299 määrused ei või üldse rakendust leida Eestis teotsevate maaomavalitsuste suhtes, eriti aga vallaomavalitsuste suhtes. On õige, et 1890. a. Semstvo seadus endises Eesti ja Liivi kubermangus ei olnud kehtiv, ning see seadus ei näinud ka ette vallaomavalitsust (semstvot). Kuid TKS § 1282 märkus 1 mõte ei seisa mitte selles, et ainult 1890. a. seaduse alusel loodud maaomavalitsused (s.o. kubermangu- ja kreisisebstvo) võisid kasutada TKS §§ 1285, 1286 ja teistega riigiasutistele antud soodustusi, teised maaomavalitsused aga mitte. Kui § 1282 märkus 1 on kõne ainult 1890. a. seaduse alusel loodud maaomavalitsustest, siis sellepärast, et mainitud märkuse kehtimapaneku ajal teisi maaomavalitsusi, peale kubermangu- ja kreisiomavalitsuste, selle sõna praeguses mõttes ei olnud olemaski. Tuleb ka tähendada, et 1890. a. Semstvoseaduse kehtivus oma territoriaalse ulatuse poolest oli alul kitsam; hiljemini laiendati selle kehtivust terve rea teiste kubermangude peale. Sellest järgneb, et kus maaomavalitsusasutised sisse seati, seal laienesid nende peale ka §§ 1285, 1286 ja teistes ettenähtud soodustused, mis antud riigiasutistele. Sama nähtub ka § 1282 märkus 2-st linnaomavalitsuste suhtes. Nimelt on märkus 2-s öeldud, et riigiasutistele antud soodustusi kasutavad ka nende linnade omavalitsused, kus on kehtima pandud 1892. a. Linnaseadus. Loomulik, kui Linnaseadus hiljemini kehtima pandi teistes linnades (näit. uuesti asutatud linnades), siis laienesid riigiasutistele antud soodustused ka

nende linnade peale. Kõigist sellest peab järeldama, et seadusandja tahe oli laiendada riigiasutistele antud soodustusi kõigi linna- ja maaomavalitsuste peale. Venemaal asutati vallaomavalitsused Vene Ajutise Valitsuse poolt 21. mail 1917. a. kehtima pandud Ajutise vallaomavalitsuse seadusega (VSKK 1917. a. nr. 122). Selle seaduse § 5-ga on vallaomavalitsuse asutistele vallaomavalitsuse kohtuasjade ajamise suhtes antud samad õigused, mis on olemas riigiasutistel. Samuti nähtub Vene Ajut. Valitsuse poolt kehtima pandud Aleviseadusest (VSKK 1917. a. nr. 187), et ka alevivalitsustele anti samad soodustused, mis on olemas riigiasutistel (§ 9). Lõpuks, 1917. a. asutati ka Eesti kubermangus (mis moodustab praegu Eesti riigi territooriumi) kubermangu- ja kreisiomavalitsused (VSKK nr. 173 — 1917. a.). Nende asutamise seaduse kehtimapanemise määruste § 5 on otseselt ette nähtud, et maaomavalitsuste nõukogud (zemskije sovetõ) kohtuasjade ajamisel käivad samade määruste järgi, mis kehtivad riigiasutiste kohta. Neis määrustes ei ole otseselt küll öeldud, et ka vallaomavalitsuse asutised kasutavad riigiasutistele antud soodustusi, kuid sellest ei järgne, et nende peale ei laiene riigiasutistele antud soodustused, sest kõigest eeltoodust on selge, et seadusandja tahe oli anda kõigile omavalitsusasutistele kohtuasjade ajamisel samad õigused, mis on valitsusasutistel. Tegelikult on vallaomavalitsuse asutised neid õigusi seni ka kasutanud, ning pole mingisugust alust senise praktilise muutmiseks. Mis puutub sellesse, et vann. adv. H. Tikko poolt esitatud volitus ei ole tempelmaksustatud, siis see asjaolu ei saa olla põhjuseks volituse puudulikuks tunnistamiseks ja kaebuse läbi vaatamata jätmiseks.

Eeltoodud põhjendustel AKK § 35 põhjal Riigikohus otsustas: Viljandi-Pärnu Rahukogu määrus 13./18. aprillist 1934. a. tühistada ja Viljandi-Pärnu Rahukogule ette kirjutada Aidu Vallavalitsuse voliniku poolt esitatud administratiivkaebus sisulisele arutusele võtta.

Nr. 14.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

9. oktoobril 1934. a.

*Aleksander Anniku kaebus Haridus- ja sotsiaalministeeriumi otsuse peale
13. sept. 1933. a. pensioni asjas.*

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja riigikohtunik P. Välbe; Riigikohtu prokuröri abi A. Luiga.

Haridus- ja sotsiaalministeerium, arutanud Aleksander Anniku palvet määrata temale pensioni, otsustas jätta palve tagajärjeta põhjendusel, et Annik ei saanud vigastada tuletõrje juures, vaid tuletõrjeauto proovisõidul.

Riigikohtule antud kaebuses palub Aleksander Annik tühistada ministeeriumi otsus põhjusel, et vigastuse saamisel tema täitnud tuletõrje ülema

käsul kui tuletõrje autopristi ülem oma kohuseid, ja seepärast olevat õigus-
tatud pensioni saama Vabatahtl. tuletõrjeühingute komandode liikmete pen-
sioni ja toetuse seaduse § 1 alusel (RT 1925 — 197/198), sest see paragraaf
ei nõua, et ainult tuletõrje ajal vigastatuil on õigus pensioni ja toetust saada.

Asja arutanud ja prokuröri arvamuse kuulanud, leiab Riigikohus, et
Haridus- ja sotsiaalministeeriumi otsus käesolevas asjas tuleb tühistada, sest
ministeeriumi seisukoht, et ainult tuletõrje juures saadud vigastatuil, kes
töövõime osaliselt või täiesti kaotanud, on õigus pensioni ja toetust saada, on
ekslik, sest et Vabatahtliku tuletõrjeühingute komandode liikmete pensioni ja
toetuse seaduse § 1 (RT 1925 — 197/198) säärast nõuet üles seatud ei ole
ja on ainult nõutav, et vigastamine oleks saadud tuletõrje kohuste täitmisel
või selle tagajärjel, mitte aga ainult tuletõrje juures. Kaebaja on tuletõrje
autopristi ülemana tuletõrje ülema käsul teinud proovisõitu tuletõrjeautoga
ja seejuures saanud vigastada ja seega vigastuse saamise ajal oli tuletõrje
teenistuse kohuste täitmisel.

Neil põhjustel AKK § 21 ja 22 p. 2 põhjal Riigikohus **otsustas:** Hari-
dus- ja sotsiaalministeeriumi otsus 13. septembrist 1933. a. tühistada ja asi
Haridus- ja sotsiaalministeeriumile uueks otsustamiseks saata.

Nr. 15.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

16. oktoobril 1934. a.

*Saaremaa ajutise Maavalitsuse revisjonkaebus Saaremaa 2. jsk. rahukohtuniku
otsuse peale 30. aprillist 1934. a. kaebuse asjas Laimjala vallavolikogu otsuse
vastu 21. märtsist 1934. a. Saare lastekodu maade kinnisvaramaksu asjas.*

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja riigikoh-
tunik M. Taevere; Riigikohtu prokuröri abi A. Luiga.

Saaremaa 2. jsk. rahukohtunikule antud kaebuses Saaremaa Maavalit-
sus seletas, et Laimjala vallavolikogu on oma otsusega 21. märtsist 1934. a.
tagajärjeta jätnud maavalitsuse vastulause Saare lastekodu maade kinnisvara-
maksust vabastamise kohta Maal asuvate kinnisvarade maksu seaduse
(RT 1933 — 53, art. 420) § 2 p. 2 alusel. Oma otsust vallavolikogu moti-
veerib sellega, et „Saare lastekodu talude maad ei olevat määratud üldtarvi-
tamiseks, vaid neid tarvitavat Saare lastekodu majapidamisele sissetuleku
hankimiseks ja kasutatakse põllumajanduslikult, mispärast need ei kuuluvat
vabastamisele“.

Saare lastekodu maade tulud minevat maakonna üldeelarve kasuks, mis
eelarvest kaetavat lastekodu ülalpidamise kulud. Pealegi olevat ülalnimet-
tatud seadus seevõrra selge, et mingit kahtlust tekkida ei saavat, et lastekodu
ja teiste sellesarnaste asutiste maad ja hooned ei oleks vabad kinnisvaramak-

sust. Seaduses isegi olevat sulgudes toodud asutiste nimetused, millised loetakse üldtarvitamiseks määratud asutisteks ja milliste maad ja hooned kinnisvaramaksust vabastatakse. Ei saavat ometi seadust nii kitsendavalt seletada, et näit. ainult lastekodu uksealune maa, kuhu igäüks astuda võib, on seaduse järgi maksuvaba. Igatahes Saare lastekodu ühes oma hoonetega ja maaga olevat üks tervik ja kuuluvat seetõttu kogu ulatuses vabastamisele.

Eeltoodud põhjustel Saaremaa ajut. Maavalitsus palus Laimjala vallavolikogu otsuse 21. märtsist 1934. a. protok. nr. 5 p. IX tühistada ja vallavalitsusele ette kirjutada Saare lastekodu maad ja hooned kinnisvaramaksust vabastada.

30. apr. 1934. a. asja arutanud, kirjalikke tõendusi ning kõiki asjaolusid arvesse võtnud, rahukohtunik leidis, et Saaremaa ajutise Maavalitsuse kaebus Laimjala vallavolikogu otsuse peale 21. III 1934. a. prot. nr. 5 p. IX Saare lastekodu maade kinnisvaramaksust vabastamise pärast tuleb jätta tagajärjeta järgmistel põhjustel:

Riigikohus on administratiiv-osakonna otsuses nr. 44 — 1931. a. Maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu seaduse muutmise seaduse (RT 1930 — 57) § 2 p. 2 seletamisel asunud seisukohale, et eeltähendatud seadus, maksuvabade varade näitlikku loendit seaduses arvesse võttes, käib peaaasjalikult üldtarvitamiseks määratud riigi, omavalitsuse jne. päralt olevate asutiste hoonete kohta, mitte aga nendele asutistele kuuluvate või tarvitada antud maalalade kohta, mispärast lastekodud ja vanadekodud on kinnisvaramaksust vabad, kuid mitte samade laste- ja vanadekodude juurde kuuluvate talude maad.

Ehkki eelnimetatud seadus (RT 1930 — 57) on kehtivuse kaotanud ja asendatud uue Maal asuvate kinnisvarade maksu seadusega (RT 1933 — 53), kuid uue seaduse § 2 p. 2-es on jäänud peaaegu puutumatult püsima endise seaduse § 2 p.2 tekst, välja arvatud, et endises seaduses tähendatud mõiste „varad“ on asendatud mõistega „maad ja hooned“. Kui uues seaduses § 2 p. 2 poleks edasi loendatud maksuvabad varad, nagu endiseski, võiks arvata, et seadusandja on uue seadusega tahtnud kinnisvaramaksust vabastada muu seas ka laste- ja vanadekodudele kuuluvaid talumaid. See seisukoht ei pea aga sellepärast paika, et uue seaduse § 2 p. 2 loendatud maksuvabade varade näitlik loend ühtib täielikult endise seaduse sama loendiga, mispärast sõna „maad“ all uues seaduses tuleb mõista ainult niisuguseid maid, nagu loendis tähendatud surnuaiad, platsid jne., mitte aga laste- ja vanadekodudele kuuluvaid talumaid. Seda seisukohta aitab kinnitada ka see asjaolu, et uues seaduses §§ 3—6 on loendatud need maad, mis kinnisvaramaksu alla ei käi, kuid kuski selles seaduses pole loendatud eeltähendatud kodude maid, ehk küll need kodud ise on üles võetud loendisse. Selle tõttu tuleb käesoleva asja otsustamisel juhtnööriks võtta just Riigikohtu adm.-osak. otsust nr. 44 — 1931. a., mispärast käesolev kaebus kui alusetu tuleb jätta tagajärjeta.

Teisest küljest nähtub kaebusest enesest, et Saare lastekodu talude maad kasutatakse põllumajanduslikult ja nende tulud lähevad maakonna üldelarve kasuks, mis eelarvest juba kaetakse lastekodu ülalpidamise kulud. Seetõttu ei saa neid talumaid ka üldtarvitamiseks määratud maade hulka kuulvateks lugeda, nagu RT 1933 — 53 seaduse § 2 p. 2 seda nõuab. Ka sellepärast tuleb kaebus jätta tagajärjeta.

Neil kaalutlustel ja käsitades AKK §§ 21 ja 22 rahukohtunik otsustas: Saaremaa ajutise Maavalitsuse kaebus Laimjala vallavolikogu otsuse peale 21. märtsist 1934. a. prot. nr. 5 p. IX. Saare lastekodu maade kinnisvaramak-sust vabastamise pärast jätta tagajärjeta.

Riigikohtule antud revisjonkaebuses palub Saaremaa ajut. Maavalitsus tühistada eeltoodud rahukohtuniku otsus järgmistel põhjustel: Maaseadusega riigistatud Saare mõisa maade planeerimisel eraldatud Saare Maavalitsusele nimetatud mõisast planeeritud krundid nr. nr. 26, 27 ja 28 ühes neil ole-vate hoonetega (nn. „mõisasüda“) lastekodu asutamiseks, mis krundid olevat ühendatud üheks kohaks nimetusega „Saare lastekodu“ ja kinnistatud ühe numbri all, mille tõenduseks on revisjonkaebusele juurde lisatud Katastriame-ti 3. V 1934. a. nr. 2222 — 131 kirja ära kiri. Et need maad moodustavat ühes hoonetega ühe terviku — Saare lastekodu, siis neid maid, kui asjade kogumit (совокупность вещей), omades lastekoduga ühist nimetust, olles lastekoduga lahutamata seoses ja tarvilikud lastekodu kasvatuslike eesmärkide saavutamiseks (vanematele hoolealustele põllu- ja aiatöö, karjatali-tamise ja muude põllumajanduslike tööde õpetamiseks), ei saavat kuidagi eraldada lastekodust ja lugeda iseseisvateks ühikuteks ehk taludeks, nagu seda rahukohtunik oma otsuses on arvanud, sest nende suhtes ei saavat üldse iseseisva talu mõistet kohaldada. Saare lastekodu ei olevat määratud mõne üksiku rahvakihi laste paigutamiseks, vaid sinna võetavat vastu kõik hoolekan-net vajavad ja Saaremaa aj. Maavalitsuse hoolekandele kuuluvad lapsed. See-tõttu lastekodu tervikuna (maad ja hooned) tulevat lugeda üldtarvitamiseks määratud hoolekandeliseks asutiseks ja kodu päralt olevaid maid Maal asu-vate kinnisvarade maksuseaduse § 2 p. 2 põhjal vabaks kinnisvaramaksust, olgugi et selle punkti loendis („kirikud, surnuaiad .....“) ei ole lasteko-dude maid eraldi mainitud, vaid loendis olevat öeldud ainult üldsõnaliselt „lastekodud“. Sõna „lastekodud“ all aga ei saavat mõista muud, kui laste-kodu tervikuna. Kui asuda rahukohtuniku seisukohale, siis Saare lastekodu üldse ei saavat kasutada seaduses ette nähtud erandit, sest Saare lastekodul eraldi õue ja hoonete alust maad ei olevat, vaid kõik moodustavat ühe kin-nisvara ühiku, mis kuulub lastekodule.

Et lastekodu tulud lähevad maakonna üldeelarve kasuks, olevat tingitud seaduslikult kehtima pandud eelarvekorrast, mida muuta ei saavat. Tegeli-kult maade kasutamine olevat lastekodu juhatuse käes ja sissetulek maast minevat peamiselt lastekodu oma majapidamise rahuldamiseks.

Käesoleva asja arutanud ja prokuröri arvamuse kuulanud, leiab Riigi kohus, et kaevatud rahukohtuniku otsus tuleb tühistada järgmistel põhjustel: Maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu seaduse (RT 1930 — 57, nr. 387) § 2 p. 2 järgi, mis nüüd kehtivuse kaotanud (RT 1933 — 53), oli selge, et üldtarvitamiseks määratud riigi, omavalitsuste jne. päralt olevate asutiste hooned olid arvatud vabaks kinnisvaramaksust, aga mitte nendele asutistele kuuluvad või tarvitada antud maa-alad, nagu seda ka Riigikohus oma otsuses 13./20. nov. 1931. a. toim. 899^{II} on seletanud (R. o. 44/31). Et aga Riigikogu poolt 30. mail 1933. a. vastuvõetud Maal asuvate kinnisvarade maksuseaduse (RT 1933 — 53, nr. 420) § 2 p. 2-es on otseselt öeldud, et maksustamisele ei kuulu üldtarvitamiseks määratud riigi, omavalitsuste, usuühingute ja nende liitude, hoolekandeliste ja hariduslike ühingute ning nende liitude päralt olevad maad ja hooned või nende osad (kirikud, surnuaiad, palvemajad, muuseumid, platsid, lastekodud, ravilad jne.). siis tuleb järeldada, et viimase seadusega seadusandja on tahtnud ka üldtarvitamiseks määratud riigi ja omavalitsuste jne. päralt olevatele asutistele kuuluvad või tarvitada antud maad vabastada kinnisvaramaksust. Et Saare lastekodu, nagu seda kaebaja põhjendatult seletab, tervikuna (maad ja hooned) moodustab üldtarvitamiseks määratud hoolekandelise asutise, siis Saare lastekodu päralt olevad hooned ja maad eeltähendatud seaduse § 2 p. 2 põhjal ei kuulu maksustamisele kinnisvaramaksuga. See asjaolu, et Saare lastekodu maade tulud lähevad Saare maakonna üldeelarve kasuks, iseenesest ei ütle seda, et neid maid üldtarvitamiseks määratud maade hulka ei saa lugeda, sest nimetatud lastekodu tulude kandmine maavalitsuse üldeelarve kasuks on tingitud kehtivast elarvekorrrast, kuna tegelikult maid kasutab lastekodu juhatus lastekodu ülalpidamiseks.

Neil põhjustel ja AKK § 35 põhjal Riigikohus otsustas: Saaremaa 2. jsk. rahukohtuniku otsus 30. aprillist 1934. a. tühitssada ja asi saata uueks otsustamiseks Saaremaa 1. jsk. rahukohtunikule.

Nr. 16.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

6. novembril 1934. a.

Anna Unt'i kaebus Haridus- ja sotsiaalministeeriumi otsuse peale, mis teatatud kirjaga 26. I 1934. a. nr. 551—4222, pensioni asjas.

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja riigikohtunik A. Palvadre; Riigikohtu prokuröri abi A. Luiga.

Haridus- ja sotsiaalministri otsusega 11. nov. 1932. a. oli Anna Unt'ile määratud pension mehe teenistuse eest 392 kr. 97 s. aastas. Sama ministri

otsusega 10. V 1933. a. oli otsus 11. nov. 1932. a. muudetud, sest oli selgunud, et Anna Until oli alla 20 aasta vana poeg Ervin Unt, kes koolis käib ja kellel oli õigus pensioni saada $\frac{1}{6}$ isa pensionist, s.o. 133 kr. 99 s. aastas. Arvesse võttes Pensionide vähendamise seaduse §§ 1 ja 7 oli ministri otsusega 10. V 1933. a. ema ja poja pension määratud 480 krooni peale aastas, millest Anna Untile oli arvatud 360 kr. ja Ervin Untile 120 kr. aastas. Ervin Unti täisealiseks saamisel lõpetati temale pensioni maksmine ja Anna Untile maksti edasi pensioni 360 krooni aastas. Anna Unti palve peale maksta temale pensioni edasi 392 kr. 97 s. aastas, nagu see määratud otsusega 11. nov. 1932. a., teatas Haridus- ja sotsiaalministeeriumi töökaitse- ja sotsiaalkindlustuse osakond ministri korraldusel kirjaga 26. I 1934, et Pensionide vähendamise seaduse § 7 kohaselt kuulus kogu perekonna pension vähendamisele 480 kroonile ja lapse väljalangemisel seadus ei näe ette, et osa lapse pensionist langeks lesele või ema pension tõuseks endisele kõrgusele.

Riigikohtule antud kaebuses palub Anna Unt tühistada haridus- ja sotsiaalministri korraldus, mis temale eelnimetatud kirjaga teatavaks tehtud, seletades: 1) et temal kui leasel on Pensioni seaduse § 41 p. a järgi õigus $\frac{1}{2}$ osa mehe poolt väljateenitud pensioni peale, s.o. 392 kr. 97 s. peale, mis summas pension vähendamisele ei kuulu; 2) et Pensioni vähendamise seadus arvestavat pensioni, mis välja arvatud Pensioni seaduse põhjal, ja kui see olevat alla 40 kr. kuus, siis see ei kuuluvat vähendamisele; 3) et iga seadust tulevat tõlgendada olukorra järgi ja käesoleval juhul tulevat arvesse võtta, missugusel määral pension seaduse järgi väljamaksmisele kuulub. Kui asuda ministreeiumi seisukohale, siis kannatavat ühesuguse õiguse mõiste seaduse ees, sest siis olevat lasteta leasel ja leasel, kellel pensioni määramisel täiskasvanud lapsed, kogu aeg õigus suurema pensioni peale, kui leasel, kellel pensionimääramisel on alaealised lapsed.

Asja arutanud ja prokuröri arvamuse kuulanud, leiab Riigikohus: Pensioni seaduse § 41 p. a järgi on Anna Until, nagu ta kaebuses öieti seletab, õigus pensioni saada pool mehe pensionist, mis antud juhul ei kuulu vähendamisele Pensioni vähendamise seaduse § 7 põhjal, kui alla 40 kr. kuus. Anna Unti pensioni võis vähendada üksnes Pensionide vähendamise seaduse § 7 teise lõike põhjal, mis ette näeb kogu perekonna pensioni vähendamise 40 kroonile kuus. § 7 teine lõige on kohaldatav üksnes juhul, kui mitmed perekonnaliikmed pensioni saavad. Langevad aga teised perekonnaliikmed pensioni saajate hulgast välja ja järele jääb ainult üks, siis ei ole enam kohaldatav § 7 teine lõige, vaid § 7 esimene lõige. Sellekohaselt oli ka Anna Unt pärast seda, kui tema pojale pensioni maksmine lõpetati, õigustatud pöörduma haridus- ja sotsiaalministri poole avaldusega, et muutunud olukorra kohaselt tema pensioni küsimus ümber otsustataks.

Ettetoodud põhjustel AKK § 21 ja 22 p. 2 põhjal Riigikohus otsustas: Haridus- ja sotsiaalministeeriumi otsus, mis teatatud Anna

Untile Haridus- ja sotsiaalministeeriumi poolt kirjaga 26. jaanuarist 1934. a. nr. 551-4222 all, tühistada ja asi Haridus- ja sotsiaalministeeriumile uueks otsustamiseks saata.

Nr. 17.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

23. novembril 1934. a.

A/s. „Astoria“ juhatuse kaebus Maksupeakomitee otsuse peale 7. juul. 1933. a. 1931. a. tulumaksustamise ümberotsustamise asjas.

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja riigikohtunik A. Palvadre; Riigikohtu prokuröri abi K. Luud.

Maksudevalitsuse direktori ettepanekul 9. juunist 1933. a. otsustas Maksupeakomitee 7. juulil 1933. a. määrata ümberotsustamisele a/s. „Astoria“ 1931. a. tulumaksustamine põhjendustel: 1) et Tallinna-Harju abimaksuinspektori O. Dreheri poolt 13. ja 16. mail 1933. a. koostatud akti järgi a/s. „Astoria“ 1930. a. äriraamatute ja dokumentide läbivaatamise üle on äriraamatute koostamisel aluseks võetud fiktiivseid arveid ja vahe fiktiiv- ja tõeliste arvete vahel on 166 225 kr. 91 senti ning peale selle on H. F. Dunkel ja Ko 1930. aastal a/s. „Astoria“ käest tagasi ostnud materjale 1.306 kr. 19 senti väärtuses, mis summaga on „Astoria“ asemel krediteeritud A. Kaljo, kuna a/s. „Astoria“ oma raamatutes seda müüki üldse ei näita; 2) et need asjaolud on tulnud ilmsiks maksustajale pärast maksustamisotsuse tegemist ja neil on oluline tähtsus maksustamisotsuse kohta; 3) et asja arutamisel maksupeakomitees ei ilmnenu, et neist asjaoludest oleks mõni olnud ekslik või põhjendamata; 4) et ümberotsustamise ettepanek on rajatud andmetele, mis saadud maksukohuslase enese äriraamatutest ja dokumentidest, firma H. F. Dunkel ja Ko äriraamatutest ning Georg Hadjopoulos'i kirjast 13. oktoobrist 1932. a. Villiam Tomingasele, mispärast nende asjaolude tähtsust ja järeltule kaaluda ja arvestada tuleb, kuna maksukohuslasel ei puudu võimalus uue maksustamise puhul tarbe korral vastu vaielda üldises korras.

Riigikohtule antud kaebuses palub a/s. „Astoria“ juhatuse volinik tühistada Maksupeakomitee otsus, seletades: 1) et a/s. „Astoria“ vastavad äriraamatud ja dokumendid olid maksuinspektori käsutuses omaaegsel maksustamisel, samuti ka neis sisalduvad asjaolud, mispärast ei saavat maksuinspektori poolt tehtud praegusi järeltule tunnistada uuteks asjaoludeks; 2) et firma H. F. Dunkeli äriraamatuid ja arveid, mis õigeks tunnistatud ja mille põhjal a/s. „Astoria“ arved fiktiivseteks tunnistatud, ei olevat kaebaja volitaja näinud. MKS § 104 kohaselt olevat tulnud ümberotsustamise ette-

panekule lisada firma H.F. Dunkeli arvetest ja väljavõtetest ärraamatutest ära kirjad maksniku jaoks, et võimaldada temale nende kohta seisukohta võtta; 3) et kaevatud otsus on enneaegne. Abimaksuinspektori järeldused ärraamatute, arvete ning dokumentide läbivaatusest ei olevat uued asjaolud ja et kui dokumentaalsed andmed olid kohtu-uurija käsutuses eeluurimise toimetamiseks, siis ei või neid uuteks asjaoludeks lugeda enne, kui nad on kinnitatud ja fikseeritud kohtu seadusjõulise otsusega.

Asja arutanud ja prokuröri arvamuse kuulanud, leiab Riigikohus: MKS § 99 p. 1 põhjal võib maksustamisotsuste ümberotsustamisele asuda, kui tulevad ilmsiks uued asjaolud, millel on oluline tähtsus otsuse kohta. MKS § 101 näeb ette, et maksukohuslane ei või paluda maksustamise ümberotsustamist uute asjaolude ilmsikstulekul siis, kui ta hariliku hoole juures oleks võinud selgitada need asjaolud ka esialgsel maksustamistoimetusel. § 101 ettenähtud kitsendus on kehtima pandud üksnes maksukohuslase, mitte maksudevalitsuse kohta, ja sellepärast on kaebaja seletus, et käesoleval juhul ei oleks võinud maksustamisotsust ümberotsustamisele määrata põhjusel, et maksuasutisel olid juba omaaegsel maksustamisel kasutada maksukohuslase ärraamatud koos dokumentidega, põhjendamata. Käesoleval juhul ei ole maksustamisotsuse ümberotsustamisele määramist palutud eeluurimise andmete põhjal, vaid maksuinspektori akti põhjal ärraamatute ja dokumentide ülevaatuse kohta ja sellepärast ei ole asja algatamine sugugi seotud asja käiguga kriminaalkohtu korras ning Maksupeakomitee pidi asja otsustama üksnes seisukohalt, kas maksuinspektori akt, mille alusel Maksudevalitsus ümberotsustamist palus, sisaldas uusi olulisi andmeid ja kas need andmed olid sel määral usaldusväärsed, et asja ümberotsustamisele määrata. Asja ümberotsustamisele määramisel ei ole tarvis, et Maksupeakomitee täpsalt ette kindlaks määraks asja ümberotsustamisel maksustamisele kuuluva summa, sest see summa tehakse kindlaks asja ümberotsustamisel maksustamise harilikus korras. Küllalt on, et Maksupeakomitee loeb esitatud uued andmed niisugusteks, mille põhjal on küllaldane alus asja ümberotsustamisele asuda. Asja edaspidises käigus on iseenesest võimalik, et andmed osutuvad siiski mitte täpsateks maksualuse summa kindlaksmääramisel ja uue maksualuse summa suurus määratakse lõplikult kindlaks maksustamise harilikus korras kindlaks tehtud andmete põhjal. Käesoleval juhul on asja ümberotsustamise ettepanek rajatud abimaksuinspektori ametlikule aktile 13. ja 16. maist 1933. a. ärraamatute ja dokumentide läbivaatamise üle ja selle akti ära kiri oli ka esitatud Maksupeakomiteele vastavalt MKS § 104. Uue maksustamise käigus on kaebajal võimalik sisulisi vastuvaidlusi tõsta nende andmete kohta, mis maksustamisel aluseks võetakse, ja samuti nende ümberlukkamiseks vastavaid tõendisi esitada.

Ettetoodud põhjustel AKK §§ 21 ja 22 p. 1 põhjal Riigikohus otsustas: a/s. „Astoria“ juhatuse kaebus tagajärjeta jätta.

Nr. 18.

ADMINISTRATIIV-OSAKOND.

27. novembril/21. detsembril 1934. a.

Tartu Majaomanikkude Panga kaebus Maksupeakomitee otsuse peale 5. juun. 1934. a. tempelmaksu asjas.

Eesistuja, osakonna esimees P. Puusep, ettekandja riigikohtunik M. Taevere; Riigikohtu prokuröri abi A. Luiga.

5. juunil 1934. aastal Maksupeakomitee, arutanud Tartu Majaomanikkude Panga vol. v. a. J. Sepp'a kaebust Tartu maksuinspektori otsuse peale 5. II 1934 tempelmaksu asjas ja tähele pannes: 1) et Tempelm. sead. § 3 p. 1 põhjal dokumendid kuuluvad tempelmaksustamisele nende sisu kohaselt; 2) et kõnesolev liitumise leping, mille järgi Kinnisvaraomanikkude Panga kui liituva krediitasutise aktiva ja passiva läheb üle Tartu Majaomanikkude Pangale, kusjuures lepingu § 5 põhjal kõik Kinnisvaraomanikkude Panga liikmed loetakse Tartu Majaomanikkude Panga liikmeiks, oma sisu kohaselt osutub Tempeltariifi nr. 50-A all ettenähtud varanduslikuks lepinguks, ning viimane kuulub tempelmaksustamisele 1% määral liituva krediitasutise bilansis näidatud summast; 3) et ekslikuks osutub kaebaja arvamine, nagu tuleks käesoleval korral kohaldada Tempeltariifi nr. 16/D, arvates tempelmaksu 0,4% määral aktiva summalt kr. 217.821,63, kuna kõnesolev liitumisleping ei esine tsessioonina, sest siin ei toimu nõudeõiguse üleminek ühelt kreditorilt uuele kreditorile; 4) et seega lepingu sisu kohaselt Tempelmaksu seadust on õieti käsitatud ning puudub alus kaevatud otsuse muutmiseks, otsustas jätta kaebuse tagajärjeta.

Riigikohtule antud kaebuses palub Tartu Majaomanikkude Panga vol. v. a. J. Sepp eeltoodud Maksupeakomitee otsus tühistada järgmistel põhjustel: Käesolevas asjas vaidluse all olev liitumise leping ei võivat kuuluda Tempeltariifi nr. 50-A all ettenähtud varanduslikkude lepingute hulka, mis kuuluks tempelmaksustamisele 1% määral liituva krediitasutise bilansis näidatud summast. Siin olevat tegemist kahe krediitasutise liitumisega üheks asutiseks, kusjuures Kinnisvaraomanikkude Panga aktiva ja passiva ühes Kinnisvaraomanikkude Panga liikmetega liitunud Tartu Majaomanikkude Pangaga. Tegelikult ei olevat liitumise lepinguga varanduse üleminekut ühelt isikult teisele olnud. Ka ei moodustavat Kinnisvaraomanikkude Panga bilansi summa enesest toimingu objekti väärtust, mis Tempelmaksu seaduse § 6 ette nähtud, vaid bilanss koosnevat aktivast ja passivast, mis omavahel tasakaalus, mispärast järelikult bilansi summa üldse ei kuuluvat tempelmaksustamisele. Kahe panga liitumisega olevat Kinnisvaraomanikkude Pank kui iseseisev juriidiline isik selle nime all lõpetanud oma olemise ja kõik õigu-

sed ja kohustused olevat vastava kokkuleppe põhjal üle läinud Tartu Majaomanikkude Pangale. Võiks sel juhul juttu olla õiguste üleminekust BES § 3461 alusel Tartu Majaomanikkude Pangale ja siis Kinnisvaraomanikkude Panga bilansi aktiva tempelmaksustamisest tempelmaksu tariifi nr. 16-D alusel 0,4% ulatuses.

Käesoleva asja arutanud ja prokuröri arvamuse kuulanud, leiab Riigikohus: Krediitasutiste liitumine toimub Krediitasutiste seaduse (RT 31 — 1932, art. 273) §§ 88—94 ettenähtud korras ja alustel. Liituda soovijad krediitasutised selle teostamiseks sõlmivad lepingu, mis peale muude tingimuste peab sisaldama tingimuse, et kõik liituva krediitasutise aktivad ja passivad lähevad üle liitvale krediitasutisele lepingu jõustumise päevast ja mis leping kinnitatakse nii liituva kui liitva krediitasutise peakoosoleku poolt. Peale kinnitamist lepingu ära kiri esitatakse majandusministrile ühes loa saamise palvega. Leping astub jõusse peale eeltähendatud loa saamist (§ 90) ja lepingu jõustumise päevast loetakse liitunud krediitasutis likvideerituks ja arveraaamatud, asjatoimetused ning dokumendid antakse üle liitvale krediitasutisele (§ 91).

Eeltoodust nähtub, et krediitasutiste liitumise leping oma iseloomult on varanduslik leping, sest liitumise lepingu põhjal lähevad ühe lepinguosalise krediitasutise varandused üle teisele lepinguosalisele krediitasutisele. Seega tuleb säärast krediitasutiste liitumise lepingut tempelmaksustamise mõttes vaadelda kui varanduslikku lepingut, mis tariifis ei ole eraldi ette nähtud (T.T. nr. 50 A). Kuna Tempeltariifi nr. 50 A järgi tempelmaksu (1%) arvutamise aluseks on lepingu summa, siis käesoleval juhul tekib küsimus, missugust summat tuleb tempelmaksu arvutamise aluseks võtta, sest Tartu Majaomanikkude Panga ja Kinnisvaraomanikkude Panga liitumise lepingus ei ole erilist lepingu summat või toimingu objekti väärtust ette nähtud. Maksupeakomitee loeb sääraseks lepingu summaks Kinnisvaraomanikkude Panga bilansisumma, kuna kaebaja on arvamisel, et krediitasutiste liitumisel säärast „lepingu summat“ üldse ei ole olemas ja et mingil juhul ei saavat bilansisummat selliseks lepingusummaks lugeda. Kui toimingu objekti väärtus lepinguosaliste poolt on jäetud kindlaks määramata, siis seks juhuks on Tempelmaksu seaduse § 6 pp. 1—8 vastavad reeglid ette nähtud, kuidas ühe või teise toimingu tempelmaksustamise mõttes objekti väärtust tuleb kindlaks määrata. Kuid kohaldades Tempelmaksu seaduse § 6 pp. 1—8 ettenähtud reegleid kõne all oleva liitumise lepingu suhtes ilmneb, et ükski § 6 punktidest ei ole kohaldatav. See nn. tühik on arvatavasti tingitud sellest, et krediitasutiste liitumise leping kui varanduslik tehing on meie krediitasutiste kohta käivas seadusandluses esmakordselt aset leidnud Riigikogu poolt 23. III 1932. a. vastuvõetud Krediitasutiste seaduses (RT 1932 — 31, §§ 88-94), mispärast ka varemini kehtimapanud Tempelmaksu seaduses (RT 1928 — 45) ei ole ette nähtud, kuidas tuleb krediitasutiste liitumise lepingute väärtust

tempelmaksu määramisel kindlaks määrata. Kuid vaatamata tähendatud tühikule, tuleb käesolev küsimus lahendada ja lahendada seaduse üldmõtte järgi. Nagu ülalpool tähendatud, on krediitasutiste liitumise leping varanduslik leping, mis Tempeltariifis ei ole eraldi ette nähtud. Seega vastupidi kaebaja arvamusele kuulub ta tempelmaksustamisele ülemineva varanduse väärtuse pealt, sest Temp. t. nr. 50 A tähendatud lepingusumma on sisult sama, mis lepinguobjekti väärtus. Kuna Tempelmaksu seaduses, nagu ülalpool juba tähendatud, puuduvad reeglid, mille järgi krediitasutiste liitumise lepingu objekti väärtus tempelmaksu määramise otstarbeks kindlaks määrata, siis tuleb ülemineva varanduse väärtuseks või lepingu summaks lugeda Kinnisvaraomanikkude Panga aktivas näidatud varanduste väärtus, sest lepinguosaliste vahel sõlmitud lepingu § 3 järgi (vt. algt. lht. 5) Kinnisvaraomanikkude Pangalt Tartu Majaomanikkude Pangale üleminevaks varaks osutub 24. mail 1933. a. koostatud bilansi aktivas näidatud varandus (vt. algt. lht. 8).

Eeltoodud kaalutlustest selgub, et käesoleval juhul on maksuasutised õieti kohaldanud Tempeltariifi nr. 50 A, sest krediitasutiste liitumise lepingut ei saa lugeda ei tempelmaksuvabaks, ega viia teda ka Tempeltariifi nr. 16 D alla, kuna see leping 1) on oma sisult varanduslik leping, mis tariifis ei ole eraldi ette nähtud, 2) on hinnatav ja 3) ei ole oma sisult õiguste ja nõudmiste edasiandmise leping, nagu seda kaevatud otsuses õieti on tähendatud.

Lõpuks tuleb tähendada, et Tempeltariifi nr. 50 A kohaldamisel ei saa bilansi aktivas näidatud varandusi liigitada ja neid siis eritariifi järgi maksustada, nagu seda on võimalik ostu-müügi lepingu korral teha (v. RkHA. t. 413^{II} — 1934), sest tempeltariifi nr. 50 A näeb ette ainult ühe maksumäära, s.o. 1% lepingusummast.

Kõigil neil põhjustel AKK § 21 ja 22 p. 1 põhjal Riigikohus **otsustas:** Tartu Majaomanikkude Panga kaebus tagajärjeta jätta.

Nr. 19.

TSIVIIL-OSAKOND.

19. jaanuaril 1934. a.

Voldemar Thomsoni voliniku eraadv. Aleksander Eldringi kassatsioonkaebus Kohtupalati otsuse peale 13. oktoobrist 1932. a. Voldemar Thomsoni nõude asjas Helmuth ja Frieda Vitte vastu, kes kauplevad firma all „Thomas Clayhills ja Son“, 2 422 krooni 20 sendi pärast.

Eesistuja, osakonna esimees J. Lõo, ettekandja riigikohtunik
T. Grünthal.

Asja esituse kuulanud, Riigikohus leidis, et käesolev kassatsioonkaebus ei vääri rahuldamist.

Asjas on kindlaks tehtud, et nõudja teenis ametnikuna kostjate äris kindla palga eest, mida talle lepingu järgi pidi tasutama kahe nädala tagant. See palk on täpsalt nõudjale välja makstud iga kahe nädala tagant terve teenistusaja kestel, alates 10. oktoobrist 1921. a. kuni 3. jaanuarini 1931. a., ilma et nõudja iialgi oleks avaldanud, et tal palka on vähem makstud, kui see lepingu järgi pidi toimuma. Alles mitu kuud peale teenistusest vallandamist on Vol-demar Thomson esinenud kostjate vastu nõudega 2.422 kr. 20 s. suuruses summas, taotelles sellega kostjailt tasu ületunnitöö eest, mis ta olevat kümneaastase teenistuse kestel teinud peale hariliku 8-tunnise tööpäeva kostjate äris.

Rahukogu on selle nõude tagasi lükanud põhjusel, et nõudja oli äris ametnik, kellele oli määratud kindel kuupalk, kuna ületunnitööde asjus mingit kokkulepet pole olnud ja säärast tasu pole nõudja teenistuses olles ka iialgi nõudnud.

Selle rahukogu otsuse kinnitas ka Kohtupalat, kes asja arutas nõudja edasikaebuse põhjal.

Riigikohus leidis, et pole seaduslikku alust seda Kohtupalati otsust tühistada.

Nõudja on esitanud oma nõude tõenduseks palgaraamatu. Tööstusliku töö seaduse § 48, 95 ja 98 põhjal kantakse sellesse raamatusse teenistustasu määr, samuti ka tasu maksmine. Sinna raamatusse tuleb märkida ka tasu ületunnitööde eest, kui selleks eriline kokkulepe poolte vahel on. See raamat on töölise käes (TTS § 99) ja kui ta leiab, et temal on palka raamatu järgi vähem makstud kui õigus, siis on ta kohustatud seda tööandjale avaldama. On aga tööline palga selles ulatuses kätte saanud, nagu see palgaraamatusse kantud palgalepingu järgi pidi toimuma, ja pole tööline selle juures mingit protesti avaldanud, et talle ületundide eest tasu pole makstud, siis loob see eelduse, et tööline on kõik tasu lepingukohaselt kätte saanud ja pole temal pärast teenistusest lahkumist enam õigust tunnistajate läbi hakata palgaraamatu sissekandeid ümber lükkama ja nõudma veel mingisugust lisatasu peale selle palga, mis talle lepingukohaselt on tasutud. Eriti käib see tööliste ning ametnikkude kohta, kellele kindel kuupalk on määratud, milline harilikult kombineeritakse hoopis teistel alustel, kui palk harilikule päevatöölisele. Säärastel juhtudel on alati eeldus olemas, et töölisel pole õigust peale kindla kuupalga nõuda lisatasu tööandjalt; asi võib muidugi teisiti olla, kui selle üle on töölisega teisiti kokku lepitud ja vastav kokkulepe kindlaks tehtud.

Käesoleval korral on nõudjale makstud kindlat palka. Aastate kestel on ta seda protestimatult vastu võtnud. Mingisuguste ületunnitööde tegemist pole ta palunud töölepingu kestel kindlaks teha, vaid alles siis, kui lõpparve temaga peetud ja tööleping lõppes, on nõudja esinenud nõudega, paludes temale ligi 10-aastase teenistuse eest mõista ületunnitööde pealt tasu, ja palunud ületunnitööd kindlaks teha tunnistajate ülekuulamisega. Selle juures nõudja ei väidagi, et tal mingisugune kokkulepe oleks kostjaga olnud üle-

tunnitööde suhtes. Tema enese seletuse järgi kõik see tasu, mis talle töölepingu põhjal oli määratud kindla palgana, on temale tähtajal tasutud ja vastavad sissekanded tehtud palgaraamatusse.

Säärastel oludel talitas Kohtupalat kokkukõlas TTS § 48, 95 ja 99 reeglitega, kui ta käesoleva nõude tagasi lükkas. Kui aga oletada, et nõudja ei kuulunud TTS reeglite alla, ka siis polnud käesolev nõue õigustatud, sest BES § 3209, 4174 ja 4182 põhjal võis nõudja tööandjalt nõuda ainult seda palka, mille üle nad olid kokku leppinud. See palk on aga nõudjale tema enese seletuse järgi tasutud.

Kõigil neil kaalutlusil ja leides, et nõudja voliniku poolt antud kassatsioonkaebuses esitatud väited ei lükka millegagi ümber nende põhjendite seaduspärasust, millistele Kohtupalat oma otsuse on rajanud (TKS § 711, 793, 798), Riigikohus **otsustas**: Voldemar Thomsoni voliniku eraadvokaat A. Eldringi kassatsioonkaebus jätta tagajärjeta. (Toim. nr. 28/34. a.)

Nr. 20.

TSIVIL-OSAKOND.

30. jaanuaril 1934. a.

Jaan Valdti pärandustombu voliniku vann. adv. Martin Grossholmi kassatsioonkaebus Kohtupalati otsuse peale 12/19. oktoobrist 1932. a. Leenu Valdti pärandustombu nõude asjas Jaan Valdti pärandustombu, Hermann, alaealise Salme ja Liisu Valdti, Peeter ja Aleksander Valdti pärandustompude, Mari Kala, Ado Kaasiku, Ann Möldereri pärandustombu, Tõnis Henno ning Hendrik ja Mihkel Henno pärandustompude vastu Peeter Valdti testamendi tühistamise pärast 600 krooni väärtuses.

Eesistuja osakonna juhataja J. Lõo, ettekandja riigikohtunik R. Gabrel.

Asja ettekande ära kuulanud, Riigikohus leidis, et Jaan Valdti voliniku vann. adv. Martin Grossholmi käesolev kassatsioonkaebus väärib rahuldamist.

1. Vallakohtuseadus hakkas meil kehtima ühel ajal uute kohtuasutiste avamisega (vt. 9. juulil 1889. a. kinnitatud reeglid kohtute ja talurahva ametiasutiste kohta käivate seaduste elluviimiseks Balti kubermangudes, § 118), seega 28. novembril 1889. a., mispäras 1890. aastal adopteerimine talupoja seisusest isikute vahel võis seadusjõuliselt toimuda ainult Vallakohtuseaduse 2. jao §§ 276—277 ette nähtud korras. Et asja juures leiduvast Sastama vallakohtu protokollist 28. aprillist 1890. a., millele kaebaja toetub, ei nähtu, et Jaan Valdti adopteerimine oleks toimunud selles korras, siis on õige Kohtupalati otsuses väljendatud seisukoht, et Jaan Valdt ei olnud Peeter Valdti poolt seaduses ette nähtud korras adopteeritud. Kaebaja toetumine ülalmainitud elluviimise reeglite § 125-le on alusetu, sest selle paragraafiga ei ole

Vallakohtuseaduse kehtimahakkamist edasi lükatud, vaid seal on kästud vallakohtute jaoskondade uus jaotus lõpule viia aasta jooksul pärast Valla-kohtuseaduse kehtimahakkamist.

2. BES § 2022 keelab abikaasa pärimisõiguste kitsendamist ilma mõjuva p ä r a n d i s t i l m a j ä t m i s e põhjusega (ohne triftigen Enterbungsgrund). Sama seaduse §§ 2014 ja 2021 ning ka ETS § 1167 järgi peavad p ä r a n d u s e s t i l m a j ä t m i s e põhjused testamendis väljendatud olema. Kuna Peeter Valdti testamendis niisuguseid põhjusi ette toodud ei ole, siis ei olnud Kohtupalatil mingisugust alust neid otsima hakata. Kuigi Peeter Valdt võis tunda ennast moraalselt kohustatud olevat testamendi tegemiseks Jaan Valdti kasuks, ei järeldu sellest siiski õigust naise p ä r a n d i s t i l m a j ä t m i s e k s . Et Peeter Valdti testament, millega testaatori naisele on jäetud ainult talu eest rendi saamise õigus, sisaldab naise pärimisõiguste kitsendust, on iseenesest selge ja kaebaja vastupidine väide on alusetu.

3. Põhjendatud on aga kaebaja väide, et BES § 2022 ei või käesoleval korral üldse kohaldamisele tulla, sest Kohtupalati kaevatud otsuses väljendatud seisukoht, nagu tuleks ETS määrusi lugeda ainult eranditeks Eestimaal kehtivatest üldtsiviilõiguslikest normidest ja nagu tuleks seepärast talupoegade vahekorrad lahendada maaõiguse üldmääruste järgi ja võiks Talurahva seaduse reegleid tarvitada ainult nende õiguslike vahekordade suhtes, mil-
lede kohta Talurahva seaduses on ette nähtud erilised normid, on vastuolus BES sissejuhatuse ptk. XII sõnastusega, milles on väljendatud, et talupoegade eraõiguslike vahekordade üle tuleb otsustada vastavate talurahva-seaduste järgi, a b i k s v ö t t e s vastavaid maaseadusi. Et viimaseid tuleb abiks võtta ainult seal, kus abi tarvis, s.o. kus vastava talurahvaseaduse normi-dest ei jätku teatava küsimuse lahendamiseks, tohiks enesestmõistetav olla. Kui nüüd ETS § 1161 määrab, et mehel, kellel abielulisi lapsi ega muid otse-
seid pärijaid ei ole, on piiramatu õigus oma varanduse kohta surma korra-ks korraldusi teha igaihe kasuks, siis on selle seadusemäärusega mehe testamendi tegemise õigus küllalt selgesti fikseeritud ega teki siin mingit vajadust maa-
seaduse abiksvõtmiseks. ETS § 1064, mis määrab, et üleelav abikaasa pärib terve pärandi, ei sisalda testamendi tegemise kitsendust, vaid näeb ette ühte seadusliku pärimise juhtu, mis võib aset leida siis, kui testamenti ei ole olemas. Sama seaduse § 1161 ja 1165 järgi on mehe testamendi tegemise õigus piiratud ainult siis, kui tal on abielulisi lapsi või muid otsesteid pärijaid. Naisest nendes paragraafides juttu ei ole. Ei kuulu naine ka otseste pärijate hulka, sest nende all võib mõista ainult veresugulasi otsejoones.

Sellepärast peab tunnustama, et Peeter Valdtil, kellel ei olnud elus abielulisi lapsi ega muid otsesteid pärijaid, oli ETS § 1161 põhjal õigus testa-
menti teha Jaan Valdti kasuks ja et BES § 2022 kohaldamiseks puudub käes-
oleval korral seaduslik alus. Et Kohtupalat on käesoleva asja otsustamisel asunud vastupidisele seisukohale, siis on tema kaevatud otsus vastuolus TKS

§ 9 nõuetega ja BES sissejuhatus p. XII ning ETS § 1161 määrustega ega või sellepärast jõusse jääda.

Nendel kaalutlustel Riigikohus **otsustas**: Kohtupalati kaevatud otsus tühistada TKS § 9, BES sissejuhatus p. XII ja ETS § 1161 rikkumise pärast ja asi Kohtupalatile tagasi saata uueks otsustamiseks teises kohtukoosseisus. (Toim. nr. 82/34. a.)

Nr. 21.

TSIVIL-OSAKOND.

16. märtsil 1934. a.

Anna Kikuli voliniku vann. adv. abi Johannes Rammi kassatsioonkaebus Tartu-Võru Rahukogu otsuse peale 17/18. märtsist 1933. a. Firma „Vennad Lepp“ omanikkude Karl, Felix ja Eha Leppa nõude asjas Anna Kikuli ja Nikolai Mjätšikovi vastu 150 krooni pärast.

Eesistuja, osakonna esimees J. Lõo, ettekandja riigikohtunik T. Grünthal.

Firma „Vennad Lepp“ omanikud Karl Lepp, Felix Lepp ja Eha Lepp tõstsid oma voliniku vann. adv. J. Kriisa läbi nõude Tartu 4. jsk. rahukohtuniku juures, seletades, et kostja Anna Kikuli taotlusel kohtutäitur kirjutanud üles ning keelustanud Nikolai Mjätšikovi korteris tammepuust puhveti ja trümoopeegli. Need asjad olnud aga Nikolai Mjätšikovi poolt panditatud firma „Vennad Lepp“ omanikule, nagu seda tõendavat 16. märtsil 1916. a. notari juures sõlmitud pandileping ja väljavõte firma äriraamatust. Seepärast nõudjad palusid tunnustada nende pandiõigust vaidlusaluse varale ning vabastada see keelustusest.

Kostja Anna Kikuli volinik palus nõude tagasi lükata, sest nõudjad polnud tõendanud, et panditud asjad neile üle anti.

Rahukohtunik leidis, et BES § 1336 ja 1348 mõttest järgnevat, et ka vallasvara võivat panditada, ilma et vara ennast kreditorile üle antaks. Seepärast nõude rahuldamiseks tunnustas rahukohtunik nõudjate pandiõigust vaidlusaluse vara peale.

Anna Kikuli edasikaebuse põhjal oli asi arutusel rahukogus. Rahukogu jättis selle kaebuse tagajärjeta ja kinnitas rahukohtuniku otsuse. Otsuse põhistuses rahukogu leiab, et BES § 1335 ja 1336 ei keelavat panditatud asja jätta panditaja enese valdusse; samuti BES § 3767 lubatavat panditatud vallasvara jätta erilépingu põhjal precariumi alusel panditaja kätte. Käesoleval korral olevat firma „Vennad Lepp“ omanikkude ja Nikolai Mjätšikovi vahel sõlmitud just säärane pandileping, kus pole tingitud panditatud vara üleandmist, vaid vara jäi Mjätšikovi valdusse.

Riigikohtule antud kassatsioonkaebuses Anna Kikuli volinik vann. adv. abi J. Ramm palub rahukogu otsust tühistada, leides, et rahukogu olevat ära

seganud hüpoteegi ning käsipandi mõisted. Vallasvara panditamine olevat võimalik ainult käsipandi näol, mis eeldab asja üleandmist kreditori valdusse. Rahukogu vastupidine seisukoht olevat ilmsesti vastuolus BES § 1336, 1469, 1470 ja TKS § 81 ja 129 reeglitega. Põhjendamata olevat ka see rahukogu järeldus, nagu oleksid asjad Nikolai Mjätšikovi kätte antud precariumi alusel, sest nõudjad polevat ise säärase lepingu olemasolu väitnudki ja säärast tingimust ei leiduvat ka pandilepingus. Rahukogu vastav järeldus osutuvat seega oletuseks, millega asja otsustamisel rikutud TKS § 81 ja 129.

Asja esituse kuulanud, Riigikohus leidis järgmist.

Küsimus, mis käesolevas asjas kuulub lahendusele, seisab selles, kas on kolmandale isikule kohuslik pandileping, mille järgi võlglane oma vallasvara hulka kuuluvad esemed panditab kreditorile, ilma et need esemed oleksid üle antud kreditori valdusse, vaid jäävad võlglane enese valdusse?

Kuni 9. juuli 1889. a. kohtukorralduse seaduse kehtimahakkamiseni tundis BES tõesti ka vallasvara suhtes säärast panditamist, kus pandiese jäi võlglane enese valdusse edasi, nagu see oli ette nähtud BES § 1357, 1378, 1377, 1403, 1404 ja 1407—1409. Kuid alates momendist, millal kehtib 9. juuli 1889. a. seadus, tekkis siin oluline muutus. Selle seadusega tühistati BES normid vallasvara hüpoteekide suhtes, milleks § 1336 ja 1569 ümber redigeeriti ja § 1357 juurde paigutati märke, kus väljendati, et edaspidi hüpoteeke võib teha ainult kinnisvarale. Järelikult vallasvara suhtes on sellest ajast olemas ainult üks panditamisviis, nimelt käsipant, mis eeldab, et pandiese läheb kreditori valdusse tema nõude kindlustuseks ning säärane tahe väljendatakse asja üleandmisel otseselt. Järelikult pandilepingu enese sõlmimine ei loo veel kreditorile võlglane teatava vara suhtes pandiõigust, vaid see õigus tekib momendil, mil vastav ese panditamise eesmärgiga on võlglane poolt antud tema valdusse (BES § 1336, 1469, 1470). Mõningad erandid säärasest panditamisviisist on loodud hilisemate seadustega, nii on näit. RT 1920 — 65/66 avaldatud Seadus väikelaenuasutistesse ja vastastikustesse krediitühisustesse puutuvate määruste muutmise kohta, mille § 2 juures olev märke võimaldab laenuasutisele jätta laenaja kätte tema kohustuse kindlustuseks panditatud vallasvara tarvitamiseks, kuid tingimusel, et selle vara kohta kahe tunnistaja juures olles koostatakse nimestik ja asjadele pannakse külge panditamismärgid. Sama norm ühistegelikkude krediitasutiste suhtes on ette nähtud RT 1932 — 31 avaldatud Krediitasutiste seaduse § 65-ndas, kuna harilikkude kommertsbankade suhtes sama seaduse § 11 järgi vallasvara pandiksvõtt võib toimuda vara üleandmise teel pangale. Samuti on ette nähtud RT 1924 — 77/78 avaldatud Laevakinnistusseaduse § 5-ndas, et kinnistatud laevu või nende mõttelisi osi võib panditada ilma laeva valdamise üleandmiseta, mis panditamist nimetatakse laevahüpoteegiks. Kuid need on ikkagi ainult erandid üldreeglist, mis on kohaldatavad ainult eriti kindlaksmääratud juhtude suhtes ja mis ei salli laiendavat tõlgendamist. Seega, välja arvatud eriseadustes ette

nähtud erandid, vallasvara panditamine BES § 1336 ja 1469 järgi võib toimuda ainult vara panditamise eesmärgil üleandmisega kreditori valdusse. Seda reeglit ei kõiguta millegagi BES § 3767, kus on öeldud, et kreditor võib panditatud eseme anda precariumi alusel võlglasele kasutamiseks, milleks tuleb sõlmida endastmõistetavalt vastav leping ja panditatud ese peab olema kreditori valduses, kes selle võib siis oma käest võlglasele juba anda precariumi alusel kasutamiseks.

Pöördudes käesoleva asja juurde leiab Riigikohus, et rahukogu pole kindlaks teinud, et panditatud vallasvara hulka kuuluvad esemed oleksid võlglase Nikolai Mjatschikovi poolt panditamise eesmärgil üleantud firma „Vennad Lepp“ omanikele. Seega on jäänud kindlaks tegemata vallasvara panditamise olulisemaid tingimusi (BES § 1336, 1469), milleta ei või vallasvara suhtes tekkida kreditorile pandiõigust. Rahukogu arvamus, nagu võiks säärane pandiõigus tekkida ka ilma panditatud esemete üleandmiseta, pole kokkukõlas meil kehtiva seadusega. Kui rahukogu leiab, et pandiõigust nõudjatele võimaldavat BES § 3767 reeglid, siis ka säärase õiguse tekkimiseks on nõudjal ikkagi tarvis tõendada, et panditatud esemed võlglase poolt nende valdusse üle anti ja et nad hiljemini asjad erilepingu põhjal andsid precariumi alusel võlglasele tagasi kasutada. Nagu aga kaebaja põhjendatult väidab, rahukogu ei tõsita, et säärased asjaolud oleksid nõudjate poolt tõendatud.

Kõigil neil kaalutlusil Riigikohus otsustas: Tartu-Võru Rahukogu otsus tühistada BES § 1336, 1469 ja TKS § 81 ja 129 rikkumise pärast ja asi saata samale rahukogule uueks otsustamiseks teises kohtukoosseisus. (Toim. nr. 322/34. a.)

Nr. 22.

TSIVIL-OSAKOND.

10. aprillil 1934. a.

Viljandi maksuinspektori kassatsioonkaebus Viljandi-Pärnu Rahukogu otsuse peale 21. veebruarist 1933. a. Friedrich Verncke kaebuse asjas Pärsti mõisamäkohalt „Undi“ kinnistu nr. 1751, Vana- ja Uue-Pärsti mõisu, kinnistu nr. 66 ja 67 koormanud obligatsioonide kaasvastutuse kustutamise suhtes rahuldamata jätmise pärast.

Eesistuja, osakonna esimees J. Lõo, ettekandja riigikohtunik R. Gabrel.

Asja ettekande ära kuulanud, Riigikohus leidis, et Viljandi maksuinspektori käesolev kassatsioonkaebus ei vääri rahuldamist, sest kaebaja väited lähtuvad ebaõigest seisukohast, nagu oleks aktiivivõtmisel maksustamisobjektiks õiguste kinnistamine ja kustutamine isenenesest. Et see seisukoht on vastuolus kehtiva seadusega, nähtub selgesti Lõivude seadustiku §§ 277, 278, 280, 281 ja 282, ning Notariaalseaduse § 190, millede sõnastus ei jäta

mingit kahtlust, et aktiõivu võetakse õiguste kinnistamise või kustutamise aluseks olevate aktide pealt, mitte aga kinnistamise või kustutamise toimetamise eest. Antud juhul, kus kustutamise alusena üldse mingit akti ei figureeri, kuna on palutud kustutada kinnisvaralt kaasvastutus teise kinnisvara hüpotekaarsete võlgade eest sellel alusel, et need võlad sellelt teiselt kinnisvaralt juba kustutatud on, puudub objekt, millest aktiõivu võiks võtta. Niisuguseks maksustamisobjektiks ei saa lugeda kustutamise palve juures esitatud kolmanda isiku — Põllutööministeeriumi — tunnistust selle kohta, et kaasvastutuse kustutamiseks tema poolt takistusi ei ole, kuna see tunnistus ei ole praegusel korral kustutamise aluseks ja senine kohtupraktis ei loe aktiõivuga maksustatavaks aktiks isegi kreditori nõusoleku avaldust obligatsiooni võla kustutamiseks (vt. end. Vene Senati ts. dep. ots. nr. 46 — 1897. a.). Seega puudub käesoleval korral seaduslik alus aktiõivu võtmiseks ja rahukogu kaevatud määrus on oma lõpptulemusel õige, mispärast selle tühistamiseks ei ole põhjust.

Nendel kaalutlustel Riigikohus **otsustas**: Viljandi maksuinspektori käesolev kassatsioonkaebus jätta tagajärjeta. (Toim. nr. 384 — 1934. a.)

Nr. 23.

TSIVIL-OSAKOND.

17. aprillil 1934. a.

Aleksander Kaasiku voliniku vann. adv. Viktor Johanson kassatsioonkaebus Kohtupalati määruse peale 7. septembrist 1933. a. Tõnis Maaseppa kinnisvara sundmüügi asjas.

Eesistuja, osakonna esimees J. Lõo, ettekandja riigikohtunik R. Gabrel.

Asja ettekande ära kuulanud, Riigikohus leidis, et Aleksander Kaasiku voliniku vann. adv. Viktor Johanson käesolev kassatsioonkaebus väärrib rahuldamist.

Oma kaevatud määruses Kohtupalat konstateerib, et oksjon on kohtulik toiming, ja teeb sellest tõsiasjast järelduse, et volinikkudena võivad oksjonist osa võtta ainult vannutatud advokaadid või nende abid. See järeldus ei ole kokkukõlas kehtiva seadusega, sest KAS § 387 nõuab voliniku kuuluvust advokaadiseisusse mitte iga kohtuliku toimingu puhul, vaid ainult siis, kui volinikule tehakse ülesandeks protsessiasjade ajamine kohtutes (hoždenije po tjažebnõm delam v sudah). Et oksjonist osavõttu ei saa lugeda protsessiasja ajamiseks ja TKS § 1156 määrab, et iga osta soovija võib oksjonist osa võtta kas isiklikult või voliniku läbi, kellel selleks volitus on, siis ei olnud antud juhul kohtutäitur õigustatud oksjonilt tagandama Aleksander Kaasiku volinikku, kes oli varustatud seadusliku volitusega, ja Kohtupalati kaevatud mää-

ruses väljendatud vastupidine seisukoht on ilmses vastuolus KAS § 387 ja TKS § 1156 mõttega, mistõttu see määrus ei või jõusse jääda.

Nendel kaalutlustel Riigikohus **otsustas**: Kohtupalati kaevatud määrus tühistada TKS §§ 9 ja 1156 ning KAS § 387 rikkumise pärast ja asi Kohtupalatile tagasi saata uueks otsustamiseks teises kohtukoosseisus (Toim. nr. 775 — 1935. a.)

Nr. 24.

TSIVIIL-OSAKOND.

20. aprillil 1934. a.

Hilda Peili voliniku vann. adv. Rudolf Jaska kassatsioonkaebus Kohtupalati otsuse peale 16. jaanuarist 1933. a. Vaimastvere Tarvitajate Ühisuse nõudes Hilda Peili ja Anna Leiteni vastu 510 krooni suuruses.

Eesistuja, osakonna esimees J. Lõo, ettekandja riigikohtunik
T. Grünthal.

17. veebruaril 1931. a. Tartu-Võru Rahukogule antud nõudepalves seletas Vaimastvere Tarvitajate Ühisuse volinik vann. adv. H. Naaris, et Joosep Leiten müünud tema volitajale oma talust tüki maad, mis asub Pedaja raudteejaama juures. Ostu-müügi lepingus tähendatud hind 510 kr. olevat müüjale tasutud, ning 23. oktoobril 1923. a. antud maatükk ostja valdusse üle. Ostu-müügi lepingus on tingimus, et see leping on kohuslik ka Joosep Leiteni pärijaile. Joosep Leiten surnud vahepeal ära ja tema talu pärinud Hilda Joosepi t. Peil, kuna tema lesel Anna Leitenil olevat selle talu suhtes eluaegne kasutusõigus. Neile kostjaile, kui Joosep Leiteni pärijaile ja õigusjärglasile, olevat teada, et ostu-müügi leping sõlmiti ning et maatükk juba 23. X 1923 alates vahetpidamatult on nõudja valduses, kuid siiski keelduvat nad vormilikku ostu-müügi lepingut sõlmimast. Sel põhjusel palus nõudja volinik kohustada kostjaid nõudepalvele lisandatud vormilisele lepingule alla kirjutama, kui aga kostjad seda kohtu poolt määratud tähtajal ei tee, siis leping lugeda kehtivaks ainult nõudja allkirjaga.

Rahukogu lükkas selle nõude tagasi, leides, et LTS § 114 ja 223 ei võinud vakutalu maast eraldada maatükke, mis väiksemad kui $\frac{1}{8}$ hakki, seega maaväärtusega mitte alla 10 taalrit. Vaidlusalune maatükk, mille pindala on 5 vakamaad, olevat palju väiksem, kui see seaduses ette nähtud alamäär. Seepärast olevat aga tühine ostu-müügi leping, millele käesolev nõue on rajatud. Tühine olevat nõue ka veel sel põhjusel, et Vaimastvere Tarvitajate Ühisus polevat Joosep Leiteni pärijate kinnitamise menetluses omi õigusi vaidlusaluse maatüki kohta üles andnud ja seega olevat pärijate kinnitamise otsusega, mis tehtud Jõgeva jsk. rahukohtuniku poolt 19. novembril 1929. a., nõudja õigused tunnistatud kustunuks.

Nõudja edasikaebuse põhjal tuli asi arutusele Kohtupalatis. Kohtupalat leidis: 1) et kostjate vaidlus, nagu oleksid nõudja õigused ostu-müügi lepingu suhtes kustunud sellega, et ta Joosep Leiteni pärijate kinnitamise menetluses neid üles ei andnud, ei vääri lugupidamist, sest kostjad on tunnistanud endile kohuslikuks pärandijätja poolt sõlmitud lepingu ja olnud nõus ka vormilist lepingut alla kirjutama, seletades ainult, et seda takistavat tegemast Hilda Peili abielumees; viimase nõusolekut polevat aga tarvis, sest siin tema abikaasa Hilda Peil polevat sõlminud mingit uut lepingut, vaid olevat õigeks tunnistatud ainult leping, mis oli sõlmitud tema isa poolt ja mis juba tema enese sisu järgi oli kohuslik pärijaile; 2) et ka see vaidlus, nagu ei saaks lepingut seaduspäraseks lugeda põhjusel, et maatükk, mis talust eraldatakse, on väiksem, kui LTS § 114 ja 223 on ette nähtud alammäär, — ei vääri lugupidamist: maatükk ostetud käesoleval korral laoplatiks, s. o. tööstuslikuks otstarbeks, mitte aga põllumajanduslikuks kasutamiseks; peale selle 1925. a. 16. juuni seadus talumaade tükeldamise alammäärade muutmise üle (RT 1925 — 107/108), samuti RT 1932 — 30 avaldatud Seadus talumaade suuruse kohta käivate kitsenduste kaotamise üle olevat tühistanud kõik takistused, mis oleksid võinud vormiliku ostu-müügi lepingu kinnistamisel tekkida; kui eeldadagi, et LTS § 114 ja 223 reeglid oleksid võinud kohaldamisele tulla vaidlusaluse maatüki suhtes.

Neil kaalutlusil rahuldas Kohtupalat käesoleva nõude ja tühistas rahukogu otsuse.

Kostja Hilda Peili volitusel on vann. adv. R. Jaska andnud Riigi-kohtule kassatsioonkaebuse, paludes Kohtupalati otsust tühistada, leides: 1) et see otsus seisvat vastuolus TKS § 339, 711, BES § 2936, 3105 ja 3106 reeglitega, kuna Kohtupalat polevat arvestanud asjaolu, et nõudja ei andnud oma õigusi üles Joosep Leiteni pärijate kinnitamise menetluses, ning et seega tunnistatud Jõgeva jsk. rahukohtuniku poolt hävinuks ostu-müügi eelleping, mis Joosep Leiten omal ajal nõudjaga oli sõlminud; kui Hilda Peil hiljemini siiski oma isa poolt sõlmitud lepingu enesele kohuslikuks tunnistas, siis olevat sellega tekkinud uus juriidiline tehing, nimelt Hilda Peil avaldanud tahet võõrandada osa omast talust nõudjale tingimusil, nagu need olid tähendatud tema isa ning nõudja vahel sõlmitud lepingus. Säärase tehingu sõlmimiseks olnud aga vajalik Hilda Peili abielumehe nõusolek. Et aga see puudunud, siis polevat Hilda Peili lepingu tunnustusel juriidilist tagajärge; 2) et Kohtupalat olevat ekslikult tõlgendanud LTS § 114 ja 223 reegleid, sest need normid olevat kategoorilised ega lubavat mingil tingimusel vakutalust eraldada maatükke alla teatava alam-määra; lepingud, mis olid sõlmitud nende normide vastaselt, olevat endast tühised; 3) et Kohtupalat olevat ekslikult leidnud, et takistused talumaade tükeldamiseks, mis käesolevat vaidlusalust lepingut oleksid võinud halvata,

tühistatud RT 1925 — 107/108 avaldatud Talumaade tükeldamisel alammäärade muutmise seadusega ja RT 1932 — 30 avaldatud Talumaade suuruse kohta käivate kitsenduste kaotamise seadusega; esimene neist seadustist olevat kohaldatav ainult juhul, kui talumaal asuvad väikekohapidajad, kes maad tegelikult pidasid ja kasutasid kuni selle seaduse jõustumiseni; nõudja olevat aga juriidiline isik, kes teotseb äri alal, seega ei saavat tema kohta kohaldada seadust, mis oli antud väikekohapidajate huves; teine seadus ei olevat aga kohaldatav käesolevas asjas, mis oli alustatud enne selle jõustumist, ja polevat selles seaduses sugugi väljendatud, et tal oleks tagasiulatuv jõud tehingute kohta, mis olid talumaade suhtes sõlmitud enne tema kehtimahakkamist; 4) et Kohtupalat olevat TKS § 711 ja 868 reeglite vastaselt kostja kanda pannud nõudja kasuks kulud, mis olid seoses kohutliku piiride kindlakstegemisega vaidlusaluse maatüki suhtes, kuna maaeraldamise kulud lepingu järgi peab kandma ostja üksinda.

Asja esituse kuulanud, Riigikohus leidis, et käesolev kaebus ei vääri rahuldamist.

1) Asjas on Kohtupalati poolt kindlaks tehtud, et Joosep Leiteni ja nõudja vahel sõlmitud ostu-müügi lepingus sisaldub tingimus, et see leping on kohuslik ka Joosep Leiteni pärijaile (BES § 3114). Edasi on kindlaks tehtud, et selle lepingu põhjal võõrandatud maatükk oli antud Joosep Leiteni poolt ostja, s. o. Vaimastvere Tarvitajate Ühisuse, valdusse ning et see asjaolu, samuti lepingu olemasolu, oli teada Joosep Leiteni pärijaile, s. o. tema lesele Anna Leitenile ja tema tütrele Hilda Peilile. Säärastel asjaoludel on aga alusetu kaebaja väide, nagu oleksid Vaimastvere Tarvitajate Ühisuse õigused ostu-müügi lepingu alusel kustunud Joosep Leiteni pärijate kinnitamise otsusega, sest pärijad olid ju pärandi vastu võtnud, olles teadlikud ostu-müügi lepingust ja selle kohuslikkusest neile. Kui pärijad, nende seas ka Hilda Peil, tunnustasid seda lepingut, siis on õige Kohtupalati järeldus, et siin pärijad tõsisitasid ainult seda, mis pärandijätjalt kohustusena neile oli üle läinud (BES § 3114), ilma et mingit uut lepingut oleks sõlmitud, ning midagi võõrandatud sellest, mis pärandijätjalt oleks pärijaile aktiivse varana üle tulnud. Säärastel oludel osutub alusetuks kaebaja väide, nagu oleks Hilda Peil, õigeks võttes ning enesele kui pärijale kohuslikuks lugedes isa poolt sõlmitud lepingut, tarvitsenud säärase tunnustamise jaoks nõutada oma abielumehe nõusolekut BES § 29 kohaselt. 2) Ei saa Kohtupalati otsuses näha ka mingisugust vastuolu LTS § 114, 223 ja RT 1925 — 107/108 avaldatud Talumaade tükeldamise alammäärade muutmise seadusega. On õige, et LTS § 114 ja 223 keelasid talumaaid tükeldada rendile andmise ning võõrandamise otstarbel väiksemaks, kui see oli alammääraks neis normides fikseeritud, kuid tegelikus elus mindi nendest normidest mööda ja aja jooksul tekkis talumaadele hulk väikekohapidajaid, kelle käes kasutada olev maa oli sagedasti väiksem, kui LTS § 114 ja 223 ettenähtud

alammäär. Et luua neist faktiliselt tekkinud väikemaapidamistest iseseisvaid kinnistusühikuid ja anda neile juriidiliselt eluõigus, selleks võeti Riigikogus 19. juunist 1925. a. vastu Talumaade tükeldamise alammäärade muutmise seadus (RT 1925 — 107/108), mille järgi talurahvaseadustes ja määrustes ette nähtud alammäärad ei ole kehtivad neil juhtumitel, kui talumaade peal asuvad väikekohapidajad selle talumaaosas, mis kuni käesoleva seaduse kehtimahakkamiseni tegelikult nende pidamisel ja kasutamisel on, omandavad ostu teel või muul viisil. Poolte kokkuleppel võis omandatav maaosa ka suurem või väiksem olla sellest, mis tegelikult väikekohapidaja pidamisel ja kasutamisel oli. Et soodustada nende maatükkide eraldamist ja kinnistamist, siis nende kohta sõlmitud võõrandamislepingud, mis korrobooreeriti 1. jaanuarini 1927. a., vabastati kõigist kinnistamisega seoses olevaist maksudest. Nagu nähtub selle seaduse mõttest ning väljendusest, samuti ka neist majanduslikest ning sotsiaalpoliitilistest sihtidest, mis selle seaduse väljaandmisega taoteldi, on siin mõeldud üldse kõiki väikekohapidajaid, kes selle seaduse kehtimahakkamiseni olid pidanud ja kasutanud talumaosi, sõltumata nende elukutsest, samuti ka otstarbest, milleks nad maad olid kasutanud, olgu põllumajanduse või tööstuse otstarbel, kalapüügi- või laoplatsiks, ehituskruundiks jne. Järelikult on aluseta kaebaja väide, et see seadus pidas silmas ainult väikekohapidajaid-põlluharijaid. Seepärast osutub kokkukõlaliseks mainitud seaduse õige mõttega see Kohtupalati seisukoht, et nõudjat tuleb lugeda väikekohapidajaks, kes 1923. a. sügisest kasutas ja pidas vaidlusalust maatükki laoplatsina ning et tal õigus nõuda kostjalt vormilikku ostu-müügi lepingu sõlmimist eellepingu alusel, mis ta oli sõlminud taluomaniku Joosep Leiteniga.

3) Seega juba enne 1932. a. RT nr. 30 ilmunud Talumaade suuruse kohta käivate kitsenduste kaotamise seaduse kehtimahakkamist oli nõudjal täielik õigus taotella kostjailt vormiliku ostu-müügi lepingu allakirjutamist ja pole see seadus nõudjale mingisugust uut õigust andnud ega enne pälvitud õigusi võtnud. Sõltumata sellest, ei osutu õigeks kaebaja väited, mis ta on esitanud selle seaduse mõtte tõlgendamiseks. See seadus on kaotanud täielikult kõik kitsendused, mis olid vastavais talurahvaseadusis talumaade tükeldamise keeluks. See seadus ei näe ette, et talurahvaseaduste keelud peaksid kohaldatavad olema veel edaspidi nende maaosade kasutajate suhtes, kes enne selle seaduse ilmumist vastava tehingu põhjal taluomanikuga maaosa enda kasutamisele ja pidamisele said. On talurahvaseaduste kitsendused seega täielikult kaotatud, siis ei saa nende olemasolematute s. o. oma kehtivuse kaotanud kitsenduste alusel taluomanik vastu vaielda ka vormilise ostu-müügi lepingu sõlmimisele, sest selle seaduse eesmärk on kõigiti võimaldada ja soodustada uute väikekohtade tekkimist, järelikult ei saa temast kuidagi välja lugeda tahet hävitada juba olemasolevaid väikekohti, mis siis tingimata toimuks, kui antaks võimalus taganeda talu-

omanikul tema poolt sõlmitud võõrandamiselepingust ja keelduda alla kirjutamast vormilikule lepingule. Järelikult kui talurahvaseadused ei lubanud, välja arvatud 1925. a. Talumaade tükeldamise alammäärade muutmise seaduses ettenähtud juhtumid, kuni 1932. a. Talumaade suuruse kohta käivate kitsenduste kaotamise seaduse jõustumiseni talumaaid alla teatava alammäära iseseisvaiks kinnistusühikuiks eraldada ja taluomanik seepärast õigustatud oli vastu vaidlema vormilikule lepingule, mille allakirjutamist temalt oleks nõutud, ei saa temal säärast vastuvaidlemise õigust enam olla nüüd, kus seadusandlik võim on kõik kitsendused talumaade tükeldamiseks kaotanud.

4) Alusetä on kaebaja väide ka TKS § 711 ja 868 rikkumise üle, sest kostja on takistanud maad eraldada nõudjal lepingu alusel, keelates maamõõtjale valmistada kaarti. Sel põhjusel oli nõudja sunnitud laskma kaardi valmistada kohtuliku ülevaatuse teel ja et kostjad sundisid nõudjat selleks kulu kandma, siis on kokkukõlas TKS § 868 reeglitega Kohtupalati seisukoht, millega ka selles osas kohtukulud on pandud kostjate kanda nõudja heaks.

Neil kaalutlusil Riigikohus **otsustas**: Hilda Peili voliniku vann. adv. R. Jaska kassatsioonkaebus jätta tagajärjeta. — (Toimet. nr. 431/34 a.)

Nr. 25.

TSIVIL-OSAKOND.

17. aprillil /2./29. mail 1934. a.

Eesti Kommerts-panga likvideerimiskomisjoni voliniku vann. adv. N. Kruuse kassatsioonkaebus Kohtupalati otsuse peale 19. jaanuarist 1933 a. Robert Randmanni nõude asjas Eesti Kommerts Panga, Else Salomoni ja Johannes Petersoni vastu omandiõiguse ja obligatsiooni kehtivusetuks tunnistamise pärast 2890 krooni väärtuses.

Eesistuja, osakonna esimees J. Lõo, ettekandja ringikoh-tunik A. Hellat.

2. mail 1930. a. esitas Robert Randmann Rakvere-Paide Rahukogus nõude Else Salomoni, sünd. Butkovi, Johannes Petersoni ja Eesti Kommerts-panga vastu, milles palus tühjaks mõista ja kehtivusetuks tunnistada obligatsiooni 2000 kr. suuruses, mis tehtud Else Salomoni nimel tema mehe Jaan Salomoni poolt 30. detsembril 1925. a. Johannes Petersoni kasuks ja kinnistatud 11. jaanuaril 1926. a. „Uuetoa nr. 6“ talu,

kinnist. Nr. 13 poole mõttelise osa peale, ja anda nõudjale õigus seda obligatsiooni kinnistusraamatutes maha kustutada. Oma nõudmist põhjendab paluja asjaoluga, et Salomon ja Peterson on koormanud obligatsiooniga Salomonile mitte kuuluvat kinnisvara, sest Rakvere-Paide Rahukogu otsusega 24. novembrist 1927. a., mis otsus Kohtupalati poolt kinnitatud 21./28. novembril 1928. a., on ülnimetatud „Uuetoa“ talukoht iganud valduse teel, kusjuures igamine algas 1870. aastal, Robert Randmanni omandiks tunnistatud. 16. oktoobril/5. novembril 1931. a. otsustas Rakvere-Paide Rahukogu nõudjale õigus anda maha kustutada kinnistusraamatutest 2000 kr. suurune obligatsioon, muus osas nõudmine tagasi lükata. Selle otsuse, mille peale ainult kostjad olid edasi kaevanud, kinnitas Kohtupalat.

Kohtupalat on lähtunud seisukohast, et Else Salomon ei ole iialgi olnud tõsine „Uuetoa“ talu omanik pärimise teel, ei ka 1925. a. ja et BES § 3016 järgi on tema nime sissekandmine kinnistusraamatutesse omanikuna tühine. Kuigi Robert Randmanni omandiõigus valdusigamise alusel on tunnustatud alles 1927. ja 1928. aastal, s. o. peale 1925. aastat, siis see ei tähendavat, et Robert Randmannil enne seda puuduks omandiõigus „Uuetoa“ talukoha peale, sest kohtuotsusega ei loodud Randmannile uus enneolematu või iseseisev õigus, vaid ainult konstateeriti enne seda olemasolev ja Randmannile kuuluv asjaõigusena omandiõigus „Uuetoa“ koha peale. Randmann sai „Uuetoa“ talukoha omanikuks ja omandas asjaõiguse selle peale mitte kohtuotsuse, vaid seaduse jõul ja kinnistusraamatutesse sisse kandmata, nagu seda õigustab BES § 3004 märkus 2. Else Salomoni nime sissekandmine kinnistusraamatutesse iseenesest aga ei võinud temale mingisugust omandiõigust anda sama „Uuetoa“ talukoha peale. Et aga BES § 1386 on selge sõnaga öeldud, et panditada võib ikkagi ainult see, kellel on meelevald asja üle ja et seadusvastaselt asja enda kätte kiskumine ei või õigust luua, ja et võõra asja võõrandamine ja panditamine, mis ei kuulu omandina panditajale, üldreeglina ei ole lubatud (BES §§ 1364 ja 3838) ning on seadusvastane tegu ja seega tühine toiming, siis ei võinud ka mingisugust pandiõiguslikku vahekorda tekkida Else Salomoni ja Petersoni vahel 15. detsembril 1925. a. pandilepingu sõlmimisel. Kohus on veendumusel, et pandilepingu sõlmimisel Else Salomon on talitanud *mala fide*. On aga tegemist tühise pandilepinguga, siis ei võinud ka esimene pandipidaja Johannes Peterson omada mingisugust asjaõigust (*jus in re aliena*) Randmanni „Uuetoa“ koha peale. Kui nüüd vaidluse all olevas obligatsioonis väljendatud tehing kui tühine ei võinud õiguse allikaks olla Petersonile, siis tekib küsimus, kas see obligatsioon võib olla õiguse allikaks Eesti Kommertspanga suhtes, kes selle obligatsiooni vastu on laenu andnud heas usus. Selle küsimuse peale on juba Riigikohus eitava vastuse annud 12. mail 1932. a. Nr. 435 (August Vaaski ja III Tartu

Laenu ja Hoiu Ühisuse asjus). Riigikohus leiab siin, et tühine obligatsioon jääb ikkagi tühiseks, *et e nihil o nihil fit*, ja see, mis ei võinud olla õiguse allikaks esimese obligatsiooni pidajale, ei või olla õiguse allikaks ka järgmistele obligatsiooni pidajatele.

Nü Kohtupalat.

Kassatsioonkaebuses tööb Eesti Kommertspanga likvideerimiskomissiooni volinik muu seas järgmisi väiteid esile. Vaidluse all oleva obligatsiooni ingrosseerimise ajal Else Salomoni „Uuetoa“ Nr. 6 talu mõttelise osa peale oli kinnistusraamatute järgi kinnisvara omanikuks Else Salomon, ja sellepärast, tuginedes BES §§ 810, 812, 3004 märk. 2 tekstile on obligatsioon ingrosseeritud seaduspäraselt, ja tema, kaebaja, kui heausulise obligatsiooniomaniku õigusi ei või mõjustada asjaolu, et nõudja Robert Randmann oli omandanud igamisvalduse teel omandiõiguse „Uuetoa“ Nr. 6 talu peale, mis õigus aga tema poolt kinnistusraamatute järgi korroboreeritud ei olnud.

Arvesse võttes eespooltoodud asjaolusid leidis Riigikohus järgmist.

Käesoleval juhul taotleb nõudja kui kinnisvaraomanik õigust maha kustutada kinnistusraamatutest obligatsiooni, sest et obligatsiooni väljaandja ei olnud tõeliselt kinnisvara omanik, kuigi kinnistusraamatute järgi kinnisvara oli tema nimele kinnistatud, ja on toiminud halvas usus. Teiste sõnadega, on lahendada küsimus, kas heausuline obligatsiooni pidaja, kelle valdusse obligatsioon on läinud korras, nagu see BES §3473 ette nähtud, on õigustatud nõudmisega pöörduma kinnisvara peale, sõltumata sellest, missugune vahekorid valitseb või valitses obligatsiooni väljaandja ja kinnisvara omaniku vahel.

Kohtupalat lähtub seisukohast, et Else Salomonil, kes kinnistusraamatute järgi oli koha omanikuks märgitud, tegelikult mingit õigust koha peale ei olnud ja sellepärast iga tema toiming selle kinnisvara suhtes, käesoleval juhul selle parditamine, iseenesest tühine olema peab ega ole suuteline looma mingit õiguslikku efekti — *e nihil o nihil fit*.

Kohtupalati kaalutluste kohta peab tähendama, et need on täiesti põhjendatud, kui püüda vahekoridade määritlemisega nõudja Robert Randmanni ja Else Salomoni vahel. Õige on, et Robert Randmann kinnisvara omanik oli juba 1925. a., kui Else Salomon „Uuetoa“ koha poole mõttelise osa oma nimele kinnistas; õige on, et Robert Randmann oli omandanud selle õiguse seaduse jõul igamisvalduse teel (BES § 855), ja sellepärast ei vajanud oma nime sissekandmist kinnistusraamatutesse, et omandada omandiõigust „Uuetoa“ koha peale asjaõigusena BES §§ 809 ja 3004 märk. 2 vastavalt. Neist Kohtupalati motiividest võib aga ainult ühte järeldada,

et Robert Randmanni positsioon on vankumata Else Salomoni suhtes ja et Kohtupalati viide BES § 3016-le Else Salomoni suhtes on põhjendatud, sest et tema õiguste korroboreerimine ei kõrvaldanud nende sisemisi puudusi. Kui aga veel kaugemale minna, nagu Kohtupalat on seda teinud, ja tunnustada, et teatavatel juhtudel kinnistusraamatute sissekanded ei ole mõõtuandvad ja siduvad kolmandate isikute suhtes, kes nende sissekannete alusel ja nende järgi õigusi on omandanud ja sealjuures heas usus on toiminud, siis langeb kinnistusraamatute kui kinnisvarade õigusliku seisukorra määrajate tähtsus, mida kehtiv seadus neile tagab, sest niisugusel juhul omavad sissekanded kinnistusraamatutes jõu, kui kõik tehingud seaduslikkuse seisukohast lähtudes vastuvaidlematud on. Niisugune seisukoht on ilmselt vastuolus BES § 812, mille järgi kinnistu omanikuks tunnistatakse ainult see, kes sellena kinnistusraamatutes märgitud. Kohtupalat leiab, et Else Salomoni nime sissekandmine kinnistusraamatutesse iseenesest ei võinud temale mingisugust omandiõigust „Uuetoa“ talu peale anda. See ei ole õige. Else Salomoni nime sissekandmine kinnistusraamatutesse ei muuda muidugi seaduslikkudeks tema pärimisõigusi „Uuetoa“ talu poole mõttelise osa peale, mis õigused iseenesest vaieldavad, s. t. korroboreerimine ei kõrvalda nende õiguste sisemisi puudusi (BES § 3006), kuid kolmandate isikute suhtes moodustab Else Salomoni nime sissekandmine kinnistusraamatutesse kinnistusameti määruse, mis vastab hoiukorralise kohtu määrusele ja on siduv niikaua kui ta muudetud ei ole, ja sellepärast tuli Else Salomoni BES §§ 812 ja 1598 vastavalt lugeda „Uuetoa“ talu poole mõttelise osa omanikuks ja kolmandad isikud olid õigustatud temaga lepinguid sõlmima selle osa peale ja tema võis oma osa panditada ja selle peale obligatsiooni teha, mille eest on vastutav „Uuetoa“ talu pool mõttelist osa, kui obligatsiooni valdajaks on heausuline kreditor, milleks Kohtupalat tunnistab ka kaebaja Eesti Kommertspanga. Käesoleval juhul on seda vähem põhjust „Uuetoa“ talu poolt mõttelist osa vabastada vastutusest obligatsiooni järgi heausulise kreditori ees (Riigikohtu kaalutluste aluseks on ikka heausuline kreditor), et nõudja Randmann omandas omandiõiguse nimetatud talu peale igamisvalduse teel, ja BES § 855 põhjal oli tema kohustatud aegumisaja möödumisel kinnisvara oma nimele kinnistama. Ei ole tema seda teinud, siis kannab tema järeldused, mis tekkisid asjaolust, et ta oma kohustusi ei täitnud.

Kõigil neil põhjustel leiab Riigikohus, et Kohtupalati seisukoht on vastuolus BES §§ 812, 855 ja 3016-ga ja sellepärast jõusse jääda ei või.

Neil kaalutlusil Riigikohus otsustas: Kohtupalati otsus 19. jaanuarist 1933. a. BES §§ 812, 855 ja 3016 rikkumise pärast tühistada ja asi Kohtupalatile tagasi saata uueks otsustamiseks teises kohtukoosseisus. — (Toim. nr. 417/34 a.)

Nr. 26.

TSIVIL-OSAKOND.

11. mail / 1. juunil 1934. a.

Rudolf Reiteli voliniku vann. adv. Eduard Soome kassatsioonkaebus Kohtupalati otsuse peale 2. märtsist 1933. a. „Tartu Tubakavabriku“ omanikkude Johan Aaviku ja teiste nõudes Rudolf Reiteli ja Friedrich Hoppe vastu 3614 krooni pärast.

Eesistuja, osakonna esimees J. Lõo, ettekandja riigikohutunik T. Grünthal.

25. septembril 1931. a. Tartu-Võru Rahukogule antud nõudepalves seletas „Tartu Tubakavabriku“ omanikkude Johan Aaviku, Paul Ingermanni, Johan Ossi ja Eduard Hold-Neumanni volinik vann. adv. K. Grau, et 21. septembril 1931. a. pannud aresti Tartu 1. jsk. kohtutäitur kostja Rudolf Reiteli nõudel vekslisundotsuste nr. 358 — V. 359 — V. ja 360 — V. põhjal kostja Friedrich Hoppe võlgade eest Tartus Raekoja uul. nr. 18/20 nõudjaile kuuluva „Tartu Tubakavabrikus“ asuvale vallasvarale, mitmet sorti tubakale, koguväärtuses kr. 3614. Kõik see vallasvara kuuluvat nõudjaile, kes Friedrich Hoppe käest olevat rentinud ainult tubakavabriku ruumid, kuid töötavat täiesti iseseisvalt, nagu see selguvat Tartu linnavalitsuse äritunnistusest nr. 1964. Neil kaalutlusil palus nõudjate volinik vann. adv. K. Grau kõik üleskirjutatud ning aresti alla pandud tubakas tunnistada nõudjate omanduseks ja vabastada aresti alt.

Nagu nõudepalvele lisandatud kohtutäituri nimestiku ärakirjadest näha, on need kolm vekslit, milledele sundotsused kirjutatud ja millede järgi sissenõudmiseks vaidlusalune tubakas üles kirjutati ning keelustati, Friedrich Hoppe poolt välja antud Rudolf Reitelile 5. aug. 1930. a. äritempliga „Tubakavabrik „Sultan Flor“ Tartus“.

Samale nõudepalvele on lisandatud veel rendileping, mis notari poolt 22. augustil 1930. a. tõestatud ja mille järgi Friedrich Hoppe on andnud sellest kuupäevast arvates viie aasta peale rendile Johan Aavikule, Paul Ingermannile, August Kullamile, Johan Ossile ja Eduard Hold-Neumannile oma tubakavabriku „Sultan-Flor“, mis asub Tartus, Raekoja uul. nr. 18, kõigi selles tubakavabrikus kasutatavate ruumide, masinate, tööriistade ja muude sisseseadudega ja firma „Sultan-Flori“ kasutamise õigusega, tubaka ja tubakasaaduste valmistamiseks ja nendega kauplemiseks.

Majandusministeeriumi tunnistusest nr. 126 — 20. aprillist 1931. a. nähtub, et Johan Aavikule, Paul Ingermannile, Eduard Hold-Neumannile, August Kullamile ja Johan Ossile on lubatud Tartus, Raekoja uul. 18 pidada tubakavabrikut seadustes ja määrustes ettenähtud tingimusil. — 27. juunil 1931. a. on Tartu linnavalitsusest välja antud äritunnistus nr. 1964

tööstusele „Tartu tubakavabrik“, mille omanikud on Johan Aavik, Paul Ingermann, Johan Oss, August Kullam ja Eduard Hold-Neumann. Tööstus asub Tartus, Raekoja uul. 18. Friedrich Hoppe kirjast Tartu maksuametile 27. aprillist 1931. a. nähtub, et samal päeval on Friedrich Hoppe Johan Aavikule, Paul Ingermannile, August Kullamile, Eduard Hold-Neumannile ja Johan Ossile rendile andnud omavahelise rendilepingu põhjal kõik tema vabrikus „Sultan-Flor“ Tartus, Raekoja uul. 18 arvel olevad toore lehttubaka, panderollimata paberossid, pakkutubaka, kestad, panderollid, samuti tubakalõikamise, kestavalmistamise ning paberossitoppimise masinad edasitöötamiseks firma all tubakavabrik „Sultan-Flor“.

Tartu-Võru Rahukogu, otsusega 18. detsembrist 1931. a., rahuldab selle nõude, leides, et vaidlusalune tubakas oli nõudjate valduses. Kes on vabriku kasutajad rendilepingu alusel, ja seepärast ei vastutavat see varandus Friedrich Hoppe võlgade eest.

Rudolf Reiteli edasikaebusel tuli asi arutusele Kohtupalatis.

Otsusega 2. märtsist 1933. a. kinnitas Kohtupalat rahukogu otsuse, jättes R. Reiteli edasikaebuse tagajärjeta. Kohtupalat leidis, et käesoleval korral polevat mingisugust vabriku kui ettevõtte võõrandamist olnud, vaid renditatud ainult vabriku ruumid edasi, kus mõni aeg enne seda tubakavabrik oli töötanud. Vaidlusalune tubakas ei moodustavat vabriku päraldist (BES § 573). Kui ka rentnikud, rentides ainult vabriku ruumid, aga mitte ettevõtet kui säärast, on siiski seadusvastaselt patendi ja firma üle võtnud ja kui selle ettevõtte eelmine valdaja Friedrich Hoppe polevat oma ettevõtet likvideerinud Äride registreerimise seaduse (RT 1927 — 30) ja Tubakamaksu seaduse § 66 (RT 1920 — 65—66) reeglite kohaselt, siis ei järgnevat sellest veel, et vaidlusalune tubakas poleks nõudjate oma.

Riigikohtule on Rudolf Reiteli volinik vann. adv. E Soom andnud kassatsioonkaebuse, millest ta palub Kohtupalati otsust tühistada, leides selle vastuolus seisvat 3. juuli 1916. a. Äriliste ettevõtete üleandmise seadusega, kui ka RT 1927 — 36 avaldatud Äride registreerimise ja Firmade seadusega ja Tubakamaksu Seadusega (RT 1920 — 65/66) ning TKS §§ 339, 366, 456, 711 ja 773 reeglitega.

Asja esituse kuulunud, Riigikohus leidis, et seoses, käesoleva asjaoludega ning kassatsioonkaebuses esitatud väidetega, kuulub lahendusele järgmine küsimus: „Kui vastava firma all töötav tööstuslik ettevõtte tema ainuomaniku poolt on ühes firma tarvitamise õigusega rendile antud teisele isikule omavahelise lepingu põhjal, mis pole sõlmitud ja registreeritud Äride ning tööstuslike ettevõtete ülemineku kohta sõlmitavate reeglite (VSKK 1916. a. nr. 194, art. 1645) ja Äride registreerimise seaduse (RT 1927 — 36) nõuete kohaselt, kas vastutab siis uus ettevõtte pidaja võlgade eest, mis ettevõttel olid momendil, kui see rendilepingu põh-

jal talle üle anti, kõige varaga, mis tema poolt ettevõttesse on toodud?“

Riigikohus leidis, et sellele küsimusele tuleb vastata jaatavalt. Tööstuslik või kaubanduslik ettevõtte moodustab majandusliku ühiku, mis kodanlikus käibes astub pidevalt äritehinguisse ning vahekordadesse teiste ettevõtetega. Ärivahekorrad eeldavad aga krediiti, majanduslikku kindlust, vastastikust usaldust. Et kaitseda kolmandate isikute huve, kes ettevõttega ärivahekorradesse astuvad, selleks on seadusandja poolt pandud kehtima Äride registreerimise seadus ja Firmade seadus (RT 1927 — 36). Nende seaduste järgi on Kaubandus-tööstuskoja juures sisse seatud ärideregistrid, üks aktsiaseltside jaoks ja teine ainuisiklike äride ning täis- või usalduseltsingute jaoks. Neis registreis on kohustatud omi firmasid registreerima kõik isikud, ühingud ja seltsid, 1) kellel on kaubanduslik ettevõtte, mille pidamiseks on lunastatud I—III järgu kaubanduslik äritunnistus, 2) kellel on tööstuslik ettevõtte, mille pidamiseks on lunastatud I—VIII järgu tööstuslik äritunnistus. Oma firma registreerimiseks peab iga uue eelmainitud äriettevõtte avaja esitama hiljemalt 14 päeva jooksul pärast oma ettevõtte avamist Kaubandustööstuskojale kirjaliku teadaande. See teadaanne peab sisaldama küllaldaselt andmeid, mis annaksid võimaluse firma eraldamiseks ja ka kindluse ettevõtte omaniku kohta. Nii on kohustatud üksikisik, kes peab registreerimisele kuuluvat ärilist või tööstuslikku ettevõtet ainuisiklikult omal arvel ja vastutusel, omas teadaandes Kaubandustööstuskojale teatama: 1) oma ees- ja perekonnanime ja kodakondsuse; 2) ettevõtte firma; 3) ettevõtte äriala, asukoha ja tegevuse algamisaja; 4) prokuuravolikirja põhjal volitatud isikud; 5) ettevõtte pidaja ja prokuristide allkirjad, mis seaduslikus korras tõestatud või ärideregistri pidaja juuresolekul kirjutatud (Äride regist. seadus § 4). Kui aga registreerimisteadaande esitab äriline täisühing, usaldusühing või lepinguühing (BES §§ 4266—4334), siis peab teadaanne sisaldama: 1) kõigi täisosanikkude ees- ja perekonnanimed ja kodakondsuse; 2) ettevõtte firma; 3) ettevõtte äriala, asukoha ja tegevuse algamisaja; 4) ühingu osakapitali; 5) ühingu lepingu tegemisaaja; 6) ühingu esindamisviisid ja prokuuravolikirja põhjal volitatud isikud; 7) täisosanikkude ja prokuristide allkirjad, mis seaduslikus korras tõestatud või ärideregistripidaja juuresolekul kirjutatud. Teadaandele peab lisandatama tõestatud väljavõtte ühingu lepingu vastavaist osist (Äride regist. seadus § 5). Registreerimise otstarbel peab teatama kõigist muudatusist andmetes, mis äri kohta käivas teadaandes tähendatud, samuti ka ettevõtte lõpetamisest või likvideerimisele asumisest. Need teated esitatakse 14 päeva jooksul pärast ettetulnud muutust (Äride regist. seadus § 9).

Seega meil peetavatel ärideregistritel on järgmised omadused: 1) need on sunduslikud; 2) avalikud ja 3) need on usaldatavad, sest nende sissekanded peavad vastama tõelisuse printsiibile. Sellest järgneb põhi-

mõte, et kõik asjaolud, mis registrisse kantud, loetakse *ipso jure* tõestatuks ja kolmas isik peab neid tunnustama, välja arvatud juhtum, kui kolmas isik seda asjaolu tegelikult ei teadnud ega pidanud teadma, mis olukorra tõendamise kohustus lasub kolmandal isikul. Teiselt poolt — niikaua kui registreerimisele kuuluv asjaolu pole kantud ärideregistrisse, ei või isik, kelle firmasse see asjaolu puutub, tähendatud asjaolu peale põhjendada kolmanda isiku vastu, välja arvatud juhtum, kui see asjaolu viimasele oli teada, mis juhtumit peab tõendama isik, kelle firmasse see asjaolu puutub (Äride reg. seadus § 12, TKS § 366).

Neist reegleist järgneb, et ärideregistrisse tuleb sisse kanda ka see asjaolu, kui ettevõtte ainuisiklik omanik on oma ettevõtte kui vastava majandusliku terviku ühes firmaga, s. o. nimega, mille all ettevõtet peetakse, rendile andnud mõnele teisele isikule, kes vastava lepingu põhjal saab teatavaks tähtjaks ettevõtte tegelikuks pidajaks ja kasutajaks. Pole aga säärane asjaolu seaduses ettenähtud korras kantud ärideregistrisse, siis on rendilepingu sõlmijad eksinud ärideregistri usaldatavuse ja tõelisuse põhimõtete vastu ja nad kannavad vastutust kriminaalkorras (Äride registr. seadus § 16) ning kolmandad isikud pole kohustatud teadma säärast omavahelist lepingut ning selle põhjal toimunud ettevõtte üleandmist omanikult rentniku kätte (Äride registr. seadus § 12). Säärase olukorra juures kolmandate isikute suhtes on ettevõtte omanik ja pidaja see isik, kes säärasena on kantud sunduslikku ärideregistrisse. Sellest aga järgneb, et ettevõtte, kui vastav varanduste kogu ühes kõigi õiguste ja kohustega, kui majanduslik tervik (näit. vabrik või tööstus BES § 573 mõttes), on säärasel korral kolmandate isikute suhtes selle isiku valduses ning kasutuses, kes omanikuna ning pidajana esineb ärideregistris ning kelle firma all ettevõtte teotseb. Sääraste asjaolude juures on aga ettevõtte võlgade eest vastutav kõik see varandus, mis kuulub ettevõttele, olgu need valmistamisabinõud, sissesead, ümbertöötamisel olev aine, kaubad ja üldse kõik päraldised. Ettevõtte rentnikud, kes omavahelise, s. o. avalikult registreerimata jäänud rendilepingu põhjal ettevõtte pidamisele on asunud, ei saa endid kaitseda kreditoride vastu, kes rahuldust otsivad ettevõtte juurde kuuluvast varast võlgade katteks, mis ettevõttele tekkisid enne selle rentnikele üleandmist, selle väitega, et vastav ese on nende poolt ettevõttesse muretsetud, kuuludes seega neile kui rentnikele ning ei peaks vastutama võlgade eest, mis ettevõtte alal teinud endine pidaja.

Mis eriti puutub ettevõtte võlgadesse, siis reguleerib seadus üksikasjaliselt korda, kuidas kaubandusliku või tööstusliku ettevõtte üleminekul ühelt isikult teisele tuleb neid korraldada (eespool-mainitud VSKK 1916. a. nr. 194 art. 1645, Reeglid kaubanduslike ja tööstuslike ettevõtete ülemineku kohta lepingute alusel). Mainitud reeglite § 2 räägib ettevõtete võõrandamisest ühelt isikult teisele, mispärast võiks arvata, et neis ette-

nähtud ettevõtte ülemineku kord ja sel puhul sunduslik võlgade korraldamise viis võiksid kohaldatavad olla ainult juhtudel, kus vastava lepingu põhjal ettevõtte vastava tervikuna võõrandatakse ühelt isikult teisele. Kui aga süveneda lähemalt nende reeglite sissu ja üldmõttesse ja kui selle juures veel eriti arvestada seda, et neid kehtima pannes seadusandja kahtlemata taotles eesmärki anda kaitset ettevõtte kreditoridele pahausuliste tehingute vastu ettevõtete võõrandamisel ning uutele pidajaile üleandmisel, siis tuleb jõuda järeldusele, et ettevõtte võõrandamist on siis mõeldud laiemas mõttes. Nii näiteks juhul, kui ainuisiklikust ettevõttest tekib täisvõi usaldusühing, aktsiaselts või osaühing, vastutavad uuesti tekkinud ühingud või seltsid kõigi selle ettevõtte võlgade eest, millest ta on kujundatud (reeglite § 11). Samuti juhtudel, kui kaubandusliku või tööstusliku ettevõtte üksikute osade võõrandamislepingute näol või mõnel muul viisil on varjatud terve ettevõtte ülemineku, vastutab omandaja solidaarselt ühes võõrandajaga ettevõtte võlgade eest, mis on ette nähtud reeglite § 13-das (reeglid § 14). On näiteks täiesti mõeldav juhtum, kus kaubandusliku ettevõtte terve aktiivne vara koosneb kaupadest. Kui niisugune ettevõtte ühes kaupadega ning firmaga renditakse teisele isikule pidamiseks, s. o. edasikauplemiseks, siis toimub siin õieti kaupade võõrandamine rentnikule. Samasugune nähtus võib ette tulla ka tööstuslikus ettevõttes, kus ettevõtte väärtuslikuma vara võivad moodustada seal ümbertöötamisel olevad toorained või valmistatud kaubad. On seepärast võimalik rendilepinguga varjata ettevõtte tõelist võõrandamist, kus omanikule ettevõtte varandusest õieti midagi ei jää või jääb mõni väheväärtuslik osa, kuna see vara, mis osutub kallihinnaliseks ja võla tekkimisel õieti oli ettevõtte krediidi määrajaks, libiseks rentniku omanduseks. Kui eeldada, et säärasel juhul ettevõtte kreditorid peaksid oma taotlustega esinema ainult ettevõtte omaniku vastu, kes nimeliselt seda võib ju veel olla, kuid kellel mingit varandust enam ei ole, — sest ettevõtte rent võib olla määratud väga madal ja rendilepingut võib sõlmida väga pika aja peale, mitte aga ka „rentniku“ kui ettevõtte tõelise pidaja ja kasutaja vastu, siis oleks sellega legaliseeritud võimalus kaubanduslikku või tööstuslikku ettevõtet ühelt isikult teisele anda ilma selle võlgadeta, jättes kreditorid rahuldamata. Säärase talitusviisi lubamisega oleks saavutatud täielik seadusest möödahiilimine ning oleksid tühistatud need eeskirjad, mis seadusandja poolt 3. juulil 1916. a. kehtima pandi eespool-mainitud reeglite näol. Ei saa seepärast kahel arvamusel olla selles, et ka ettevõtte rendile võtmisel rentnik, kui ta tahab end kindlustada endise ettevõtte pidaja võlgade suhtes (reeglid § 3), peab ettevõtete enda pidamisele võtmisel talitama nende võlgade korraldamisel nii, nagu see on ette nähtud mainitud reeglite § 2, 3, 5, kandes vastasel korral vastutust samade reeglite § 13 ette nähtud viisil.

Siirdudes käesoleva asja juurde, näeb Riigikohus aktis olevaist andmeist, et Friedrich Hoppe kui tubakavabriku „Sultan-Flori“ ainuisiklik omanik andis selle tubakavabriku ühes firma tarvitamise õigusega rendile nõudjaile vastava lepingu põhjal, mis oli sõlmitud 22. augustil 1930. a. Selle ettevõtte — tubakavabriku — üleminek nõudjate pidamisele pole äride-registrisse kantud Äride registreerimise seaduse § 9 reeglite kohaselt. Samuti pole asjas esitatud tõendusi selle kohta, et sellel ettevõttel olevad võlad (eespool-mainitud reeglid § 3) oleksid olnud ettevõtte rentnikkude kätte minekul selitatud 1916. a. 3. juuli seaduse kohaselt. Tubakavabrik töötas edasi vana äritunnistuse ja loa põhjal, mis Friedrich Hoppele oli välja antud (Tubakavabriku seadus § 5 ja 10, RT 1920 — 65—66) selle vabriku pidamiseks. Äriraamatuid peeti muutmatult edasi. Friedrich Hoppe ise on töötanud vabrikus edasi. Isegi vaidlusalune toortubakas osteti Tolliametis oksjonilt Fr. Hoppe poolt, sest ainult temal oli vastav luba olemas, ning see tubakas osteti tubakavabrik „Sultan-Flori“ jaoks 1930. a. 26. augustil (vt. Kohtupalati aktis leht 6, Peatolliameti tunnistuse ärakiri). Säärastel asjaoludel oli eespool-toodud kaalutlusil kolmandate isikute suhtes tööstusliku ettevõtte tubakavabriku „Sultan-Flori“ omanik ning pidaja Friedrich Hoppe, sõltumata rendilepingust, mis ta oli 1930. a. 22. augustil sõlminud Joh. Aaviku, Paul Ingermanni, August Kullami, Joh. Ossi ning Eduard Hold-Neumanniga, mis leping korraldab küll ehk selle sõlmijate omavahelisi suhteid, kuid olles mitte registreeritud seaduses ettenähtud korras, pole kohuslik kolmandatele isikuile. Järelikult kolmandate isikute — ettevõtte kreditoride — suhtes tuleb ka vaidlusalust tubakat, mis Friedrich Hoppe ostis talle kuuluva ettevõtte jaoks toorainena vastavate tubaka-saaduste valmistamiseks, lugeda ettevõtte vara hulka kuuluvaks (BES § 573). Säärase olukorra juures võib aga ka see tubakas osutada varaesemeks, mis võis olla keelustatud ja sundmüügile määratud tubakavabrik „Sultan-Flori“ võla eest, milleks osutuvad ka Rudolf Reiteli taotlused vekslite järgi, mis Friedrich Hoppe poolt 5. aug. 1930. a. välja antud firmalise allkirjaga ja äritempliga tubakavabrik „Sultan-Flori“ Tartus (vt. rahukogu aktis leht 5—10 olevate nimekirjade ärakirjadel kohtutäituri allkirja ees seisev märkus). Alles 20. aprillil 1931. a. on Majandusministri poolt nõudjaile luba antud tubakavabriku pidamiseks ja Tartu linnavalitsuse poolt on 27. juunil 1931. a. nõudjaile antud Tartu linnavalitsuse tunnistus tööstuse pidamiseks „Tartu Tubakavabriku“ nime all, mis asub samas kohas, Tartus, Raekoja uul. nr. 18, kus asus tubakavabrik „Sultan-Florigi“ (vt. rahukogu akt, leht 11 ja 14). Nagu aga asjas olevaist andmeist võib järeldada, on see uue nimetuse all teotsev ettevõtte õieti seesama, mis nõudjad ütlevad 1930. a. 22. augustil rentinud olevat Friedrich Hoppelt. Järelikult sellega, et see ettevõtte on oma nime muutnud, pole tema praegused pidajad vabanenud vastutusest võlgade eest, mis sellel olid tekkinud tema omaniku ja endise pidaja Friedrich Hoppe ajal.

Kohtupalat on käesoleva nõude tagasi lükanud kaalutlusel, nagu poleks siin mingisugust tööstusliku ettevõtte üleminekut olnud, vaid nõudjad rennitud Friedrich Hoppelt ainult tühjalt seisnud tubakavabriku ruumid ühes sisseseaduga ning inventariga, mitte aga ettevõtte, kuid säärase järelduse tegemisel on Kohtupalat ignoreerinud aktis olevaid andmeid, eriti ka rendilepingut 22. aug. 1930. a., kus otseselt öeldud, et Friedrich Hoppe annab nõudjaile rendile oma tubakavabriku „Sultan-Flori“ ühes kõige sisseseadu ja firma tarvitamise õigusega. Samuti pole Kohtupalat nähtavasti kaalumisele võtnud ka neid dokumente, milledest selgub, et terve 1930. a. tubakavabrik töötas Friedrich Hoppe nimel ja et alles 1931. a. 20. aprillil nõudjad said loa tubakavabriku pidamiseks ning 1931. a. 27. juunil võtsid äritunnistuse linnavalitsusest, vaidlusalune tubakas on aga ostetud 26. aug. 1930. a. Friedrich Hoppe kui tubakavabrik „Sultan-Flori“ omaniku poolt ja on tema poolt ettevõttesse toodud.

Sääraste asjaolude juures osutub aga Kohtupalati otsus sedavõrd puudulikuks, et see TKS §§ 339 ja 711 olulise rikkumise tõttu ei või jääda seadusjõusse, mispärast Riigikohus **otsustas**: Kohtupalati otsus tühistada TKS §§ 339 ja 711 rikkumise pärast ja asi saata Kohtupalatile uueks otsustamiseks teises kohtukoosseisus. — (Toim. nr. 569/34 a.)

Nr. 27.

TSIVIL-OSAKOND.

27. aprillil, 25. mail, 1. juunil 1934. a.

Bernd Ströhmi ja Robert Veissi voliniku vann. adv. Gert Kochi ja vann. adv. abi Robert Gernhardti kassatsioonkaebus Tallinna-Haapsalu Rahukogu otsuse peale 15. maist 1933. a. Bertha Katschi hagi asjas Robert Veissi, Bernd Ströhmi ja Anna Vieckbergi vastu omandiõiguse tunnistamise ning asjade arestist vabastamise pärast 330 krooni väärtuses.

Eesistuja, osakonna esimees J. Lõo, ettekandja riigikohtunik V. Ditmar.

5. juulil 1932. a. tõstis Bertha Katschi negotiorum gestor Eduard Vieckbergi volinik vann. adv. Johan Sapas Tallinna 1. jaoskonna rahukohtuniku juures hagi Robert Veissi, Bernd Ströhmi ja Anna Vieckbergi vastu, seletades, et Bertha Katsch sõitnud 1927. a. Austraaliasse ja andnud oma asjad Anna Vieckbergi kätte hoiule. Robert Veissi ja Bernd Ströhmi nõudel kirjutanud kohtutäitur Kippel tähendatud vallasvara Anna Vieckbergi võla pärast üles. Neil põhjustel palus nõudja volinik tunnistada Bertha Katschi omandiks ja vabastada üleskirjutuse ja aresti alt maimitud asjad. Otsusega 12. novembrist 1932. a. rahuldab rahukohtunik eeltoodud hagi.

Asja kostjate Veissi ja Ströhmi edasikaebusel arutanud, kinnitas Tallinna-Haapsalu Rahukogu rahukohtuniku otsuse. Oma otsuse on rahukogu põhistanud järgmiselt: „... BES § 4444 mõttest selgub kindlasti, et negotiorum gestoril on õigus nõudmisega kohtus esineda, millest järgneb, et ta ka advokaadile asjaajamist võib edasi anda (BES § 4445). Tsiiviilkohtupidamise seadusest ei nähtu, et BES § 4444, mis sisaldab protsessuaalset normi, muudetud oleks“.

Riigikohtule antud kassatsioonkaebuses taotlevad kostjate Robert Veissi ja Bernd Ströhmi volinikud vann. adv. Gert Koch ja vann. adv. abi Robert Gernhardt rahukogu otsuse tühistamist.

Asja ettekande ära kuulanud, Riigikohus leiab selle kaebuse rahuldamisväärse olevat.

TKS § 1 mõtte järgi osutub hagi („isk“) õiguse kaitse abinõuks. Kuid kaitseda võib hagi tõstmise teel TKS § 4 põhjal ainult omi õigusi isiklikult või selleks eriti volitatud isiku kaudu (§ 14), välja arvatud TKS-s purgivald loendatud juhtumid, kus võõra õiguse kaitsemiseks on seaduse enese jõul õigusvõimustatud õiguse omaniku seaduslikud esindajad (§§ 17—26).

Venemaa sisekubermangudes kehtinud eraõigus ei tundnud üldse „negotiorum gestio“ instituuti. Seepärast puuduvad ka nendes kubermangudes kehtinud TKS-s igasugused määrused, mis lubaksid järeldada, et negotiorum gestoril oleks õigus hagi tõstmise teel kohtus kaitseda selle isiku õigusi, kelle asjade ajamisele ta ilma volituseta on asunud. Ka Baltimaal Vene valitsuse ajal kehtinud ja praegu Eestis kehtivas TKS-s seesugust määrust ei leidu. Selle seaduse § 1802 määrab küll, et §§ 17, 19 ja 20 kohaldamisel tuleb kinni pidada BES §§ 8, 9, 11, 12, 29—31, 41, 42, 207, 216 ja 509 reeglitest, kuid ei sisalda viidet „negotiorum gestio“ instituudi kohta käivatele normidele (BES §§ 4434—4448) ja eriti rahukogu otsuse aluseks võetud §§ 4444 ja 4445 peale. Kõigest sellest järgneb, et Eestis kehtiva seaduse järgi negotiorum gestor ei ole õigusvõimustatud tõstma kohtus hagi selle isiku õiguste kaitseks, kelle asjade ajamiseks ta ilma volituseta on asunud.

Ei ole aga negotiorum gestor ise selleks seaduse põhjal õigusvõimustatud, siis puudub temal ka õigus vastava volituse edasiandmiseks teisele isikule (TKS §§ 48, 250 ja 1813)./

Neil põhjustel Riigikohus leiab, et rahukogu otsus ei vasta TKS §§ 4, 14, 17, 48, 250, 1802 ja 1813 nõuetele ja seepärast jõusse jääda ei või.

Eeltoodud kaatlustel Riigikohus otsustas: Tallinna-Haapsalu Rahukogu otsus TKS §§ 4, 14, 17, 48, 250, 1802 ja 1813 rikkumise pärast tühistada ja asi samale rahukogule tagasi saata uueks otsustamiseks teises kohtukoosseisus. — (Toim. nr. 477/34 a.)

Nr. 28.

TSIVIL-OSAKOND.

15. juunil 1934. a.

Ernst Heinrichseni voliniku eraadv. Karl Palk'i kassatsioonkaebus Tallinna-Haapsalu Rahukogu määruse peale 18. augustist 1933. a. surnud Alma Heinrichsenist järele jäänud varanduse hoiu asjas.

Eesistuja, osakonna esimees J. Lõo, ettekandja riigikohtunik V. Ditmar.

11. juulil 1933. a. pöördus Gertha Stahlbergi volinik eraadv. Aleksander Jõeäär Saaremaa 1. jaoskonna rahukohtuniku poole palvega kohtutäituri kaudu hoiule võtta 26. oktoobril 1930. a. surnud Alma Heinrichsenist järele jäänud ja Kuressaare linnas asuva vallas- ja kinnisvara ning ühtlasi võtta pärandijätja abikaasalt Ernst Heinrichsenilt TKS § 1978 ettenähtud allkiri, seletades, et ta volitaja olevat surnud Alma Heinrichseni õde.

12. juulil 1933. a. rahukohtunik määras: surnud Alma Heinrichseni varandus, mis asub Kuressaare linnas Kubermangu tän. 11 (kinnis- ja vallasvara) Saaremaa jaoskonna kohtutäituri kaudu üles kirjutada ja hoiule võtta, mille juures võtta Ernst Heinrichsenilt TKS § 1978 ettenähtud allkiri.

Samal päeval asus kohtutäitur selle määruse täitmisele. Nagu kohtutäituri poolt koostatud protokollist näha, ei võtnud Ernst Heinrichsen temale esitatud teatelehte vastu ja keeldus TKS § 1978 ettenähtud allkirja andmast, avaldades, et tema käes mingit Alma Heinrichseni pärandustompu kuuluvat vara ei ole, sest kõik Alma Heinrichsenist järele jäänud vara olevat juba üle läinud tema, Ernst Heinrichseni, omandiks. Silmas pidades, et selle avalduse tagajärjel osutus võimatuks hoiuabinõude tarvitusele võtmine, kohtutäitur esitas oma toimetuse rahukohtunikule, kes tema esitisele tegi resolutsiooni: „Akti. — 13. VII. 33“.

15. juulil 1933. a. Tallinna-Haapsalu Rahukogule antud erakaebuses palus Ernst Heinrichsen muuta rahukohtuniku poolt 12. juulil 1933. a. tehtud määrus.

Määrusega 18. augustist 1933. a. jättis rahukogu selle kaebuse tagajärjeta.

Riigikohtule antud kassatsioonkaebuses taotleb Ernst Heinrichseni volinik eraadv. Karl Palk rahukogu määruse tühistamist.

Asja ettekande ära kuulunud, Riigikohus leiab tähendatud erakaebuse rahuldamisväärse olevat.

Liivimaa Linna-õiguse järgi tekib abiellumise läbi abikaasade varaühisus (BES § 79) ja abielunaise surma korral on lasteta leskmees õigusstatud jätma enda valdusse ja korraldusse kogu varaühisusse langenud vara (BES §§ 80, 1708 ja 1819; vt. Vene Senati tsiv. kass. dep. ots. 1911 a.

nr. 60). Selle oma õiguse on ka Ernst Heinrichsen kui lasteta leskmees teostanud, jättes enda valdusse kogu varanduse selles koosseisus, milles see tema naise Alma Heinrichseni surmapäeval (26. oktoobril 1930. a.) nende kui abikaasade varauhisusse kuulus. Tähendatud õiguse teostamise tagajärjel Ernst Heinrichseni poolt, — ja kuna kehtivas seaduses ei sisaldu määrust, mis lubaks hoiuabinõude tarvitusele võtmist ühe abikaasa surma korral edasi kestva varauhisuse alusel teise abikaasa valdusse jäänud vara suhtes, — puudus rahukohtunikul seaduslik põhjus käesoleval juhul tarvitusele võtta TKS §§ 1961—1974 ettenähtud hoiuabinõusid ja osutub ilmselt ebaõigeks rahukogu määrus, millega jõusse jäetud eeltoodud rahukohtuniku poolt 12. juulil 1933. a. tehtud määrus.

Kõike seda arvesse võttes, ja et rahukogu on oluliselt rikkunud mainitud §§ 1971—1974, Riigikohus **otsustas**: Tallinna-Haapsalu Rahukogu määrus TKS §§ 1971—1974 rikkumise pärast tühistada ja asi samale rahukogule tagasi saata uueks otsustamiseks teises kohtukoosseisus. — (Toim. nr. 749/34. a.)

Nr. 29.

TSIVIL-OSAKOND.

14. septembril 1934. a.

Põllutöoministeeriumi voliniku August Vodja kassatsioonkaebus Tartu-Võru Rahukogu määruse peale 29. augustist 1933. a. ostu-müügi lepingu mittekinnistamise pärast.

Eesistuja, osakonna esimees J. Lõo, ettekandja riigikohunik V. Ditmar.

Määrusega 29. aprillist 1933. a. otsustas Tartu-Valga kinnistusjaoskonna ülem jätta tagajärjeta Põllutöoministeeriumi vahekirjas 1933. a. 5./21. aprillist nr. 1/9511 väljendatud palve kinnistada Aakre mõisast eraldatud „Vanaveski nr. A-67“ maakohat esitatud ostu-müügi lepingu põhjal, mis sõlmitud Põllutöoministeeriumi kui müüja ja abielus oleva Liine Huiki kui ostja vahel, viimasele vallakohtu poolt kaduma läinud mehe asemele määratud nõuandja Hans Vaheri kaastegevusel, Liine Huiki nimele, lähtudes kaalutlusest, et BES §§ 11, 12 ja 53 põhjal abielus oleval naisel abielu kestel ei olewat õigust sõlmida varanduslikke akte ilma oma mehe kui abikaasaliiku nõuandja kaastegevuseta, ning et abielu kestel naisele vallakohtu poolt määratud nõuandja ei võivat asendada varanduslikkude aktide sõlmimisel meest kui abikaasaliikku nõuandjat, sest selleks puuduvat seaduslik alus. Selle määruse peale Põllutöoministeeriumi voliniku poolt antud erakaebuse on Tartu-Võru Rahukogu määrusega 29. augustist 1933. a. jätnud tagajärjeta.

Riigikohtule antud kassatsioonkaebuses taotleb Põllutöoministeeriumi volinik August Vodja rahukogu määruse tühistamist.

Asja ettekande ära kuulunud, Riigikogus leiab selle kaebuse rahuldamisväärse olevat.

Oma määruses tõsitab rahukogu kõigepealt, et „kehtivate tsiviilseaduste järgi on abielunaise teovõime ilma abikaasaliku nõuandja osavõtuta varanduslike aktide sõlmimisel piiratud ning seetõttu on Tartu-Valga kinnistusjaoskonna ülema otsus täiesti seadusega kokkukõlas. Seda seisukohta ei muuda ka erakaebaja väide, et abielunaise poolt sõlmitud akti võib mees hiljemini kas tunnustada või mitte tunnustada, sest Not. sead. §§ 340 ja 352 juhatusel peab kinnistusjaoskonna ülem järele vaatama, et kolmandate isikute õigusi ja huvisid kinnistatava aktiga ei riivataks. See on kategooriline nõue ja käesoleval juhul peab mehe nõusolek enne kinnistamist aktis olema.“

Riigikohus leiab, et eeltoodud rahukogu kaalutlus ei õigusta kaevatud määruses väljendatud kohtu lõpptulemust.

Tõsitades, et „kehtivate tsiviilseaduste“ järgi olevat abielunaise teovõime ilma abikaasaliku nõuandja osavõtuta varanduslike aktide sõlmimisel piiratud ning seetõttu olevat kinnistusjaoskonna ülema poolt käesolevas asjas tehtud määrus täiesti seadusega kokkukõlas, rahukogu ei esita oma määruses mitte ühtegi seaduseparagraafi, mis abielunaisele otse keelaks igasuguste varanduslike aktide sõlmimist ilma oma mehe nõusolekuta. Sellepärast tuleb arvata, et rahukogu on tähendatud järeldusele jõudnud kinnistusjaoskonna ülema määruse aluseks võetud BES §§ 11, 12 ja 53 sisust. Kuid nendes paragraafides säärest keeldu ei leidu. § 11 määrab, et abiellumise tagajärjel saab abielumees oma naise eestkostjaks, nõudjaks või assistendiks. § 12 järgi on mees abielulise eestkoste jõul kõigi abikaasade koondatud varavalitseja ja valdaja, sõltumata sellest, kas see mehe või naise poolt on abiellu toodud või abielu kestel mõlema poolt ühes koos või kummagi poolt eraldi omandatud. § 53 näeb ette, et naise õigused mehe valitsemisel oleva vara suhtes abielu kestel, peale §§ 47 ja 52 mainitud erandite, jäävad abielu kestel tegevusetu, mille pärast naisel õigust ei ole midagi sellest varast ilma mehe nõusolekuta võõrandata ega koormata võlgadega ja üldse selle üle korraldusi teha. Kui nüüd veel arvesse võtta, et § 27 p. 3 põhjal loetakse naise erivaraks muu seas seda, mida ta oma mehe teadmisel ja loaga on abielu kestel enda jaoks muretsenud, ning et § 31 järgi abielunaine mehe äraolekul või haiguse korral võib *negotiorum gestor*’ina enda peale võtta mehe valduses koondatud abikaasade vara valitsemist, siis võib kõigest sellest ainult järeldada, et naise poolt mehe äraolekul ilma viimase teadmisetähta ja nõusolekuta ostetud vara ei loeta naise erivaraks, vaid loetakse abikaasade vara hulka, mis BES § 12 põhjal pärast mehe tagasitulekut kuulub tema valdamisele ja valitsemisele, ning et midagi seadusvastast naise poolt seesugustel oludel sõlmitud ostulepingus ei sisaldu. Keelduma aga esitatud akti kinnista-

mast on kinnistusjaoskonna ülem Not. sead. § 352 p. 4 põhjal õigustatud ainult siis, kui aktis väljendatud tehing on ilmselt seadusvastane (vt. Vene Senati tsiv. kass. dep. ots. 1892. a. nr. 94; 1904. a. nr. 8).

Ka rahukogu põhjend, et Not. sead. §§ 340 ja 352 juhatusel peab kinnistusjaoskonna ülem järele vaatama, et kolmandate isikute õigused ja huvid kinnistatava aktiga ei saaks riivata, ei õigusta Põllutööministeeriumi poolt esitatud akti kinnistamata jätmist, sest rahukogu ei seletagi, kelle õigused oleksid selle aktiga riivatud. Kui aga oletada, et rahukogu arvab, et mainitud aktiga olevat riivatud Liine Huiki abielumehe õigused, siis jääks see tema seisukoht arusaamatuks, sest, iseendast mõista, ei või riivata Liine Huiki abielumehe õigusi see asjaolu, et ta naisel on tema äraolekul korda läinud nende tühise vara koosseisu suurendada „Vanaveski“ maa-koha omandamisega ostu teel.

Mis puutub lõpuks rahukogu põhjendisse, et Aakre vallavalitsuse kompetentsi ei kuulunud Liine Huikile määrata tema kadunuks jäänud meest asendavat nõuandjat, siis ei ole sellel põhjendil olulist tähtsust, sest juhtudel, kus abielunaine peab teotsema iseäralise nõuandja kaasabil, võib ta selle ise valida (näit. BES § 30) ilma vaestelastekohtu loata.

Kõike seda arvesse võttes Riigikohus leiab, et rahukogu määrus ei vasta TKS §§ 129 ja 142 ja Not. sead. §§ 340 ja 352 nõuetele ja seepärast jõusse jääda ei või.

Eeltoodud põhjustel Riigikohus **otsustas:** Tartu-Võru Rahukogu määrus TKS §§ 129 ja 142 ning Not. sead. §§ 340 ja 352 rikkumise pärast tühistada ja asi samale rahukogule tagasi saata uueks otsustamiseks teises kohtukoosseisus. — (Toim. nr. 774 — 1934. a.)

Nr. 30.

TSIVIIL-OSAKOND.

18. septembril 1934. a.

Hans Marmanni kassatsioonkaebus Rakvere-Paide Rahukogu otsuse peale 6. septembrist 1933. a. kaebaja nõude asjas Eduard Seeduri vastu 329 krooni 30 sendi pärast.

Eesistuja, osakonna esimees J. Lõo, ettekandja riigikohutunik A. Hellat.

Asja esituse kuulunud, leidis Riigikohus, et Hans Marmann'i kassatsioonkaebus tuleb jätta tagajärjeta.

1. Asjaolul, et Allmann ei andnud temale Marmann'i poolt välja antud veksliplangile käiku, nagu see nende vahel kokku oli lepitud, ei ole käesoleval juhul tähtsust, sest Eduard Seedur on heausuline vekslivaldaja, kelle kätte veksel on läinud Veksliseaduse §§ 23 ja 24 määrustele vastavalt

Rahukogu ei ole seda küsimust kaalumata jätnud, nagu kaebaja väidab, vaid rahukogu leiab, et kuigi Otto Allmann karistatud on selle eest, et ta temale usaldatud vekslit Eesti Panga võla tasumiseks ära ei kasutanud, siis ei riiva see asjaolu kostja Seeduri õigusi. Sellega on rahukogu seisukoha võtnud, et kriminaalkohtu otsus käesoleval juhul vekslivahekorra peale Seeduri suhtes mõju ei või avaldada.

2. Rahukogu ei ole rikkunud VS §§ 14 ja 15.

Veksliseadus ei keela veksliplangi, mis on varustatud allkirjaga ja pealkirjaga, edasiandmist. Samuti ei määra Veksliseadus isikut, kes veksliplangi peab täitma. Veksliseadus näeb ainult ette, et veksliplangil ei ole vekslit jõudu, kuid ta ei ole täidetud korras, nagu see VS § 3 ette on nähtud. Sellest järgneb, et kui keegi tahab oma õigusi vekslit järgi kehtima panna, ja vekslit jõudu anda tema valduses olevale veksliplangile, siis peab ta selle täitma VS § 3 ette nähtud korras, mis igal ajal võimalik on, sest seaduspärane vekslipidaja on igal ajal õigustatud vekslit täitma. Käesoleval juhul on rahukogu koguni tõsitanud, et Seedur on veksliplangi täitnud isegi Marmanni volitusel. Sellega puudub kaebaja vastuväitel igasugune seaduslik alus.

Neil põhjustel Riigikohus **otsustas**: Hans Marmanni kassatsioonkaebus tagajärjeta jätta. — (Toim. nr. 807/34. a.)

Nr. 31.

TSIVIL-OSAKOND.

21. septembril 1934. a.

Karl Remmelgase kassatsioonkaebus Tallinna-Haapsalu Rahukogu määruse peale 25. septembrist 1933. a. Arnold Putko rahajagamise asjas.

Eesistuja, osakonna esimees J. Lõo, ettekandja riigikohutunik T. Grünthal.

Asja esituse kuulanud, Riigikohus leidis, et kaebus väärrib rahuldamist.

BES § 1405 põhjal on üürileandjal kinnipidamise õigus maksmata üüriraha suhtes üürniku poolt üüritud ruumesse toodud tema asjade suhtes. Seda oma õigust võib üürileandja teostada juhul, kui üürniku kreditorid on pööranud oma nõuded sellele üürniku vallasvarale, avaldusega kohtutäiturile, paludes oma üüriraha nõuet lugeda eesõigustatuks (vt. Vene Senati TKD otsus 1900. a. nr. 26). Säärast oma õigust võib üürileandja teostada ka veel siis, kui üürniku vallasvara on sundmüügil võõrandatud ning selle eest saadud raha pole veel jagatud.

Käesoleval korral on, nagu asjast nähtub, Karl Remmelgas kui üüritud ruumide omanik teostanud kinnipidamisõigust üürniku vallasvarast saadud raha suhtes, andes kohtutäiturile vastava avalduse. Kohtutäitur on selle

avalduse põhjal Remmelgase nõude lugenud eesõigustatuks. Rahukogu ja rahukohtunik tühistasid kohtutäituri poolt koostatud rahajagamiskava, jagasid raha kõigi kreditoride vahel ühtlaselt, leides, et Karl Remmelgasel olnud müüdud vara kohta küll kinnipidamisõigus, kuid mitte pandiõigus.

Säärast rahukogu seisukohta ei saa lugeda õigeks.

Nagu nähtub BES §§ 1405 ja 3381 ühisest mõttest, on kinnipidamisõigus omalt loomult sarnane pandiõigusega, andes võimaluse üürileandjale saada võlgu jäänud üürniku poolt üüriruumidesse toodud tema vallasvarast eesõigustatult, võrreldes teiste kreditoridega. Neid BES määrusi pole millegagi tühistanud ka RT 1929. a. nr. 32 avaldatud TKS § 1215 uues redaktsioonis, nagu seda vastupidiselt näib arvavat rahukogu.

Neil kaalutlusil Riigikohus **otsustas**: Tallinna-Haapsalu Rahukogu otsus tühistada TKS §§ 129 ja 142 rikkumise pärast ja asi saata samale rahukogule uueks otsustamiseks teises kohtukoosseisus. — (Toim. nr. 817/34. a.)

Nr. 32.

TSIVIL-OSAKOND.

25. septembril.

Marie Samma ja Emilie Nikiforovi kassatsioonkaebus Kohtupalati otsuse peale 31. augustist 1933. a. Marie Samma ja Emilie Nikiforovi nõude asjas Karl Ehrenverti vastu 2.600 krooni pärast.

Eesistuja, osakonna esimees J. Lõo, ettekandja riigikohtunik A. Hellat.

Asja esituse kuulanud, leidis Riigikohus, et Marie Samma ja Emilie Nikiforovi voliniku vandeadv. Victor Johanson'i kassatsioonkaebus väärrib lugupidamist.

Kaebajad on esitanud kostja vastu kahjutasu nõudmise põhjusel, et viimane ei tasunud ostusummat ja kinnistusmakse TKS § 1874 ettenähtud korras kinnisvara eest, mida ta omandas sundmüügil ja võimaldas sellega kreditoril Hans Felsil kinnisvara endale jätta väiksema hinna eest, kui kinnisvara oksjonil oli müüdud. Kohtupalat leiab, et BES § 3968 põhjal võib hinnavahe nõuda esimese ja teise oksjoni vahel, kui teisel oksjonil müügiobjekt oleks müüdud madalama hinna eest kui esimesel oksjonil. Käesoleval juhul aga ei ole teist oksjonit olnud. Sellepärast ei ole Kohtupalat tarvilikuks pidanud peatuda küsimusel, kes BES § 3968 põhjal niisuguse kahjutasu nõudmisega üldse esineda võib. Ja veel leiab Kohtupalat, et BES § 3441 põhjal ei ole nõue õigustatud, sest nõudjad ei olevat täiel määral kasutanud õigusi, mis neile annab BES § 3957.

Tuleb peatuda küsimusel, kas on õigustatud Kohtupalati seisukoht, et mittekorralik ostja sundmüügil vastutab selle läbi tekkinud kahju eest

BES § 3968 põhjal ainult juhul, kui tema süül müügiobjekt on määratud teiskordselt sundmüügile. BES § 3968 ei anna Kohtupalatile õigust niisugusele seisukohale asuda. See määrus ei maini esimest või teist müüki, vaid kõneleb müügiobjekti uuesti sundmüügile määramisest korratu ostja riisikol. Kuid selle määruse eesmärk näib olevat soov vastutavaks teha eeskätt seda, kes sundmüügilt on asja omandanud, kuid jättes täitmata TKS § 1874 tingimused, loobub ostulepingust. Nagu seadus ei luba üldreeglina ühepoolelist taganemist kord sõlmitud lepingust (BES §§ 3209, 3889) ja ostja vastutab kahjude eest ka harilikudel juhtumitel ostuhinna mittetasumise pärast (BES § 3886), siis on BES § 3968 põhjal sama vastutus laiendatud ka ostjale sundmüügi korral. Nisugune vastutus on otsustarbekohane ja loob teatava tagatise, et ostja sundmüügil pahatahtlikult oma õigusi ei kasutaks. Sellest seisukohast lähtudes on asjaolul, kas teine sundmüük aset leidis või mitte, kõrvaline tähtsus. Asudes Kohtupalati seisukohale, oleksid juhtumid, millal korratu ostja sundmüügil tekitatud kahjude eest vastutab, väga piiratud, ja jääks arusaamatuks, mispärast nisugune ostja ei vastuta tema süül tekkinud kahjude eest ka juhtumitel, kui isikud, kellel kahjutasumise peale õigus, mõjustada ei suuda, et teiskordne sunnimüük aset leiaks, ja kui nemad samuti takistada ei saa, et kreditorid müüdavat kinnisvara TKS ettenähtud alusel endale jäta- vad, nagu kaebaja õigusega väidab. Seda kõike mitte arvesse võttes on Kohtupalat rikkunud BES § 3968 ja TKS § 1882.

Mis puutub küsimusse, kes on BES § 3968 põhjal õigustatud kahjutasu nõudma, siis ei ole Kohtupalat vastaselt kaebaja väitele sellel küsimusel peatunudki, ja Riigikohus ei pea ka vajalikuks asja praeguses seisukorras seda küsimust arutada.

Lõpuks leiab Riigikohus, et Kohtupalat ei ole põhjendanud, kuidas kaebajad oleksid ära hoida suutnud Karl Ehrenverti poolt neile tekitatud kahju (BES § 3441). Kohtupalat viitab BES § 3957-le, kuid selle määruse põhjal ei ole oksjonist osavõtmine nõudjatele sunduslik, vaid on ainult nende õigus, ja selle õiguse kasutamine on ainult võimalik teatavate rahaliste tagavarade omamisel. Kohtupalati arvates oleks pidanud nõudjatel niipalju raha olema, et nad oleksid võinud Karl Ehrenverti igal juhul üle pakkuda. Nisugust kohustust BES § 3441 nõudja peale panna ei saa, samuti nagu ei saa seda seadust selles mõttes tõlgendada, et nõudjad oleksid pidanud Mihkel Freibachi võla kinni maksma, et Karl Ehrenvertil võimatuks teha neile kahju tekitada.

Kõigil neil kaalutlusil leiab Riigikohus, et Kohtupalat on rikkunud BES §§ 3441, 3968 ja TKS §§ 9 ja 1882 ja sellepärast **otsustas**: Kohtupalati otsus 31. augustist 1933. a. TKS §§ 99 ja 1882 ja BES §§ 3441 ja 3968 rikkumise pärast tühistada ja asi Kohtupalati tagasi saata uueks otsustamiseks teises kohtukoosseisus. — (Toim. nr. 837/34. a.)

Nr. 33.

TSIVIL-OSAKOND.

30. oktoobril 1934. a.

1) Johannes Muide voliniku vann. adv. Karl Grau ja 2) surnud Jaan Rabinitsa pärandustombu hooldaja Eduard Vardja kassatsioonkaebused Kohtupalati otsuse peale 21. veebruarist/1. märtsist 1933. a. surnud Jaan Rabinitsa pärandustombu nõude asjas Johannes Muide, Daniel ja Samuel Kaha vastu obligatsiooni kustutamise pärast 2.500 krooni väärtuses.

Eesistuja, osakonna esimees J. Lõo, ettekandja riigikohunik R. Gabrel.

5. XI 1930. a. Tartu-Võru Rahukogule antud nõudepalves seletas Jaan Rabinitsa pärandustombu volinik, et Daniel Kaha müünud 28. III 1915 oma Koiola vallas oleva talu, kinn. nr. 1745 all, Jaan Rabinitsale ja viimane asunud ostetud kinnisvara valdamisele juba 21. aprillil 1915. Selle talu peale, mis kinnistusraamatus veel Daniel Kaha nimel, teinud kostja Daniel Kaha 17. II 1923 obligatsiooni oma venna Samuel Kaha kasuks 250 000 marga suuruses summas. Obligatsiooni andnud kostjad Kahad edasi Johannes Muidele, kes asunud obligatsiooni järgi sissenõudmisele, kuigi teadnud, et obligatsioon on fiktiivne.

Toetudes 1916. a. 3. juuli seaduse §§ 3 ja 4-le palus nõudja: tunnistada fiktiivseks 2.500 kr. suurune obligatsioon, mis kinnistatud Koiola vallas asuvalle kinnisvarale nr. 1745 veebruarikuu 17. päeval 1923. a. nr. 422 all ja kohustada kostjaid seda obligatsiooni kohtu määratud tähtajal kustutama Võru-Petseri kinnistusjaoskonnas, vastasel korral nõudjale õigus anda seda kustutamist ette võtta ilma obligatsiooni esitamiseta ja selle valdaja nõusolekuta.

Rahukogu rahuldab nõude.

Kohtupalatile antud edasikaebuses väitis kostja Johannes Muide volinik, et Muide on vaidluse all oleva ja blankopealkirjaga varustatud obligatsiooni omandanud heas usus kellegi Lustuse käest, mispärast palus Tartu-Võru Rahukogu otsust tühistada tema volitaja suhtes.

Ka kohtupalat leidis, et obligatsioon on silmakirjaks tehtud ja tühine, aga et Muide on heas usus maksnud obligatsiooni eest 100.000 marka, siis peab panditatud kinnisvara vastutama Muide ees 1000 krooni suuruses summas ühes protsentidega. Oma otsusega 22. veebruarist/1. märtsist 1933. a. määras Kohtupalat: Tartu-Võru Rahukogu otsuse muutmiseks kostja Johannes Muidesse puutuv osas tunnistada, et Johannes Muidel on saada tema poolt obligatsiooni eest tasutud üks tuhat (1000) krooni ühes protsentidega kuni maksmispäevani ja et alles pärast selle summa äramaksmist obligatsioon kuulub kustutamisele.

Kohtupalati otsuse peale andsid Riigikohtule kassatsioonkaebused niihästi nõudja kui ka kostja Johannes Muide.

Nõudja seletab omas kaebuses, et obligatsioon on tunnistatud fiktiivseks. Kehtivate seaduste järgi loetavat kõik fiktiivsed toimingud juba iseenesest tühisteks ning nendest ei tekkivat mingisugust nõudeõigust. Kui Muidel olevat nõudmisi Kahade vastu, siis ei saavat tema neid teostada nõude pööramise teel Rabinitsale müüdud talu peale. Teiseks vaidleb ta Kohtupalati otsuse vastu selt seisukohalt, et Kohtupalat on rahuldanud nõude ulatuses, mida keegi pole taotelnud, ja välja mõistnud summa, mida keegi pole palunud mõista. Kostja Muide volinik jälle väidab omas kassatsioonkaebuses, et Muide olla obligatsiooni eest tasunud Lustusele täie summa, muist sularahas, muist pangatšekkides. Kohtupalat ei olevat asja otsustamise juures mitte arvesse võtnud tunnistajate Johannes Kuuski ja Aleksander Trässi sellekohaseid tõendusi.

Asja ettekande ära kuulanud, leiab Riigikohus, et nõudja, Jaan Rabinitsa pärandustombu hooldaja, kassatsioonkaebuse esimese osa väited ei vääri tähelepanu. Seaduses pole mitte öeldud, et kõik silmakirjalised või fiktiivsed tehingud oleksid tühised (BES §§ 2951 ja 2952). Obligatsiooni tegemine isiku nimele, kes tõepoolest ei olegi võlausaldaja, kreditor, vaid sellisena esineb ainult, et varustada obligatsiooni oma blanko- või ettenäitaja nimele antud pealkirjaga, et siis võimalus oleks obligatsiooni käiku lasta, see kõik ei muuda veel mitte obligatsiooni tühiseks ega kustutamisele kuuluvaks (Zwingmann: Endiste Riia linnakohtute otsused, V köide nr. 753). Niisama vähe alust on ka väitel, et Muide kui obligatsiooni valdaja ei võiks nõudmist obligatsiooni järgi pöörata kinnisvarale, mis vastutab pandina obligatsioonis tähendatud võla eest. Selle õiguse annab kohus muidugi obligatsiooni seaduslikule ja heas usus valdajale. Ka 1916. a. 3. juuli seadus kaitseb võlgniku heausulisi õigusjärglasi, kes on teatava asja või õiguse omandanud tasu eest võlgniku kreditoride nõude vastu (§ 8 teine lõige). Omanik on õigustatud panditama temale kuuluvat kinnisvara. Kehtiva seaduse järgi loetakse aga kinnisvara omanikuks see, kes sellena on kantud kinnistusraamatusse (BES § 812). Obligatsiooni tegemise ja kinnistamise ajal oli talu omanik raamatu järgi Daniel Kaha ja on seda praegugi veel, nagu nähtub Kohtupalatile esitatud tunnistusest (leht 16). Kõik muud kinnisvara omandajad ja valdajad, olgu nad seda mõne tehingu või ka kohtuotsuse põhjal, peavad jõulisiks ja kehtivaiks tunnistama kõik korraldused, mis on teinud kinnisvara raamatujärgne omanik, ja neil jääb sel puhul õigus nõuda temalt kahjutasu. Kuni uued omandajad pole raamatusse kantud, pole neil ühtegi õigust kolmandate isikute vastu kinnisvara suhtes (BES § 813), kes on toiminud heas usus. Kolmandate isikute head usku eeldatakse; vastupidist, nende halba või paha usku peab tõendama see, kes seda väidab, käesoleval korral kostja Johannes Muide vastu nõudja,

Lugupeetavaks tuleb aga võtta nõudja väidet, et Kohtupalat midagi muud on otsustanud, kui on palutud. Nimelt on Kohtupalat rahukogu otsuse muutmiseks tunnistanud, kui palju kostjal Muidel on saada vaidluse all oleva obligatsiooni eest. Seda tehes on Kohtupalat oluliselt rikkunud TKS §§ 706 ja 711, mispärast ka tema otsus ei või jääda seadusjõusse.

Üle minnes kostja Muide voliniku kassatsioonkaebuse arutamisele leiab Riigikohus, et ka see kaebus tuleb rahuldada.

Kohtupalat on küll omas otsuses maininud tunnistajate Johanna Kuuski ja Aleksander Trässi nimesid ja isegi seda, et Johanna Kuuski seletuse järgi peale tšekkidega 100.000 marga maksmise olevat Lustus saanud Muide käest muu summa obligatsiooni eest veel sularahas, kuid Kohtupalat ei tee sellest asjaolust mingit järeldust, ei jaatavas ega eitavas mõttes. Ka tunnistaja Träss on tõendanud, et tema Lustuse käest sai 65.000 senti sularahas. Selle raha olevat Lustus saanud obligatsiooni eest Muidelt.

Kõigil neil põhjustel Riigikohus **otsustas**: Kohtupalati kaevatud otsus tühistada TKS §§ 706 ja 711 rikkumise pärast ja asi Kohtupalatile tagasi saata uueks otsustamiseks teises kohtukoosseisus. — (Toim. nr. 1053/34. a.)

Nr. 34.

TSIVIL-OSAKOND.

23. oktoobril/20. novembril 1934. a.

Johan Jänese kassatsioonkaebus Tartu-Võru Rahukogu otsuse peale 6./12. märtsist 1934. a. kaebaja nõude asjas Jaan Treieri ja Põllumeeste Panga vastu sundotsuse tühistamise pärast 750 krooni väärtuses.

Eesistuja, osakonna esimees J. Lõo, ettekandja riigikohutunik A. Hellat.

Nagu rahukogu on kindlaks teinud, taotles Johan Jänese obligatsioonile tehtud sundotsuse tühistamist järgmistel põhjustel: 1) et obligatsioon olevat Põllumeeste Pangale tema, nõudja, poolt antud mitte raha vastu ning et tema selle järgi ei võlgnevat sellele pangale sentigi, 2) et Eduard Kaupmees, kellele Põllumeeste Panga poolt antud garantii kindlustuseks Johan Jänese andis obligatsiooni Põllumeeste Panga kätte, olevat omad arved õiendanud selles pangas, mispärast obligatsioon vabanenud ja kuulunud Johan Jänesele tagasiandmisele, kui aga Põllumeeste Pank selle edasi andnud, siis talitanud ta pahas usus; samuti olevat pahas usus talitanud ka Jaan Treier, kui ta säärase obligatsiooni panga käest vastu võttis, 3) et obligatsioon rahatult oli Põllumeeste Panga käes, siis BES §§ 3473, 3474, 3479 ja 3480 ning 1465 ja 1489 reeglite kohaselt ei võinud sellelt pangalt Jaan Treierile rohkem õigusi üle minna, kui tal enesel selle obligatsiooni järgi võis olla.

Asjaolustikust on rahukogu järeldustele jõudnud: 1) et vaidlusalune obligatsioon, mis Johan Jänese poolt 20. jaanuaril 1930. a. oli August Pakostale antud saadud võla kindlustuseks ning viimase poolt 29. jaanuaril 1930. a. blankoloovutuspealkirjaga edasi antud, oli tagasi tulnud Johan Jänese kätte ning oli tema poolt uuesti käibesse lastud sellega, et ta andis selle blankoloovutuspealkirja kandva obligatsiooni Põllumeeste Panga kätte kindlustuseks, et Eduard Kalamees õiendab korralikult omad kohustused selle panga vastu; 2) et Johan Jänese ning Põllumeeste Panga vahel olnud kokkulepe, et pank seda obligatsiooni ei või edasi anda, milleks panga juhataja teinud pliiaatsiga sellekohase märkuse obligatsioonile, mis märkus aga hiljemini obligatsiooni veel pangas olles on teadmata kelle poolt kustutatud, nii et sellest jälge pole obligatsioonile jäänud; 3) et Eduard Kalamees omad kohustused Põllumeeste Panga vastu õiendas lõplikult 3. augustil 1931. a., vaidlusalune obligatsioon oli aga panga poolt Jaan Treierile edasi antud hulk aega enne seda, nimelt 24. oktoobril 1930. a.; 4) et Põllumeeste Pank olevat seda obligatsiooni Johan Jänesega sõlmitud kokkuleppe vastaselt edasi andes Jaan Treierile talitanud pahas usus, kuid Jaan Treieri paha usk olevat jäänud tõendamata, sest polevat millegagi tõendatud, et Jaan Treier oleks teadnud Johan Jänese ning Põllumeeste Panga vahekorra selle obligatsiooni suhtes ja et ta eriti seda vahekorda oleks pidanud teadma selle obligatsiooni sisust, mis oli blankoks muudetud ja talle panga poolt edasi antud tema hoiusumma kindlustuseks.

Neist asja ainestikku kuuluvaist rahukogu poolt tehtud järeldusist nähtub, et pole õige Johan Jänese väide, et obligatsioon oli tema poolt rahatult antud Põllumeeste Panga kätte, sest obligatsioon oli Johan Jänese poolt sellele pangale antud kui kindlustus, et Eduard Kalamees omad kohustused panga vastu täidab. Järelikult oli sellega pangale antud õigus juhu, kui Eduard Kalamees omad kohustused oleks täitmata jätnud, selle obligatsiooni järgi nõuda vastavat rahuldust Johan Jäneselt (BES §§ 1465, 1466, 1490). Tahtis aga Johan Jänese juures endale reserveerida soodustust, et ainult Põllumeeste Pank temalt võis selle obligatsiooni järgi nõuda ning et pank polnud õigustatud seda obligatsiooni kellelegi loovutama või panditama, siis, et see kitsendus oleks kohustav olnud ka heausuliste kolmandate isikute suhtes, oleks vastav edasiandmise keeld pidanud väljendust leidma obligatsiooni tekstis. Säärast keeldu aga rahukogu asjaainestikku kuuluva järelduse kohaselt sel obligatsioonil ei leidnud, vaid just vastupidi — obligatsiooni tekstist nähtus, et see oli Johan Jänese poolt antud laenu kindlustuseks August Pakostale õigusega seda blankoks muuta vastava loovutuspealkirja tegemisega (BES § 3473), s. t. anda kõik omad õigused selle obligatsiooni järgi edasi igale selle dokumendi ettenäitajale. Järelikult iga heausuline kolmas isik, kes selle dokumendi mingi kohustuse alusel selle valdajalt sai, võis olla seaduslikul eeldusel, et temale lähevad üle kõik

õigused, mis olid selle obligatsiooni esimesel nimelisel valdajal August Pakostal (BES §§ 3475, 3476) ja võiks võlglane selle obligatsiooni valdaja vastu esitada ainult need vaided, mis ta olid selle esimese valdaja vastu kas enne obligatsiooni loovutust või selle loovutuse ajal (BES § 3480), sest et obligatsioon, mis on blankoks muudetud, loovutatakse BES §§ 3473 ja 3122 jõul käest kätte ja iga selle akti valdajat tuleb lugeda selle isiku otseseks õigusjärglaseks, kes obligatsioonile kirjutab blankopealkirja (vt. Zwingmann V k. nr. 737; VIII k. nr. 1616; VI k. nr. 1072) ning ei saa võlglane obligatsiooni valdaja vastu tõsta vaideid, mis tal võisid olla obligatsiooni vahepealsete valdajate vastu, kes aga pole sellel dokumendil vastavate pealkirjade läbi legitimeeritud kreditoridena.

Käesolevas asjas on nõudja ise õigeks võtnud, et obligatsioon, mille ta oli August Pakostale andnud ja mis viimase poolt oli loovutatud blankopealkirja tegemisega, oli tema enese kätte tagasi tulnud ja oli ta selle uuesti käiku lasknud ja selle andnud kindlustuseks Põllumeeste Pangale, olgugi omavahelise lepingu põhjal, mis pole leidnud väljendust obligatsioonil enesel, siis võis iga kolmas heausuline isik arvamusel olla, et Põllumeeste Pank peab seda obligatsiooni August Pakosta õigusjärglasena, ning saades pangalt selle obligatsiooni võis ta olla arvamuses, et talle tulevad üle kõik õigused, mis selle obligatsiooni järgi olid August Pakostal, ning et võlglane ei saa tema vastu mingisuguseid vaideid esitada, mis tal võiksid olla mõne vahepealse obligatsiooni valdaja vastu, kelle käes see obligatsioon küll võis olla, kuid kes ennast selle kreditorina pole märkinud. Eriti pole õigust vaielda obligatsiooni valdaja vastu võlglasel, kes ise on uuesti obligatsiooni käiku lasknud, ilma et see uus vahekord märkimist oleks leidnud obligatsioonil.

Sellistel kaalutlustel on õige rahukogu otsuses väljendatud lõpptulemus, et võlglasel Johan Jänesel puudub õigus praeguse obligatsiooni seadusliku valdaja Jaan Treieri vastu ennast kaitseada omavahelise lepinguga, mis tal selle obligatsiooni suhtes oli Põllumeeste Pangaga, kuna see leping ning eriti see asjaolu, et obligatsioon oli Põllumeeste Panga kätte tulnud võlglaselt, mitte aga blankoedasiande-pealkirja alusel käest kätte esimeselt kreditorilt, polnud obligatsioonil leidnud väljendust ning see, et Jaan Treier neid võlglaste Jänes ja Põllumeeste Panga omavahelisi vahekordi oleks teadnud, pole rahukogu järeldusel leidnud tõendust. Kui veel eriti arvestada seda rahukogu asjaainestikku kuuluvat järeldust, et obligatsiooni Johan Jänes andis Põllumeeste Panga kätte kindlustuseks vastavale kohustusele ning et see kohustus püsis momendil, mil obligatsioon Põllumeeste Panga poolt tema kohustuste kindlustuseks edasi anti Jaan Treierile kõigi õigustega, mis võivad järgneda sellest blankoloovutuspealkirjaga varustatud obligatsioonist ning Jaan Treier oli sunnitud seda obligatsiooni kui panti realiseerima põhjusel, et Põllumeeste Pank oma kohustusi tema vastu ei täitnud, siis pole võlglasel Johan Jänesel mingit alust BES § 3480 ja 3476 põhjal tao-

tella selle obligatsiooni järgi tema vastu tehtud sundotsuse tühistamist. Sel põhjusel on õige omas lõpptulemuses rahukogu otsus, millega käesolev nõue tagasi lükati, sõltumata, põhjustest, millistel rahukogu sellele lõpptulemusele jõudis, sest kohtuotsuse põhjendite ekslikkus, kui see pole mõjustanud otsuse resolutiivses osas väljendatud kohtu lõpptulemuse õigust, ei või kohtuotsuse tühistamise põhjuseks olla.

Kõigil neil põhjustel Riigikohus **otsustas**: Johan Jänese kassatsioonkaebus tagajärjeta jätta. — (Toim. nr. 1390./34. a.)

Nr. 35.

TSIVIL-OSAKOND.

30. novembril 1934. a.

Kaitseväe keskhaigemaja esindaja juriskonsultuuri kapten Johan Anvelt'i kassatsioonkaebus Tartu-Võru Rahukogu otsuse peale 6. detsembrist 1933. a. Kaitseväe keskhaigemaja nõude asjas Leonhard Pääsukese vastu 55 krooni pärast.

Eesistuja, osakonna esimees J. Lõo, ettekandja riigikohtunik T. Grünthal.

22./23. juunil 1933. a. Võru 1. jsk. rahukohtunik arutas Kaitseväe keskhaigemaja nõuet Leonhard Pääsukese vastu ja lükkas selle nõude tagasi. Kohtuotsuse resolutsioonist saatis rahukohtunik ärakirja Kaitseväe keskhaigemajale, mis seal oli saadud 14. juulil 1933. a. 24. juulil 1933. a. saabus rahukohtunikule Kaitseväe Keskhaigemaja esindajalt Kaitseministeeriumi juriskonsuldi abilt Hans Paris'elt palve saata talle TKS § 1292 põhjal rahukohtuniku motiveeritud otsusest ärakiri. See ärakiri on palu- jale politsei poolt kätte antud 2. aug. 1933. a.

1. septembril 1933. a. saabus Võru 1. jsk. rahukohtunikule Kaitseväe keskhaigemaja esindaja Kaitseministeeriumi juriskonsuldi abi Hans Paris'e poolt antud apellatsioonkaebus, kus paluti rahukohtuniku otsus 22./23. juunist 1933. a. tühistada ning nõue rahuldada.

Tartu-Võru Rahukogu 1933. a. 6. detsembril otsustas selle apellatsioonkaebuse jätta läbi vaatamata, leides, et kaebus olevat peale tähtaega esitatud, sest rahukohtuniku resolutsiooni ärakirja saanud Kaitseväe keskhaigemaja kätte 14. juulil 1933. a., mis päevast tulevat tema suhtes arvata ka apellatsioonkaebuse andmise tähtaega, mis lõppes 14. augustil 1933. a. Kuigi TKS § 1292 ja 1293 nägevat ette, et riigiasutistele kohtud peavad oma otsusest neisse asutistesse puutuvais asjus saatma ärakirjad, polevat siin siiski nõutud, et need peaksid olema just ärakirjad motiveeritud otsustest. Samuti tulevat RT 1933 — 40 avaldatud Kohtuotsuste põhista- mise ning nende seadusjõu kui ka tähtaegade osas TKS muutmise ja täien- damise seadusest järeldada, et ka riigiasutised peavad ise tellima kohtult

aegsasti ära kirja motiveeritud otsusest ning et kohus *ex officio* polevat kohustatud seda nende jaoks valmistama ning neile saatma.

Riigikohtule antud kassatsioonkaebuses Kaitseväe keskhaigemaja esindaja, Kaitseministeeriumi juriskonsultuuri kapten Johan Anvelt palub rahukogu otsuse tühistamist, leides, et see on vastuolus TKS §§ 1292 ja 1293-ga.

Asja esituse kuulanud, Riigikohus leidis, et käesolevas asjas tuleb tal lahendada järgnev küsimus:

„Kas TKS §§ 1292 ja 1293 mainitud kohtuotsuse ära kirja (копія рѣшенія) all, mida kohus *ex officio* riigiasutistele peab saatma neisse puutuvais nõudeasjus, tuleb mõista kohtuotsust motiveeritud kujul (TKS §§ 141, 142, 711) või ainult resolutsiooni (TKS §§ 139, 701):“

Asudes selle küsimuse lahendamisele, nendib Riigikohus, et senises kohtutegeluses see küsimus pole kahtlusi tekitanud selles suhtes, et kohus peab riigiasutistele viimasesse puutuv asjas saatma ära kirja oma põhistatud otsusest. Nii on muu seas see küsimus lahendust leidnud ka Vene Senati tegeluses (TKD otsused 1901. a. nr. 27 ja 1902. a. nr. 68). Riigikohus leiab selle seisukoha täiesti õige olevat.

TKS § 1283 ütleb, et riigiasutiste asju aetakse kohtuis TKS üldreeglite järgi eranditega, mis on ette nähtud TKS § 1285 jj. Nende erandite hulgas §§ 1292 ja 1293 ütlevad, et kohtuotsus kuulutatakse pooltele üldisel alusel, kuid sõltumata sellest saadetakse riigiasutistele kohtuotsusest ära kiri ning alles päevast, mil selline ära kiri riigiasutise poolt on kätte saadud, algab tema jaoks tähtaeg apellatsioon- ja kassatsioonkaebuste andmiseks. Pole kahtlust, et nende seadusnormide siht on anda riigiasutistele võimalust tutvuda nende kaalutlustega, millelele kohtuotsus on rajatud, ilma et riigiasutise esindaja peaks kohtusse tulema motiveeritud kohtuotsust lugema, vaid et asjaajamise hõlbustamiseks kohus ise ameti poolt saadab vastava ära kirja riigiasutisele, ilma et viimane oleks kohustatud seda tellima. Kohtu seisukohtadega, millelele kohtuotsus on rajatud, võib riigiasutis tutvuda aga endastmõistetavalt ainult põhistatud kohtuotsusest ning seepärast alles sellest päevast, kui kohtuotsus põhistatud kujul on saabunud riigiasutisse, algab viimase suhtes edasikaebuse tähtaeg, ses alles siis saab riigiasutis seisukohta võtta, kas kohtuotsus tema suhtes on õige või peab selle peale esitama edasikaebuse. Kohturesolutsiooni ära kiri aga selles suhtes riigiasutisele mingisugust selgust ei annaks ja seepärast poleks selle saatmisel riigiasutisele õieti mingit otstarvet ega eesmärki ning säärase seisukoha eeldamisel muutuksid TKS §§ 1292 ja 1293 mõttetuks. Lõppeks seaduse sõnastus teeb kindlat vahet resolutsiooni ja lõppvormis kohtuotsuse vahel, nagu see eriti nähtub TKS § 701, võrdlusest § 711-ga. Samuti TKS § 714—717 määritlevad selgesti, mis tuleb mõista selle kohtuotsuse all, mida pooled võivad kantsleis lugeda, tellida sellest ära kirju ja mille valmismisest algab edasikaebe tähtaeg (TKS §§ 714, 704). See on nimelt TKS

§ 711 ettenähtud lõplikul kujul põhistatud kohtuotsus. Seepärast ei saa olla kahtlust, et ka TKS §§ 1292 ja 1293 sõnaline rõlgendus viib loogilisele järeldusele, et siin on mõeldud ainult kohtuotsust lõppvormis. Tekib küsimus, kas on „Riigi Teatajas“ 1933 — 40 avaldatud Kohtuotsuste põhistamise ning nende seadusjõu kui ka tähtaegade osas TKS muutmise ja täiendamise seadus muutnud TKS §§ 1292 ja 1293 reegleid selles mõttes, et selle seaduse kehtimahakkamisest alates kohtud ei peaks riigiasutistesse puutuvais asjus (TKS § 1282) oma otsuseid lõppvormis koostama muidu, kui ainult riigiasutiste palvel ja kohtud peaksid omal algatusel riigiasutistele saatma ainult ärakirjad oma resolutsioonidest. Säärase järelduse tegemiseks ei anna mainitud seadus mingisugust alust. See seadus, kui ta näeb ette kohtuotsuste põhistamist asjaosaliste nõudel, peab silmas eraisikuid, kuid millegagi pole ta muutnud ega puudutanud neid erandeid, mis TKS § 1282 jj., eriti ka TKS § 1292 ja 1293 kohtuotsuse saatmise suhtes on kehtimas riigiasutiste suhtes, mispärast tuleb jõuda järeldusele, et TKS §§ 1292 ja 1293 on praegu kehtimas muutumatult.

Rahukogu vastupidine seisukoht on vastuolus TKS §§ 1292 ja 1293, samuti ka RT 1933 — 40 avaldatud Kohtuotsuste põhistamise ning nende seadusjõu muutmise ja täiendamise seaduse õige mõtte ning sihiga, mispärast Riigikohus **otsustas**: Tartu-Võru Rahukogu otsus tühistada TKS §§1292, 1293 ning RT 1933 — 40 avaldatud Kohtuotsuste põhistamise ning nende seadusjõu muutmise ja täiendamise seaduse rikkumise pärast ja asi saata samale rahukogule uueks otsustamiseks teises kohtukoosseisus. — (Toim. nr. 1228/34. a.)

1937. a. ilmub juriidiline ajakiri

„ÕIGUS“

kaheksateistkümnendat aastat.

TOIMETUS:

R. Räägo (peatoimetaja), E. Ein, K. Grau,
T. Grünthal, J. Kleesment, A.-T. Kliimann,
H. Kristal, E. Maddisoo, A. Palvadre,
K. Parts, J. Uluots, A. Mägi (toimetuse
sekretär).

Sisuks juriidilised artiklid, kodu- ja välismaa seadus-
andluse ülevaade, kodu- ja välismaa kohtute tegelus;
eriti rõhutatakse Riigikohtu tegeluse käsitlemist.

Lisana annab „Õigus“ Riigikohtu
1935. a. ja 1936. a. otsuseid.

Lähemateks kaastöölisteks on Tartu ülikooli õigus-
teaduskonna õppejõud, riigikohtunikud, vanemad
kohtutegelased jne.

Aasta jooksul ilmub 10 numbrit.

Tellimishind: 8 krooni aastas, üksiknumber 85 s.

On veel saadaval ajakirja kõik eelmised aastakäigud (1920. a.
— 1936. a. ühes lisadega) hinnaga kr. 95.50. Üksikaastakäike
ühes vastavate lisadega on saadaval hinnaga: 1920. a. — kr. 1.50;
1921. a. — kr. 3; 1922 a. nr.nr. 5—8 — kr. 4; 1923. ja 1924. a.
à kr. 4; 1925., 1926., 1927. ja 1928. a. à kr. 4.50; 1929., 1930.,
1931., 1932., 1933., 1934. ja 1935. a. à kr. 7 ja 1936. a. — kr. 8.

Toimetuse ja talituse aadress: **Tartu, Lai tän. 34.**

Toimetuse sekretäri kõnetunnid sealsamas
iga kolmap. ja reede, kell 12—13.

Toimetuse sekretäri kodune telef. nr. 14-91.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised.